

REGULY CSUVAS PÉLDAMONDATAI.

ELŐJEGYZET.

Eredeti csuvas textusok nem igen állanak rendelkezésünkre : Reguly hagyományában van két nem hosszú mese (mindössze körülbelül 5 vagy 6 nyomtatott lapra terjedő), meg a „Записки Александры Фуксъ о Чувашахъ и Черемисахъ Казанской губернии. Казань 1840.”-ban bírunk két csuvas éneket. A többi csuvas irodalom, ha ugyan lehet ilyenről szó, oroszból fordított vagy legalább az orosz keresztyénség a csuvasok közt való terjesztésére szerkesztett művekből áll : két káté (egyik kéziratban), a négy evangéliom, keresztyén tanítások (kézirat, orosz fordítással) — mind Reguly hozománya. Újabb nyomtatványt még nem sikerült kezemhez kapnom, noha hír szerint azóta egy csuvas imádságos könyv jelent meg. Nem kell ugyan hinni, hogy ezen bár orosz minták után készült művek nem nyújtanak a csuvas nyelvnek valódi mivoltáról sok tanulságot, — mindenesetre annyit, a mennyit régi magyar bibliafordításaink a magyar nyelvről : de azt sem lehet tagadni, hogy a mennyiben addiglan csuvas nyelven még ki nem fejezett, mert a csuvas nép eszejárásán és szellemi miveltésgkörén kívül eső új fogalmak és eszmék előadásával volt dolguk, szintűgy kellett erőlködniök a nyelv kifejeletlen és faragatlan keménységű természetével, mint a kezdő mesterember még csak erőlködéssel és a gyakorlottság sima folyékonyága nélkül bánik el munkája anyagával. Természetesen az ily erőlködés meg is látszik a nem mindenkor szerencsés eredményen. Így tehát nem csuda, ha a csuvas egyházirodalmi művekben sokhelyt szerencsétlen ujitásokra akadunk, merő csuvasztalan kitételekre, melyeket az élő csuvas népnyelvnek eddig szerezhettük bármily töredékes tudásával is már biztosan ilyenekül megismerhe-

tünk. Sőt meg kell vallani, hogy ezen töredékes tudásunk szerint az említett csuvas irodalmi műveket sokhelyt szükségtelen idegenszerűségekkel lehet vádolnunk, azaz oly russicismusokkal, melyeket könnyű szerrel jó csuvas kifejezésekkel el lehet vala kerülni. E tudást pedig, bár töredékest, mely a csuvas irodalmi művek nyelvészeti bírálatára képesít, hogy bennök a jót a rossztól, az eredetit népszerűt az idegenszerűtől megkülönböztethessük, ott is a hol nem épen valami „antirussicum“ van előttünk, főleg Regulynak csuvas nyelvtani följegyzéseiből merithetjük. Ezeket földolgozva, a csuvas nyelvtani alakok tényállását adám elő, a mennyire bírtam tisztába hozva és fejtegetve, a „Csuvas közlemények és tanulmányok“ három cikkében; fölvettem azokba az alakok használatáról való példákat is, de nem adhattam a szó- és mondatfűzés rendszerét is, mire e följegyzésekben épen csak elszórt töredékek állnak vala rendelkezésemre. De ezen töredékek, bár nem elégségesek egy csuvas syntaxisra, mégis véghetetlen becsesek, mint eredeti csuvas szófűzési adatok, melyeket Reguly magok a csuvasok között gyűjtött vagy ott szerezte gyakorlati nyelvtudásával följegyzéseiben lera-kott: értem az elszórt kisebb példamondatokat, melyekkel Reguly a szóalakok használatát illusztrálja, de a melyek még többre is szolgálhatnak, ha egybegyűjtve és átnézhetően közölve, mint nyelvanyagi töredékek gyűjteménye többoldalú tanulmányozás tárgyává tevődhetnek, főleg szó- és mondatfűzés tekintetében, a majd kiadandó csuvas textusok megbírálatásának előkészítéséül. S íme e csuvas nyelvanyagi töredékgyűjteményt most terjesztem elé a magyar nyelvész közönségnek, „Reguly csuvas példamondatai“ cím alatt.

E példamondat-gyűjtemény mind magában foglalja a Reguly csuvas nyelvtani följegyzéseiben fölhozott csuvas mondatokat, úgy hogy a „Csuvas közlések és tanulmányok“-ban földolgozott anyag mellett e följegyzésekből most mind az hozzáférhetővé tétetett, a mi bennök használható nyelvanyag van. Különösebb tárgyi vagy betűrendbe szedni e mondatokat, szükségtelennek, sőt alkalmatlannak látszott; mert ugyanazon egy mondat nem egy nyelvtani tekintetből szolgálhat példaalapúl. De a könnyebb idézhetés végett, meg vannak számozva az egyes mondatok. E mellett tekintettel voltam arra, hogy Regulynál kétszer vagy többször előforduló mondat csak egyszer legyen meg e gyűjteményben; szintígy egy mondatnak kevésbé

eltérő variációját a már fölhozottba zárjel között, a „r., vagy, v. *pdj* (vagy, vagy pedig)“ kitétele mellett fölvettem; néha két hasonnemű rövid mondatot is egy szám alá foglaltam; helylyel-közzel hasonnemű mondatra szám szerint útaltam. — A mellé tett magyar fordítás Reguly többnyire oroszúl, ritkábban németül adta fordításának lehető hű áttétele; csak a mit Reguly is magyarul adott, „—“ által van megjelölve; a fordítás egyes szavainak a csuvas eredetiben külön szó által ki nem fejeztetése [—] által; saját, inkább szó szerinti való fordításom, vagy magyarázat (—) berekesztés által tüntetetik ki. A magyar fordításra nézve csak azt kell megjegyezni, hogy a csuvas *re, že (de)*-féle és a *ne*-féle praeteritumot, meg a *za*-félét, hol verbum finitumként áll, egyaránt magyar *tudott*-féle múlttal tettem ki, a mai magyar élő köznyelv használata szerint, mert az oroszban sincs megkülönböztetve a perfectum az aoristustól, s Reguly a *re* praeteritumot, úgy mint a *ne*-félét gyakran német *haben* segédigés múlttal adja. De azért nem kell hinni, hogy ezen többféle csuvas praeteritumok használati rendeltetésökre nem különböznek egymástól, csakhogy e különbség egyes, összefüggésen kívül álló mondatokból meg nem határozható. — Végre, minthogy Reguly sok csuvas szóalakokat és szókat nem következetes egyenlőséggel írt, ezt annyira visszaállítanom kellett, magának Reguly-nak följegyzéseiből s orosz kútfőinkből vett kriteriumok szerint, a mennyire nem kellett egymás mellett megállható egyenlő jogú alakokat elismernem. Kivált a lágyított (jésített) mássalhangzókat illeti ez, melyeknek lágyítását (jésítését) Reguly hol (alúl írt ponttal, vagy néha magyarosan *ny, ty*; vagy *dj* stb.) kitett, hol (mindenesetre csak írás sebtiben) ki nem tett. Azonban, hogy ezen és más a csuvas mondatok írásában a Reguly írásától eltérőleg tett változtatásaimra nézve meg ne fosszam a nyelvész olvasót a megítélhetéstől, a lapok alján a mondatok számával Reguly eredeti írása szerint is kitétem az illető csuvas szókat, csak szokott átírási betűinket (*š, ž, ž* stb.) tartván meg, melyeket Reguly másképen fejez ki. S hogy végre általában a csuvas nyelvhangok értékéről, s némely csuvas hangtani szabályok és sajátságokról a mennyire lehet biztosabb és tisztább fogalmat szerezzünk magunknak, megragadom ez alkalmat, hogy Reguly-nak a csuvas „hangtani viszonyokról“ való jegyzeteit némi magyarázatommal eléadjam.

A) Nézzük előbb az önhangzókat. Nyelvtani följegyzéseiben ezeket használja Reguly: *a, ä, e, i, o, u, ü*, ritkán *ö*, és *ë*. Kettős

önhangzókat ezeket : *aj, ej, ij, oj, uj*. Tulajdonképen hosszú önhangzókat nem találunk, s Reguly a néha használt [^] jeggyel inkább csak a hangsúlyos önhangzó teljes tartamúságát akarja megjelölni. De vannak aránylag hosszú önhangzók, a mennyiben ilyenek a normalis egyszerű tartamú önhangzók, a félig kiejtett, hangsúlytalan önhangzók ellenében. E tekintetben Reguly az önhangzókat „teljesekre“ és félv. hangtalan önhangzókra osztja; amazoknak adja : *i, a, u; e, o, ü, ü-t*, emezek (ö fölülrít vizirányos vonalkával jelöli; jobb, ha inkább a rövidség szokott jeggyével tüntetjük ki) : *ĩ, ă, ũ, (ÿ); e, ǒ, ě (è), ů*. Továbbá lágyított önhangzók nála, még pedig teljesek : *i, a, u; ä, à* (ö ezt *ä*-val jelöli; írjuk *à*-nak), *uj, ü*; meg félighangzók : *i, e, e; e, e, ě, ü*. Végre lágyak és kemények; lágyak : *i, e, ä, ü*; kemények *ĩ v. i, a, o, u*. — Úgyhiszem, a teljes és féligkiejtett önhangzók között még sincs lényeges különbség; a mely van is, az csak egy másodrendűleg hozzájáruló momentum által jö létre, a megelőző vagy következő szótag erős hangsúlyozása által. De a mint a hangsúlyosságának magában nincs köze az önhangzó mivoltához, kvalitásához, úgy nem lehet hogy a hangsúlytalanságnak legyen. Ha p. o. *vire*'t-ben az első hangsúlytalan szótagnak *i*-je féligkiejtett *ĩ* (*vire*'t), de azért mégis csak azon *i*, mely a *vire*'s ige futurumában (*vi*'re) hangsúlyos, a hol már nem lehet féligkiejtett. A fő tény, melyről itt tudomást kell vennünk, az, hogy a csuvas hangsúlyozás oly hatásos, hogy a mellette való hangsúlytalan szótag önhangzója gyakran az enyészetig hallhatatlan lesz, körülbelül úgy mint a szintén erősen hangsúlyozó német nyelv néma *e*-je, p. o. *laufen* (laufn), *gerade* (grade) stb., melynek mégis, nyelvészül szólva, érdekünkben van teljes hangú ejtését tudnunk. Ilyen hangsúlytalan önhangzók elejtését följegyezi Reg. is; mondván hogy azok „gyakran, ha a rythmus kívánja, elidáltatnak“, p. o. *kelara*'m v. *klara*'m, *hurada*'m v. *hrada*'m, *huvara*'m v. *hvara*'m, *virende*'s v. *vrende*'s; *peragha*'s v. *pragha*'s, *šubada*' v. *špada*'; *pela*'n v. *plan*, *peža*'l v. *pša*'l, *šuma*'t kon v. *šma*'t kon, *türe*'kle' v. *tre*'kle, *për*, accus. *prü*', nem *përi*'; összetett szókban : *ora*-tli' (*ora* tela', 3. birt. raggal *teli*'), *šor*-tri' (*šor* tiri'), *pala*-tra'n (*pala* tura'n). Szintigy Elsógr. szóajstromaiban, meg Visn. szlovarjában találunk két másalhangzón kezdődő szókat, melyek között egy önhangzó kiesett : *pč'i*'ksi (e h. *pčjiksi*), *ksi*'n (*kizin*), sőt *tu*'dap (csinálok. e h. *tuva*'dap, *tu* a tö), *ktardadap* (*kedardadap*, v. *kudard*-) stb., E ; *plan* (R. *pe*-

la'n és *pla'n*), *kli'mze* (*kili'mze*), *hvala's* (R. *huvala's*) stb. Visn. Ezen önhangzóelejtésnek egy jeles példája *šta*, *štan*, *štalla* is (e h. *hšta*, meg továbbá *huštá* stb.), l. NyK. I, 256. — Észrevehetjük azonban mindjárt itt, hogy az elejtett önhangzók rendszeren *i*, *e* (mely mélyhangú szóban *ĭ*, és *u*-val váltakozik, nem *e* = *ä*), *ü*, *u*. Ezeket tehát az *a*, *o*, *ü* (*e*) ellenében könnyebb hangzókknak tekinthetjük. — Hasonlóképen a Reg.-féle lágyított önhangzókknak sem tulajdoníthatunk valóban különböző kvalitást, ezek nem levén más, mint lágyított (jésített) mássalhangzók előtt vagy után álló ugyanazon önhangzók, melyek nem jésíthető mássalhangzók mellett is állhatnak, teszem *kilmä*-nek *ä*-je csak nem lesz más, mint a *poganä'*-beli *ä*, habár ez *a*-ból (*pogana'*) keletkezett is, mire nézve azt kell tartanunk, hogy a nyelvhangok phoneticus leírása nem egyazon dolog ezen hangok hogy-keletkeztének kimutatásával. Így a helyett, hogy mondanók: *vĭlĭh* úgy hangzik mint *vĭjĭlĭh*, *vĭlam* úgy mint *vujlam*, inkább egyenesen *vĭjĭlĭh*, *vujlam* alakokat veszünk föl, annyival inkább, mert *ĭj* és *uj* kettőshangzók amúgy is léteznek, a hol nincs mellettük más jésített mássalhangzó, p. o. *vĭj* erő, *huĭ* maga, *mĕj* nyak, *buĭ* gazdagság (Elsögr. 15. l.). — Immár térjünk át az egyes önhangzókra, mit nyújtanak ezekre nézve tudni valót Reg. jegyzetei.

1) *a*-t mint teljes önhangzót, főleg tőszótagban vagy hangsúlyozva, nyílt ejtésű tiszta *a*-nak (milyen a német vagy szláv *a*) kell tartanunk. Mert Reg. ennek ellenében *o* helyett beálló *ä*-t ír, a mi körülbelül a tompa magyar *a* lehet, minthogy azon szókat, melyeket szógyűjteményében *evvel* ír, a példamondatokban rendszeren *o*-val adja, úgy mint az orosz kútfők, p. o. *šäĭ* v. *šol* év. Magashangú megfelelője volna *ä*; így p. o. a *ma* infinitivusnak magashangúlag megfelelő számtalanszor *mä*; a *za* gerundiumnak *zä* stb. — „Az *ä* a szó végén, nem tiszta *e*-nek hangzik, azaz hangsúlytalan *a*: *a'da*, *tuva'tta* úgy hangzanak mint *a'de*, *tuva'tte*.” Ezen tisztátalan *e* nem lehet *ä*-féle *e*, mert itt mélyhangú szókkal van dolgunk, melyekben semmi jésítés sincs. Ez mindenestre magy. *é* (finn *e*)-féle *e*, mely közel jár az *ĭ*-hez, melylyel többnyire élnek is az orosz kútfők (ы) olyhelyt, hol ilyen Reg.-féle *e* van, p. o. a *ne* part. perfectiben, mely még Reg.-nál rendszeren *ne*, de néha mélyhangú igéknél *na* (azaz *nä*, mert *e* végzet hangsúlytalan), sőt *ni* is (azaz szorosabban *nĭ*, mint az orosz kútfőkben). *Evvel* a Regulynál mélyhangúlag használtató *e*, legalább a mennyire nem esik jésítés hatása alá, már meg van határozva, p.

o. *a'del, sa'vel, a'ver, pa'rem, a'ven* stb., hol „liquidával (*l, r, m, n*) való végzetben“ van, míg a mutával valót ugyancsak *ž*-vel adja: *a'lik, ta'dik, ta'lik, tajlik, a'gış ta'ndis, ta'pkış*; *j*-hangúság mellett *i*-vel: *a'jik, la'jih, ajip* stb. — Reguly ezenkívül az *e* betűt, magashangú szóban, *ü*-vel fölcserélve is használja, mint a mondatokban láthatni, hol az *as* infinitivus magashangúlag *es* és *üs*, a *ma*-féle: *mä* és *me*; meg a hol tkp. jésítés van p. o. 3. birtokosrag után való dativusragban: *nä* és *ne*; a nomen praesentist *üt* és *et-re* végződteti, stb. Nyilván sok helyen az *e*-t különbözőnek kell venni az *ü*-től (mert maga is mondja Reguly, hogy lágyítva *e* ezzé lesz: *ä*), azaz valódi *e*-nek (= magy. *é*), főleg nem szó végén p. o. *sirde-dä*, ellenben *sirdä*: azonban nem lehet tagadni, hogy szintoly gyakran magashangú szóban, csak kényelmesebb írás végett, *ä*-t ér, főleg szó végén (tehát p. o. *-mä* infinitivusi végzet, bár *me*-nek van írva; *zä* gerundium, bár *ze*-nek írva; *dä, rü*, bár *de, re*-nek írva stb.) s mindenesetre jésített betű mellett, (tehát: *patnä*, bár *patne* v. *patne*-nek írva; *pidä*, bár *vide*-nek írva, stb.), hacsak az *e* nem egy másik kategoriába esik, melyben *i*-vé szeret lenni (p. o. a *re*, *že* praeteritumi végzet többese *riš*, *jš* vagy *dä* járúlván hozzá: *ri-dä, ži-dä*; *per* egy, melyet egyenesen féligejtett *i* (*i*) alá soroz Reg. (*pir*), mondván, hogy az „szó közepén, ingadozó hang, olyan mint a magy. *é*, csak sebesen ejtve ki“, a mi nem tesz egyebet, mint azt hogy *per* (rendesen *e*-vel is írja a mondatokban), tkp. *për* (magy. *é*), nem *pür* v. ö. *e'ber* mi, *e'zer* tí, melyek *ebir, ezir* is, és dat. *pirü, sirü*. Mind ezeket tekintve jónak tartám, Reguly mondataiban semmiben sem változtatni meg a bár ingadozó *e*-írást, de kitenni az *ü*-t, a hol *ö* is kitette. Így az *e*-nek kivált kétféle értéke van, egyik = *ü*, másika = *é*, épen úgy mint a mai magyar *e* mind a két érték kifejezésére szolgál. Azért mégis legtöbbszörre el lehet az írást igazodni, hogy minden egyes esetben vajjon melyik értéke van az *e*-nek.

2) *i* közönséges magashangú *i*, de mélyhangú gyökszóban is előforduló p. o. *siras* írni, *činah, sin* ember. Mélyhangú megfelelője *ž* (ж), de *e* helyett váltakozva számtalanszor *i*-t is ír Reg. Minthogy Reg. gyökszótagban gyakran kiteszi az ilyen *ž*-t, a mondatokban is ezt írtam, kivált az *e* tekintetben következetes orosz kútfők írásmódja szerint (tehát *piras, tidas, pighas* stb.); de a végzetekben csak ritkán mutatkozik az *ž*-írás Regulynál, vagy helyette *e* (*é*), s azért megtartottam az *i*-t (tehát: *tuvatpir, onzir, onžin*), kivált a hol jési-

tés van mellette, mely általában a magashangúságra szeret átvzetni : *ominĵe*, *šominĵe* stb. E mellett még az is szól, hogy Reg. igen sok helyen, hol az orosz kútfők ы-t írnak, e-t (azaz é-t) használván, úgy látszik hogy, a hol már tisztábban az *i*-hangúság mélyhangú szóban lép föl, ez nagyon közel jár a tiszta magas *i*-hez. Végre meg lehet jegyezni, hogy kivált sziszegő (*s*, *č*, *š*, *z*, *ž*, *ž*) után az orosz kútfőkben is, tiszta *i* szeret állani, p. o. Visnevszki szlovárjában nem egy mélyhangú szó kezdődik *si*, *ši*, *či* (си, ши, чи)-vel. — Magának az *i*-nak hangzásáról megjegyzi Reg., hogy „szó közepén olyan mint magyar *ö*, durván ejtve, p. o. *pĭh*, (*pöh*), *pĕghĕr* (igy, *ĕ*-vel), *šĕpĕr* (mint söprű).“ E jegyzet az *i*-nak az *e* (= magy. *é*)-hez való közelségét fejezi ki; egyszersmind abból, hogy rögtön *i*-t ír helyébe, azt is látjuk, mi akar lenni Reguly ezen *ĕ*-je; t. i. két pontjával az *ĕ* helyett valóságát jelenti, míg az alapja (*e*), úgy véve a mint különben is használja Reguly (= *é*), az orosz ы helyén), annak hangzását akarja adni. Mondataiban is használja néha Reg. az *ĕ*-t, de el is hagyja mindjárt a két pontot, p. o. *ĕš* és *eš* (értve *ěš*), a mi az orosz kútfőkben ыš (*iš*) v. néha ыš (*iš*). Azért is nem tartottam meg az *ĕ*-t, de mégis kitettem a lap alján a szót, a melyben Reguly írta. — Egy másik jegyzet azt mondja, hogy „az *ĕ*, még pedig a hangsúlytalan, a szó végén úgy hangzik mint kemény *ĕ* (rauhes *ĕ*): *hĕde*, *hĕje*“ (itt mindjárt *ĕ* helyett csak *e* van írva). — A félig ejtett *i* (*ĭ*)-ről már 1) alatt volt szó.

3) *u*. A féligejtett „*ŭ* a szó végén, nem tiszta *o*-nak hangzik, p. o. *vu'do*, *šu'do*; szó közepén *ĕ* felé hajlik : *šudelat* (*e*-t ír), *vĕda'lih* (*vudalih* is), *pĕda'* (*puda'* is).“ Ilyen p. o. *vu'ttur* v. *vu'tter* is. Különben *šudo* Visn.-nél *šu'da*, és a nem tiszta *o* hangzás alkalmasint csak olyan *à*-féle, melyet Reguly (l. fentebb) *o* helyett használ. A hangsúlytalan *a* különben *e* (*ĕ*)-re változik, s itt csak az *u* hang megelőzése okozza úgylátszik annak *o* felé hajlását, némi *attractio* folytán. Így másutt is *e* mellett használ Reguly *o*-t, megelőző *o*, *u* után : *hodom*, *tudom*, *poldom*, de sohase p. o. *kajrom* e h. *kajrem*. Idevonható, a mit megfordítva a féligejtett *o* (*ö*)-ről mond : „szó végén úgy hangzik, mint nem tiszta *à*, p. o. *to'ba*, *ko'la*, *to'da*, *ho'jgha*, *to'ra*“ (ugyancsak mindegyikben megelőző *o* után van az *a*, azaz *à*); meg : „szó közepén határozatlan hang *e* és *o* között, p. o. *tobeža's*, *to'bolgha*, *poghena's*, *oreh* (a mondatokban *oroh* is), *šoldora'*“ (tehát megint ezekben is megelőző *o* után). Így *oleštarás* vagy *ološtaraš*. — „Az *u* néha

ü-vé lesz, p. o. *šubada* és *šibada*, *šubala* és *šibala*. V. ö. azt, hogy az orosz kútfőkben váltakoznak *šu* és *šiv*, *wül* és *iwil*. Itt, valamint az e v. o-val való szókban, egymás mellett megtartható mellékalkokat láthatunk. — „Lágyítás által *u* gyakran *ü*-vé válik, p. o. *turnä'* vagy *türnä'*, többesben *turnezem* v. *türnezem*. Ez érdekes példája a visszafelé ható hangilleszkedésnek, milyen NyK. I, 230. *jálnü* (ebből: *jalnü*), mely nem íráshiba, mert fordul elő egyik példamondatban is. — — Az *ü*, félig ejtve „szó közepén *ü* és *i* között áll, p. o. *ü'binder* és *ü'bünder*.“ V. ö. *tülinje'* e *h. tülinje'*, hol az *i* előbb való az *ü*-nél, meg *ü'güp*, *ü'gübir*, *ü'gür* és hasonlókat NyK. I, 375. — „Az *ü*, szóvégén, úgy mint *ö*: *pi'gö*, *šü'rö* (*pügüba*, *pügürä*, *šürübä*, *šürtüre*).“ Ez azonban azt mutatja, hogy az *ü*, melyet Reg. ír, ugyancsak tiszta *ü*, akármiből eredt is.

4) Megjegyezni való, hogy az *o* ugyan igen gyakori gyökszótagban, de nem a neki magashangúlag megfelelő *ö*. Ezt csak Reguly írja, mint hangsúlytalan önhangzót, *ü*-vel váltakozva, a mint imént láttuk. Ebből azt kell következtetnünk, hogy a gyökszótagbeli *o*-nak megfelelője *e*, azaz magashangúnak vett *é*. Meglehet hogy valaha létezett a csuvasban is, mint a törökség több ágaiban, *ö* is, hanem enyészetnek indult, mint sok magyar gyökszóban csak egyes tájakra maradt meg (*öszöm*, *vűszöm*, *embör*, stb.), helyébe lépven *é*, s már *e* (= *ä*) is, (*észem*, *vészem*, *embér* — *eszem*, *veszem*, *ember*).

Ezek után a csuvas önhangzók megfelelési rendszerét így adhatjuk:

Mélyhangúak :	<i>a</i>	<i>o</i>	<i>ü</i> (<i>e</i> = <i>é</i> , <i>ë</i> , <i>i</i>)	<i>u</i>
Magashangúak :	<i>ü</i> (<i>e</i>)	<i>e</i> (= <i>é</i>)	<i>i</i>	<i>u</i>

B) A csuvas mássalhangzók, Reguly fölhozása szerint ezek :

a) m u t a e :

kemények : *k*, *t*, *p*; lágyak : *g*, *d*, *b*;

b) l i q u i d a e :

rezgők : *r*, *l*, *m*, *n*; folyékonyok : *j*, *v*;

c) s p i r a n t e s és s i b i l a n t e s :

kemények : *h*, *s*, *š*, *č*; lágyak : *gh*, *z*, *ž*, *ž*.

Ezeknek ezen szótári rendét ajánlom :

k, g, h, gh; t, d, n; p, b, m; j, l, r, v; s, z, š, ž, č, ž.

Van ugyan *ng* is, mely némely nyelvben gutturalis *n*-t (نك = ك) teszen; de nem fordul elő szó végén, s nincs adatunk róla, hogy nem úgy hangzik mint a magyar *ng* (p. o. ebben: *hangot*). Azért nem ír-

hatjuk egyszerű betűvel; Reguly *ng*-vel írja, Visnevszki *rr*-vel. A *h* betű orosz *x*-t német *ch*-t jelent; Reguly is *h*-val fejezi ki, kényelmesebb írás végett; egypárszor *ch*-vel is, melyet az orosz szók átírásában *x*-re használ, valamint megfordítva orosz szóban néha *h*-t. A *gh* annak lágya, melyet ugyan jó volna egyszerű betűvel írhatni; az orosz kútfők *r*-vel írják, mert e betűvel p. o. a német *h*-t is fejezi ki az orosz, nem *x*-vel.

A fölhozott mássalhangzókhoz hozzájárulnak még a jésítettek: *t*, *d*, *n*, *l*, (*r*), *š*, *ž*. Szógyűjteményében pontosabban teszi ki Reguly alul írt ponttal a jésítést mint a példamondatokban; azért, mint fentebb mondtam, ezekben is ki kellett következetesen tennem a jésítést. Nagy terjedelme van a jésítésnek főleg magashangú szókban, bár etymologice azt sokszor épen csak a magashangúság következtében eléállottnak kell tekintenünk; s erre nézve némileg módosítanom kell NyK. I, 205. 206. az orosz *ь*-nek csuvas szókban való tényleges hangzásáról adott nézetemet, meggyőződván azóta Reguly csuvas hagyományának szorosabb vizsgálásából, hogy általában el lehet ismerni a *ь*-t jésítést jelentőnek*), kivéve *р*-t, mely csak *r* (orosz kútfők is néha, bár magashangú szóban, *р*-rel cseréltetik föl) és p. o. *n*-t az ablativusi végzetben (*den*, *ren*, *žen*) vagy a *čen* posztívitióban. Sőt Reguly szerint még több jésítést kell elismernünk, mint a mennyit az orosz-csuvas írás kifejezni képes: így ebben nincs megkülönböztetve a jésítés vagy nem-jésítés *ü* (ю), *i* (и), *e* és *ä* (е, я) előtt. Egy párszor *č*, *ž* alatt is találok a jésítést kitéve Regulynál, és az orosz-csuvas írásban *чи*-, *чи*-t: de ezt a jésítést, mely úgyis csak elvétve némely szóban találkozik, mellőzhetőnek tartom, minthogy a *č*, *ž* palatalis mivoltában már jóformán implicálva van; mellőzhetőnek az *n* jésítését is *č*, *ž* előtt, noha oroszúl gyakran ньч (*nč*, *nž*)-t írnak; szintígy az *s*, *z* jésítése *i* előtt kevésbé hallható, a miért azt Reguly mondataiban, a hol csak nem volt különösen kitéve, nem állítottam vissza; hasonlóképen jártam el a *ne*, 3. birt. ragos dat.-accusa-

*) Schott V. úr is szíves volt, egy levelében figyelmeztetni, hogy a csuvas nyelv egyik gyakorlati ismerője, Lebedjen, a kazáni egyetem Записки-jében, valamint a belügyi ministerium 1852-ki journaljában az ő „Disseratio de lingua Tschuvaschorum“-jára való tekintettel különösen kiemeli a csuvas lágyított (jésített) magánhangzóknak vagyis a lágyítási jelnek (ь) semmiképen el nem mellőzhetését.

tivusi végzettel, mely tkp. *ne* (nä), melynek jésített *n*-nel voltát kiki könnyen megjegyezheti magának.

A csuvas mássalhangzókra nézve Reguly még ezen hangtani szabályokat adja :

1) „Szótagot végző mássalhangzó, melynek megfelelő lágyja van, mindenkor kemény, akár a szó végén, akár a közepén.“ E szabály a példamondatok írásában is meg van tartva, kivéve az *ep* = *én-t*, melyet számtalanszor *eb*-nek is ír Reguly, alkalmasint mert a teljesebb alakjából (*ebe*) még megmaradt némi önhangzói utóhang (*eb'*).

2) „Szótagot kezdő mássalhangzó, a mely előtt önhangzó vagy egyike a liquidáknak (Reg. szerint *r, l, m, n, j, v*) áll, mindenkor lágy; de ha kemény mássalhangzó áll [elégg vala azt mondani: nem a liquidák közül való mássalhangzó, mely aztán mindig kemény alakjában lép föl], vagy szó elején, mindenkor kemény.“ Ehhez pótlólag hozzát teszi: „kettős liquida után, kemény mássalhangzó következik: *onn-čoh* (*onen-čoh*, akkor); de ha *onn* nincs nyomatékositva, csak lágy hángzó áll: *on-žoh*, így szintén p. o. *püllëik* és *pül-žik*, *mohta'nnëik* és *mohtanžik*.“ — Reguly mégis némelykor p. o. a *paras* adni igét *b*-vel kezdi (*baras*), a mit az orosz kútők más szóval is tesznek, p. o. rendszeren *bolas* lenni. Némely postpositionnak lágy betűvel kezdését (Regulynál is *bada* stb.) inkább annak tulajdonítjuk, hogy a megelőző főnévhez hozzásimul, a miért is akkor kötőjellel oda csatoljuk, v. ö. NyK. II, 38. Kivételt tesznek *če* (vala) és *čen* (-ig) is, melyek önhangzó és liquida után is kemény. *č*-vel vannak, v. ö. NyK. II, 25.

3) A mássalhangzók kettőzésére nézve általában csak azt kell megjegyezni, hogy a nem liquidák csak kemény alakjokban kettőztetnek, p. o. *ušša'* (*u'žo* dativusa), *čippi'* (*či'be*, 3. birt.raggal), *possi'* (*poš* 3. birt.raggal), *to'ra* isten: *torra'* (dat.), *torri* (istene). — „Ha valamely szónak hosszú vagy hangsúlyos *) végönhangzójához mássalhangzóval kezdő végzet járul, ezen mássalhangzó kettőzte-

*) Meglátszik itt, mi a „hosszú önhangzó“, melyről elvéve szól egy-két helyen, de tüzetesen nem említ sehoh; hogy az a hangsúlyozás alatt természetesen tartományban megmaradt teljes egyszerű önhangzó, a félig ejtett hangsúlytalan ellenében, s ha Reguly használ is ^ jegyet, ezt fölcsereéli ' ékezzettel is, úgy hogy még semmi biztos alapunk nincs valóságos hosszú csuvas önhangzók fölvetelére.

tik, p. o. *šulla* (*šu*), *jula'le* (*jula'*) *čirelle* (*čirä*), *tuvajki'llä* (*tuvajkki'*), *sullih* (*su*) vagy *suvelih* (*suve*); még hangsúlytalan végönhangzó után is: „*ti'billä* (*ti'be*), *ho'jghella* (*ho'jgha*).“ Ezen példák után itélve azonban ez csak *l*-ről látszik állani, mert nincs p. o. *tu* igeötől *tussa* gerundium, hanem *tuza*; aztán e kettőzésnek alkalmasint mélyebb etymologicus oka van, p. o. *šulla*-nál az, hogy néhai *šuvla* (*šu'la*) helyett való. Legfeljebb ide lehet még számítani a *-ma-sseren*, *-me-sseren*-t (l. NyK. I, 410.); de itt is megtalálónk könnyen az okot, ha nyelvhasznításba akarnánk bocsátkozni. — „A kettős mássalhangzó, ha az utána következő önhangzó hangsúlyos, nem osztatik ketté két szótag közt, hanem egészen az utóbbik szótaghoz vonatik; azért úgy hangzik, mint egy mássalhangzó, s csak az erősebb accentus különbözteti meg a közönséges egyszerű mássalhangzótól; p. o. *šukkur*, *totter*, mint *šukur*, *toter*. Az ilyen mássalhangzókat mégsem szabad egyszerűnek írni, a mássalhangzók megerősítésének és gyengítésének [milyen?] törvénye szerint, mert *šukur*-t így kellene írni: *šugur*. Azért is jobb így írni: *šakkam*, *takkam*, *surrtan*, *kuššem*, *a'nničik*, noha úgy hangzanak, mint *šakam*, *surtan*, *kušem*, *a'nčik*. Két rövid [azaz röviden vagy félig ejtett, hangsúlytalan] szótag közt nem állhat kettős mássalhangzó, p. o. *hilih* nem *hilih*; de lehet mondani *pala's* és *palla's*-t, amabban a *las* jobban kiemeltetvén a *pa* fölött, mint emebben.“ Ez nem eléggé világos, sőt ellenmondásos. Ha valamely mássalhangzó, ejtésében (a mint mondja Reguly, erősebb accentus által) különbözik az egyszerűnek ejtett mássalhangzótól (p. o. a milyent szó elején ejtünk): épenséggel nem egyszerű, hanem — tertium non datur — valósággal kettős. S nem hihetjük, hogy miért írták volna már Elsőgrammatika ideje óta az orosz kútfők meglehetősen szabályossággal a csuvas kemény kettős hangzókat, ha nem azoknak hallották is hangzani: pedig ők bizony nem igen okoskodtak hangtani szabályokról. Megelégszünk tehát a tényállással, hogy a csuvas nyelv a kemény hangzót két önhangzó között, csak az egyszerű keménytől megkülönböztetve, kettőztetve szereti ejteni, akármi legyen oka e kettőzésnek (nagy részben bizony a hangsúly is, mely az ejtési tartamot könnyen hosszabbítja, mint p. o. jelesen az új-görög nyelv hangsúlya, s így, hogy az önhangzó quantitásán ne változtasson, a következő mássalhangzó ejtésébe veti a tartam hosszabbját). A példamondatokban visszaállítottam némelyhelyt a kemény mássalhangzó kettőzését, kivéve az *ičen* gerundiumbeli

č-t, melyet Reguly egyszer sem írt kettős č-vel, csak *tsen* variánszal.

C) Reguly néhány jegyzetei szólnak még a hangzók betoldásáról és kiszorításáról.

1) Önhangzók betoldása : „Három mássalhangzó nem állhat egymás mellett. Ha tehát két mássalhangzóhoz még egy harmadiknak kell járulnia, ama kettő közé egy hangsúlytalan önhangzó lép; p. o. *jerzem*, és *jerismestep* v. *jerisrem*. — Ha ama két mássalhangzó előtt hangsúlytalan önhangzó van, nem kell közükbe önhangzót toldani, p. o. *tavernam* és *taverndem*, *üzürlem* és *üzürl-dem*; akkor sem, ha a két mássalhangzó előtt való önhangzó hangsúlyos ugyan, de a két mássalhangzó egyik liquida és *t*-hang p. o. *kardam*, és *kartrem*, *saldam* és *saltrem*, *virendem* és *virentrem*.“ Úgy látszik hogy a *taverndem*, *üzürl-dem*-ben is csak azért lehet együtt a három mássalhangzó, mert két-két liquida van közöttük. — „A betoldás egyes esetei : (*k*-hang és *r* közé) *magram* v. *mageram*, praet. *ma'gerdem*; (*s* és *r*) *jerzem* *jerisrem*; (*v* és *r*) *tavram* v. *taveram* és *taverdem*; (*r* és *l*) *irlet* vagy *irilet* és *irilje*; (*r-n*) *pornam* v. *poronam* és *porendem*; (*l-n*) *solnam* v. *solonam* és *solendem*, *tülnet* v. *tüliünet* és *tüliündöm*.“

2) Önhangzók kiszorításáról (elisio) már fentebb volt szó (192. l.).

3) Mássalhangzók betoldása : „Ha önhangzó különmemű önhangzóhoz akar járulni, a kettő közé *j* és *v* kötő-mássalhangzók lépnek, p. o. *sijam* (praet. *sí-rem*), *tuvam* (praet. *tu-rom*); *šu* gen. *šúven*; *sírassije* (*sírassi*). Azonban kérdés, mennyire eredeti is az egyes esetekben a *v*, *j*, mert p. o. *turom* helyett az orosz kútfőkben *tuv-rem* van, *šu* helyett *šiv*, a mi a *šúven*-beli *šuv* stb.

4) Mássalhangzók kiszorítása: „Ha három mássalhangzó egybetalálkozik, gyakran az egyik elejtetik, még pedig mindenkor a muta, p. o. *kumusklanas* v. *kumuslanas*, *tüdimast-ške* v. *tüdimas ške*; *šeršla* v. *šešla*, *šerži* v. *šeži* [itt a liquida *r* van elejtve]; *r* [egytagú] igetők végén, mássalhangzón kezdődő képző előtt [kivéve a *za*, *zan* gerundiumot]: *param* és *paže* v. *parže*, *pane* v. *parne*; *turam*: *tudom* v. *turdom* stb. (v. ö. NyK. I, 367.); szintígy *l* (de csak *za*, *zan* gerundium előtt): *kilzen* v. *kizen*, *ilze* v. *ize*; továbbá *v*: *suveram* v. *suram* e h. *suwram*, *u'za* v. *u'vza*; *m* a többesi ragban accusativus *ragja* előtt: *zane* e h. *zam-ne* [megjegyezni való, hogy Reguly maga csak *zene* alakot használ; *zane* van p. o. Visnevszkinél].

5) Assimilatio : „(k-t) *jikter* v. *jitter*“. — „Különbén lágy mássalhangzó kemény mellett mindig keménynyé válik.“

6) Mássalhangzók átváltozása : „(n-m) p. o. *šuno* v. *šumo* csont ; kivált *b* előtt : *šan-ba* v. *šam-ba* ; *onba*, *konba* v. *omba*, *komba*.“

Budenz József.

REGULY CSUVAS PÉLDAMONDATAI.

1. Vul voda tatma kajat. — fát vágni megyen.
2. vul isleme larat. — leül dolgozni.
3. eb horadep kalama. — félek megmondani.
4. vul kaghal islemä. — Ő rest dolgozni (restel dolgozni, rest a munkára).
5. vul čopma šumul. — ő futásra könnyű.
6. vul šamrik hal alanma. — ő most [még] fiatal megházasodni (arra, hogy megházasodjék).
7. vul ad' islemä (v. pir türtmä) usta'. — ő mester a csizmavarrásban (v. vászonszövésben).
8. piži-dä isle pojslare. — hozzáment és dolgozni kezdett.
9. vire pirat, vadela pirat. — elkezd főni, elkezd öregedni (megöregszik).
10. šav kübä üslemä per som turat. — azon ing varrása egy rúbelbe kerül (azon ing varrásra egy r. k.)
11. eb ona kilmä kalarem. — mondtam (= parancsoltam) neki, hogy jöjjön.
12. eb ona küdü pihma tarlarem. — én ötet nyáját őrizni béreltem.
13. pol titma vul silem ize kajre. — halat fogni ő hálót (неводъ) vitt magával.
14. knegä ize kize padem volama. — könyvet hoztam neki olvasni (hogy olvasson ; tkp. könyvet hozva [neki] adtam olvasni).
15. ik kon simazer pornni-če. — két napig volt el, a nélkül, hogy evett volna.
16. aššine kalamazer kajne. — a nélkül hogy atyjának megmondta volna, elment.

5. sumul. 6. samrik. 8. piži. 9. „ez : viremä, rossz volna.“ 10. sav. 13. titma. 15. simmazer porni. 16. kaene.

17. ize kilmäzer ma kildin? — miért jössz (tkp. jöttél) a nélkül hogy elhoznád?
18. pürt pidermä'zer ma kajren? — miért mentél el a nélkül hogy a házat bezártad volna.
19. turandarmazir kajazi? — fogunk-e (kell-e) menni a nélkül hogy etetnénk (etettünk volna)?
20. üslemezer vis som turat šak kibe. — varrás nélkül három rübelbe kerül ez az ing.
21. činmesseren okša padem eb ona. — valahányszor kért, adtam neki pénzt.
22. kilmesseren kilbe šok vul. — valahányszor (mindannyiszor hogy) jönnek, nincs itthon.
23. oraba tumašken činet. — szekeret csinálni hív.
24. eb onba poplemeškin kildem. — jöttem ő velem beszélni.
25. eb ut ilmeškin kajza. — lovat venni mentem.
26. vul kona tumalla. — ő ezt teheti vagy megcsinálhatja.
27. eb pajan kajmalla-če, utsam šok poljši. — én ma akartam volna menni, de nem voltak lovak.
28. ku kvas ismelle. — ez a kvasz megiható.
29. onda ismä kvas por. — inni talál az ember ott kvaszt (van ott
30. sarajra šuvermalla. — a fészkerben lehet alunni. [kvasz].
31. vulzam šol süremelle turiš. — ők az utat járhatóvá (kocsival járhatóvá) tették.
32. tumalla polzan kile vul. — ha megcsinálható lesz, el fog jöni.
33. pajan islemelle mari? — ma nem lehet-e dolgozni?
34. vul vijlaza ilmelle vijlat. — ő a végre játszik hogy nyerjen.
35. tumalli sin vul anjah onda. — csak ő ott egy (olyan) ember, a ki megcsinálhatja.
36. kona tuma (vaqy : tuvagan) sin por onda. — van ott ember, a ki megcsinálhatja (tkp. ezt megcsinálni van ember, v. ezt megcsináló ember van).
37. suvatmalli (v. suvadagan) korok ize kildem. — (olyan) füvet hoztam, mely meggyógyít (— gyógyító füvet hoztam).
38. ismelli kvas por onda. — megiható kvasz van ott.
39. sarajra por viren šuvermalli. — a fészkerben van alvásra való hely (alvóhely).

20. sak. 21. oksa. 22. sok. 27. poljši. 30. suvermalla. 31. turis. 39. suvermalli.

40. kuzam süremelli utsam, *vagy* : ku utsam süremellizem. — ezek a kocsin-járásra való lovak.
41. manen utsam kilbe por süremellizem. — nekem vannak otthon lovaim kocsinjárásra (valók).
42. onen onda poronmalli pürt şok. — neki nincs ott lakható háza.
43. on pürje por-da poronmalla mar. — neki van háza, de nem lakható.
44. onen onda kajmalli is şok. — neki nincs (olyan) dolga, hogy oda menjen (tkp. nincs oda menni-való, *vagy* : oda menendő dolga).
45. onda nimin-de. şok pihmalli. — ott semmi sincs látni (nézni) való.
46. kanmalli şok. — nincs pihenés.
47. kuzam kajjik titmallizam. — ezek madárfogók (madarászok).
48. sarajinje viren şuvermalline topsa pole. — a fészkerben lehet talán alvóhelyet találni.
49. ham tumalline sana padem. — a melyet magam akartam csinálni (a magam csinálni-valót), neked adtam át.
50. suvatmalline toprem (*t. i.* korga, *v. sin*). — olyat találtam, a mely gyógyít (gyógyítót; *t. i.* füvet *v.* embert).
51. on suvatmalliran şok takluh oldalaza süret. — gyógyítani nem tud, csak úgy (hiába) csalni jár.
52. is tumallinjen okša ize pole. — ha munkája (dolgozni valója) van, hát lehet tőle pénzt kapni.
53. on kajmallibe min tuvas pirin? — az ő elmenetelével mit kell csinálnunk?
54. eb onba poplezä tir sotmalli turuh. — én beszélttem vele a gabona-eladásról („hogy lehetne a gabonát eladni“).
55. ut sotmalli-zin an hojghir. — a ló eladása miatt („leendő eladása“) miatt ne aggódjál („az eladás lehetőségén ne aggódjál; jó lovat mindenkor vesznek“).
56. şuva kimelli sirä kajebir. — oda fogunk menni, hol fürdeni lehet.
57. pol titmalli sirdä kime turat. — hol halat fogni lehet („halfogó helyen“), hajó áll.

45. niminde. 48. saraj inje viren suvermalli. 51. 52. lásd *NyK.* I, 414.
52. okša. 53. min. 54. popleza. 56. kaebir. 57. titmalli.

58. ebir şav jala kajebir, şta tavar sotmalli sirä. — mi oly faluba fogunk menni, hol árút lehet eladni.
59. süremelli hożera koleneh süre'sse. — hol járni lehet, ott mindennap járnak („hol az út jó“).
60. tumalla-żoh (v. żohne) nimsker-de kalamare. — mikor még lehetett megcsinálni, akkor semmit sem mondott.
61. şava vughutran süremelle-żoh pilik hut kajrem eb onda. — az idõtöl kezdve, hogy (kocsival) lehet járni, ötször mentem én oda.
62. vot totmah kajri vul onda? — vajjon csak fát vágni ment-e oda? V. ö. 1.
63. vadelmalihra turandarmalih nigam-da şok polat. — öregségében (megöregedésében) senki sem lesz, ki táplálja.
64. ku kvaza ismellih ize kilmen, şima (v. şimalih) ize kize. — ezt a kvaszt nem ivásra, hanem evésre hozta.
65. ku kvas ismelleh mar. — ezen kvaszt (ugyancsak) nem lehet inni.
66. ku sülü vırma'lih şok. — ezen zab nem aratni való v. aratható („nagyon rövid és ritka“).
67. ku sülü vırmalla (nem : vırmalih). — ezen zab aratható.
68. vadelmalihra horlih kordom. — megöregedésemben nyomort láttam.
69. şuvarmallih (vagy şuvarmalli) şu şok. — nincs víz („a lovakat“) itatni.
70. manen pajan nim-de isles şok. — ma nekem nem kell semmit sem dolgozni.
71. manen isles por. — dolgoznom kell (van dolgoznom).
72. man kajas is por-će onda. — nekem oda menni dolgom vala.
73. iner isles (vagy isles-će) man kona. — tegnap kell vala ezt dolgoznom.
74. manen pajan isles. — nekem ma dolgozni kell (van dolgoznom).
75. ezir iles şok. — ti nem veszitek el (nem fogjátok elvenni).
76. eb isles şok konda. — én nem fogok itt dolgozni.
77. vul pırassa piles şok. — nem tudni, vajjon jó (vajjon oda megyen).

58. sav. kaebir. 61. sava vuhutran. 62. vod. „ez : vot totma anjah, nem kérdésben.“ 63. sok polat. 66. 69. sok. 73. min man. 75. ezer. 77. sok.

78. ku kübere tuvas. — e híd csinálni való.
is tuvas polzan vul huvah kile. — ha lesz valami csinálni való maga jö el (fog eljöni).
79. ize kiles-če, ezer iles šok. — ha elhoznám is, tí mégsem veszitek meg.
80. iran pīras-če onen onda. — holnap kellene neki oda menni.
81. man onda siberes, ondan vulzam ize kajasse. — nekem oda kell szállítani (juttatni), onnét aztán ők viszik el.
82. man konda ize kiles-te ezer iles šok, *vagy* : eb konda ize kizen-de ezer iles šok. — ha ide hoznám is, tí mégsem veszitek.
83. manen kilessi konda. — nekem [már] kell ide jöni („de nincs kedvem“); *mondható ez is* :
manen kilessi kilmest konda (= nekem jöni nincs kedvem ide).
84. vul pīrassa' piles šok. — nem tudjuk, vajjon jö-e. V. ö. 77.
85. ep pajan kajassa', vul kize čarje. — én ma akartam [már] menni (indulóban voltam), de ő jött és visszatartott.
86. kona konda ize kilessä', illä ize kajna. — ezt ide kellett volna hozni, és ő oda vitte.
87. ize tuvassa (*v.* is tuma) pilmest vul. — dolgot tenni (*v.* csinálni) nem tud ő.
88. vul pīrassi šok, takluh poplet. — ő nem jö (nem fog jöni), csak úgy (hiába) beszél.
89. vul is polassi takšan polat. — azon dolog nem tudom mikor lesz meg.
90. čas polassi šok. — későre lesz meg (egyhamar nem lesz meg).
91. huš ize kilessi, vul lajih; *vagy* : ize kilessi lajih. — a melyet hozni kell, az jó, *v.* a hozni való jó.
92. šav kübenä üslessi (*v.* üslemä) kajenzer. — azon (olyan) inget megvarrni bajos.
93. on išem polassizem šok. — az ő dolgai aligha lesznek meg (nem lesznek meg).
94. vul pīrassine piles šok. — nem tudom oda megy-e ő (tkp. nem tudni stb.). V. ö. 84.
95. ize kilessine ize kilep, ezer iles šok. — elhozni, el fogom hozni, de tí nem veszitek.
96. ona ize kajassine ize kajman, orohne ize kajna. — a melyet neki el kell vala vinnie, azt nem vitte, hanem mást vitt el.

97. eb ona parassine jabala kedartsa. — megmutattam neki a tárgyat, melyet adnia kell.
98. šav tarze islesren lajih. — azon munkás dolgozni jó.
99. aghal larasran jalan kunžala arlat. — hogy hiába ne üljön, egyre fon.
100. vul horat vulzam onda šu šne ügesren. — fél, ne hogy [ott] a vízbe essenek.
101. vul titsa tuže vulzene ügesren; *vagy* : vul titsa tuže, an ükter težä. — ő tartotta őket, ne hogy elessenek.
102. ku laža čobasra (v. čobassa) šumul, *vagy* : lajih kajat. — ez a ló könnyű futásban, *vagy* : jól megyen.
103. šav tarze islesrä (v. islessä) lajih. — az a munkás jó a dolgozásban (dolgozásra jó).
104. šav kibä (üslässi minibä v.) üslässibä per som turat. — azon ing varrásostúl egészben egy rúbelbe kerül.
105. islessibe aprtrana. — dolgozástól kifáradt („nem tud hová lenni“).
106. süressibe jirendem. — a járás kimerített (kifárasztott) engem.
107. eb šaven-žin kildem ona ize kajas-šin. — azért jöttem, hogy őt elvigyem.
108. eb ondan ut ildem tireba süres-šin. — lovat vettem tőle, hogy gabonával járjak („azt árulni, vele kereskedni“).
109. eb konda mar isles-šin, eb lere isles-šin. — én nem vagyok a munkáért itt (nem itt akarok dolgozni), én másutt (sic! tkp. amott) akarok dolgozni.
110. eb konda isles-šin mar kize. — én nem a munkáért jöttem.
111. vul mana huvaba ize kajas-šin. — ő engem magával akar vinni.
112. isläs-šin okša paradep. — adok [neked] pénzt, hogy dolgozzál.
113. isles šinžen omba poplerem. — beszéltem vele a dolgozásról.
114. tır sodassine vul pilmest. — a gabona eladásáról ő nem tud.
115. eb omba poplezä, leple tır sodassinä. — én beszéltem vele a gabna eladását illetőleg (t. i. hogy kell eladni).
116. eb onda islessine poplärem omba. — én az ottani dolgozásról beszéltem vele.

97. kēdartrem. 99. horat. 103. 104. šav. 105. abtrana. 107. savenžin.
 111. tkp. ő engem magával vitésért; hozzá kell pótolni: „itt van“, vagy „ide jött“,
 olyformán a mint 107. 109. 110-ben van. 112. okša.

117. eb omba poplezä pol tidas turuh (v. turuh helyett irgibä). — én beszéltem vele halfogás-ról (iránt, felől).
118. islessinje prahre kajre. — csak imént akart dolgozni, megint eldobta s elment.
119. tives-pegeh pije mana. — mintha meg akart volna verni, úgy jött reám.
120. süres-pek popläre. — mintha (kocsin) akarna (v. kellene) járnai, (úgy) beszélt.
121. vul kiles čoh eb kilde šok polep. — mikor neki jönie kell, én nem leszek itthon.
122. vul kiläs sirä eb kilde polop. — az ő eljövételére (mikorára jö) én otthon leszek.
123. abat sijas hožera onda kajza kilet. — ebéd közben oda elmegyen.
124. abat sijas hožeran tuza ilet. — ebéd közben megcsinálja.
125. viles patneh siditsen hinäre. — halálra ütötte.
126. kajas patne sitne. — elérte az időt, hogy mennie kell.
127. türlenes-skerä kajlah irrattardem. — a mi már közel vala a begyógyuláshoz, azt megint fölszakítottam (sebessé, fájóssá tettem).
128. türlenes-skerä ku amala ize kajlah pussa prahrem. — a már begyógyulandót, a mint ezen mázzal bekentem, megint elrontottam.
129. isleme suvo. — dolgozni egészséges.
130. vul isleni lajih. — „az ő munkálata jó“; *így is, de ritkán* : on isleni lajih.
131. vulzen popleni min bor onda? — „nekik mi beszédjük van ott“?
132. vul onda šok polzan, hał kajni anjah takluh, vagy . ep v. man kajni-de aghalah pole. — ha ő nincs ott, csak hiába lett volna menetelem (*az előbbi tkp.* : most csak hiába mentem).
133. šav kübä (v. kübän) üsläni per som turat. — azon ing varrása egy rúbelbe kerül.
134. on popleni nim-de mar. — az ő beszéde nem ér semmit.

118. *Hogy kell érteni az islessinje-t? A fordítás nyilván kürtülrö, s úgy látszik hozzátold, a mi a csuvasban nincs.* 119. tives begeh. 123. sias. kilet. 124. sias. 129. „nem islene, dolgozás, nominativusban.“ 131. min.

135. vulzam popleni (*v. poplenizem*) pre-de latti šok. — az ő beszédjök (*v. beszédjeik*) semmit sem érnek, *ничего нестоуютъ*.
136. vul (*v. onen*) popleni onda. — neki ott van beszéde („azért meg nem mondhatja“).
137. vul pinine piles šok es. — meg nem tudod, mikor ő jő („az ő jövetét“).
138. ep kilnine korje. — látá, hogy én jöttem.
139. vul (*v. es*) poplenine pire šebah kalaza kedartriš. — a mit ő beszélt (*v. te beszéltél*), nekünk mind megmondták.
140. eb iltrem vul kalanine. — én hallottam, a mit ő mondott („az ő beszédét“).
141. eb starikran iltse es kalanine. — én az öregtől hallottam, a mit mondtál.
142. eb starikran iltrem sanba poplenine. — én az öregtől hallottam, hogy veled beszélt.
143. eb iltrem ezer min poplenine. — (én hallottam, ti mit beszéltetek).
144. vul mana korje kilnine. — ő látott engem jövetemben (látta, hogy jöttem).
145. ep kajnine vulzam mana korasse. — meglátnak, a mint elmegyek (meglátják elmentemet).
146. min vulzam vurmanda širaninä, eb kilde toprem. — a mit ők az erdőben kerestek, én itthon találtam.
147. eb iltrem hunja vul sanba poplenine. — én hallottam, mikor ő veled beszélt.
148. eb špah piledep min vul sanba poplenine. — én mind tudom, mit beszélt ő veled.
149. on huninjen (*v. vul huneran*) uvendem. — az ő kergetésétől (kergettétől) elfáradtam („t. i. ő engem kergetett“).
150. ona huneran (*v. huza*) uvendem. — az ő kergetésétől elfáradtam („t. i. én őtet kergettem“).
151. magerneran on koje hirelne. — a sírástól megvörösödött szeme.
152. šuva' kineren sumar polje. — a fürdéstől beteg lett.
153. čilem tortneran (*v. tortninjen*) šil iradassi čarinje. — a pipázástól megszűnt fogfájása.

135. *Mi šep. latti?* 139. *kedartris.* 143. 146. *min.*

154. eb ona vul popleninžen (v. vulzam popleni sinžen) čohlarem. — én azt az ő beszédéből (v. az ő beszédjökéből) gyanítottam.
155. šak pürde lartneran (v. lartninžen) najjarlanje. — e ház építésétől elszegényedett („vagy : építése óta, lartneran“).
156. uba kilniren oroh sirä kajrem. — a miatt hogy egy medve oda jött, más helyre mentem.
157. ojih tohneran palla. — mikor a hold kel ki, meg fog válni (hogy micsoda; tkp. a hold felkeltéből v. felkelte után ismerd meg).
158. onjol sürenibä leple uvenman poľe? — annyi járással hogy ne fáradtott volna el?
159. pol titnibe (v. titsa) pornat. — halfogásból (halászatból) él.
160. sodo tuneba (v. sodo tuza, v. sodoba) najjarlanje. — a kereskedés által tönkre jutott.
161. šavenda sürenibe (v. süreni-bele) uvendem. — oda járván elfáradtam (az oda volt járás által).
162. šav kibä üsleni minibä (v. min-belä) vis som turat. — azon ing varrással együtt egészben három rúbelbe kerül.
163. šav kibe üsleni-zer posnä vis som turat. — azon ing varráson kívül (varrás nélkül) három rúbelbe kerül.
164. islene-žin mana saplare. — a munkáért nekem megfizetett.
165. vuro tune-žin šapriš. — lopásért bünteték meg.
166. vul magerne-žin ebir špah kolandemir. — az ő sírásáért (azért hogy sírt) mindnyájan megszorodtunk.
167. eb omba poplezä pol titne turuh (v. titne irgibe). — én beszélttem vele a halfogásról. V. ö. 117.
168. vul sumah popleni sine vul kilje. — erre a beszédre ő eljött.
169. vul hal kilni-bek (t. i. pihma, p. o. laža). — ő olyan, mintha most jött volna (t. i. nézésre olyan, p. o. a ló, mikor erősen hajtottnak látszik).
170. perlastik pojanlanne-bak pornat. — úgy él, mintha egy kissé meggazdagodott volna.
171. ep-te isleni-bek polam. — én is mintegy dolgozni fogok [veled] (tkp. dolgozott-ként leszek, „mikor a másiknak valamicskét segíték“).

154. poplenisinžen ; *elvélasztva* : popleni sinžen, *tkp. beszéd[ök]-ről.* pürde.

155. šak. 161. savenda. 163. sav. 167. titne.

172. vul pane turuh ep-te padem. — a szerint, a mint ő adott, én is adtam.
173. vul kalane turuh ep turom. — az ő parancsolatja szerint tettem.
174. ebir kilne čoh sizim sisre. — mikor mi jöttünk, villámlott.
175. eb holara čohnä man kil šonza kajna. — mikor én a városban voltam, az én házam elégett.
176. islene čoh ku tomdir lajih. — dolgozaskor ez a ruha jó.
177. atti kiličen kütsä turam. — atyám eljöveteleig (míg eljő) várni fogok.
178. eb sumar poličen onda kajrem. — én, még mielőtt beteg lettem, mentem oda.
179. atti kilneren-bä korman. — mióta atyám eljött, még nem láttam.
180. šomur šune hožera ebir juvis ajinje tudomir. — miközben az eső esett, mi egy fa alatt állottunk.
181. ebir abat sina hožera vulzam ut küljiš. — miközben mi ebédeltünk, ők befogták a lovakat.
182. vul hola kajna hutra turom. — azalatt hogy ő a városba ment, én megcsináltam.
183. vul kile kilne sirde šol sinje okša topre. — ő hazamentében az úton pénzt talált.
184. ku tomdir isle'ne sirde lajih. — ez a ruha dolgozásra jó (jó dolgozó ruhának).
185. šuverne sirde poplet. — álmában beszéll.
186. vürtne sirde voladep. — fekve (fekvőben) olvasok.
187. eb ona hunalanne sirde kordom. — láttam őt, mikor ott vendég volt.
188. eb činne sirä kilje. — az én hívásomra (híttomra) jött.
189. vul kile kilne sirä abat pizeres. — az ő haza jöttére ételt kell készíteni (főzni).
190. vul islene sirden kilje. — a munkáról jött.
191. sogha tune sirden (v. sogha tuza) kildem. — szántásról jöttem.
192. šuverne sirde šoghatrem. — ott vesztettem el, a hol aludtam, v. azon a helyen vesztettem el, a hol megháltam.
193. kunjala arlana sirde virdat. — ott fekszik, a hol fonnak.

175. sonze. 180. somur sune. ainje. 181. küljis. 183. sol. okša. 192. suverne. soghatrem. 193. virdat.

194. ham šoradne sirä kajam. — az én születőhelyemre megyek (v. fogok menni).
195. vul pol titne sirden kilje. — halászatról jött.
196. sihnibeh turat. — meg- v. hozzákötve áll.
197. voda tatnibe virdat. — a fa levágva fekszik (le van vágva).
198. eb iltrem ezer temsker poplene. — én hallottam, mit beszéltetek ti.
199. vul šoghatne oksine ep toprem. — az ő elvesztett (az ő vesztette) pénzét én megtaláltam.
200. kilne šolba kajlah kajre. — azon úton a melyen jött, megint vissza is ment.
201. eb vulzam sumahsene iltrem, vulzam poplenizene. — én az ő szavaikat hallottam, a melyeket beszéltetek.
202. eb iltrem šav sumahsene kalaninä (v. kalanizene). — (én hallottam azon szavakat, a melyeket mondott).
203. ep kordem sire poplenine (v. poplenizene). — én láttalak tiktek, a mint beszéltetek.
204. jor šuni irleh turat. — az esett hó egyre olvad („a mint csik, mindjárt olvad is“).
205. titni lajih-če. — megfogott jó volna (megfogott t. i. valami, p. o. hal).
206. ona sodičen ham teženam. — mintsem hogy eladnám, inkább magam hordom (érts valamely ruhát).
207. aghal laričen kunjala arlat. (v. arlaza turat. — mintsem hogy csak úgy üljön, inkább fon. V. ő. 99).
208. eb viren tobičeneh kondah pornep. — én, míg helyet nem találok, itt fogok lakni (v. maradni).
209. eb on-čeneh tuhtam. — én addig fogok várni.
210. pilne sirde ildem. — ismert v. ismerős helyen vettem.
211. pilne sindan ildem. — ismert v. ismerős embertől (ismerőstől) vettem.
212. pilne sirä padem, v. pilne sin-batne padem. — ismerősnek adtam oda, v. ismerős emberhez adtam.
213. vul kizen jorlagan (v. jorle). — ha jő, énekelni fog.

194. soradne. 195. titne. 201. sumahsene. 204. suni. 205. laih. 206. tēženam. 207. aghal.

214. sir šu tidagan v. tidan tora. — (földet, vizet tartó isten, azaz : világtartó isten).
215. sirma pilegen sinna sirdardem. — irni tudó emberrel irattam.
216. man pajan islegen nomaj. — nekem ma dolgozóm sok van.
217. siren por tuvagan. — nektek van (emberetek), ki megcsinálja. V. ö. 36.
218. ves kornagan šava sin kajat. — ahun látható, mely ember megyen (ahun látszó azon ember megyen).
219. ves šav kornagan (v. koronna) vurmanda pornasse. — ahun azon erdőben laknak, mely látható (mely amott látszik).
220. hal jor šuvagan (v. šuvagane) šok, kajma lajih. — most hó nem esik v. nincs eső hó, jó [kocsin] menni.
221. šu joghagane (v. joghagan šu) lere šok. — folyó ott nincsen.
222. eb ona poplegene túl poldom. — én találkoztam vele a még beszéllővel (a mint még beszéllt).
223. ep šaplane islegene kordem. — én imígy dolgozót láttam.
224. eb ona korza islenine (*ritkán* : islegene). — én láttam őt dolgozni.
225. pol títša kilet, *vagy* : pol títne sirđen kilet. — a halfogás (halászat)-ról jó. V. ö. 191.
226. kunžala arlaza kilet. — fonóból jó.
227. starik magra magra ize kajre. — az öreg sirva vezette el.
228. kunžala arlaza larat. — fonva ül; *vagy* : larza kunžala arlat. — (ülve fon).
229. eb islegene nomaj korza, kon-bak islenine (v. islegene) korman. — én dolgozót (munkást, szorgalmatost) sokat láttam, de ilyen dolgozót (dolgozni szeretőt) még nem láttam.
230. pol títšan kilet. — a mint halat fog, haza jó.
pol títšan kilje. — „halat fogván, haza jött.“
231. kile kizessin šuverma vürtsa. — haza jöven lefeküdt alunni.
232. pol títšah pornat, *vagy* : pol títša anjah pornat. — csak halászatból él. V. ö. 159.

* 214. ser. — *A tidan a tidagan-nak rövidítése, mely Reguly szerint akkor használható, ha a participium praesentis inkább állandó tulajdonságra, mintsem cselekvésre vonatkozik. Így: joghagan v. jaghan šu, folyó víz.* 218. sava. kajat. 219. sav. — „Es : koronmalla rossz volna.“ 220. hal. šuvagan. 221. joghagane. joghagan. 225. títša. kilet. 226. kilet. 230. títšan. kilet. 231. kizessin. šuverma. 232. títšah. títša.

233. itlezeh siberimarem. — nem hallgattam végig (недослушилъ).
234. jor űuzanah (v. űuzasnah) irlĵe kajat. — a hó, a mint esik (esett), egyszeriben el is olvad. V. ő. 204.
235. iltseneh (v. iltsesneh) kalarem. — a mint csak hallottam, mindjárt mondtam is.
236. islegeneh nikam-da űok hal konda. — dolgozó senki sincs most itten.
237. vul ona tidin lajih-ĉe. — bárcsak megfogná, jó volna (bár fogja meg stb.)
238. vulzam onda polizin (v. vulzam onda polzan), eb hiberdetim-ĉe. — ha ők ott volnának, én örülnék.
239. e, mit pole, ona tidizin (v. ona titsan)? — s mi lesz, ha őt megfogják?
240. süremen v. külmen utpa kajrem. — [még] nem járt v. [még] be nem fogott lóval mentem.
241. titmanni űok, űebah titne. — meg nem fogott nincsen (nincs a mit meg nem fogtak), mind megfogták.
242. vul mana korĵe titmannine (v. titmanne). — ő látott engem, hogy én nem fogtam.
243. ep kilde jolnine vul korĵe. — ő látta otthon maradtomat (hogy otthon maradtam).
244. ep piledep ona poplemennine (v. poplemenne). — én tudom, hogy nem fogja azt beszélni.
245. min űiramannine toprem. — a mit nem kerestem, azt találtam.
246. vis kon űimanran irghanlanza kajre. — három napi nem-evéstől megsoványodott.
247. okĵa sitmeniren süremest vul. — nem jár (nem utazik), mert pénze nem ér (nem elegendő).
248. islemen-ĵin űaprem. — hogy nem dolgozik, büntettem őt (nemdolgozásért).
249. islemen-bek kornat. — úgy tűnik föl, mintha nem dolgoznék.
250. ebir islemen ĉoh sin nomaj kilet. — mikor mi nem dolgozunk, sok ember jő.
251. atti tohmanran vara ep-te niĵta-da tohman. — mióta atyám ki nem jár, én sem járok (tkp. jártam v. mentem) ki sehova.

234. suzanah. suzasnah. kajat. — *Jegyezzük meg ezt* : irlĵe, e ĵ. : irlze.
 237. tidin. 239. ĉ. tidizin. titsan. 241. tit-. 245. min. 247. okĵa. süremest.

252. ep es pilmen sirä kajrem. — én neked ismeretlen helyre mentem.
253. pilmen sirde ildem. — ismeretlennél v. ismeretlen helyen vettem. V. ö. 210.
254. titmanni (v. titman polzan), lajih-če. — meg nem fogott (ha meg nem fogták), jó volna.
255. vul konda islegen mar. — ő itt nem dolgozik.
256. konda johman šu por. — itt nem-folyó víz van.
257. islemi sin kam por pirin? — nem munkás (dolgozni nem szerető) emberünk ki van?
258. islemi sin pre por. — nem munkás ember egy van.
259. oslam tumi (v. tumanni, v. tuman) sin nomaj mar konda (v. pdg sin šok konda). — nem kereskedő ember nincs sok itten (v. nincs itten).
260. eb ona korza islemenine. — én láttam őt, a mint nem dolgozott.
261. islene ut mar ku. — nem dolgozott ló ez (nem oly ló, mely d.).
262. utsam küdüve jarmazer kilmep. — a lovakat a ménesre nem eresztvén, nem jövök (fogok jöni).
263. magermazer kalare. — sirás nélkül mondta.
264. ilik pol tidatče, hal pol titmazerah pornat. — ezelőtt halat fog vala, most halat nem fogva (halászat nélkül) él.
265. vis kon süremezen kajlah čirlet. — ha három napig nem jár, megint fölgógyúl.
266. vul čas kilmäzen ezer šuverma virder. — ha hamar nem jó (ha későn jó), ti feküdjetek le alunni.
267. vul kilmäri-de ebir pičeneh kajremir. — ő nem jött, tehát mi egyedül mentünk el.
268. vul onda polmin, lajih-če. — ha ő nem volna ott, jó volna. V. ö. 237.
269. on (v. vul) titmalla mar. — neki nem lehet megfognia.
270. ona titmalla mar. — őt nem lehet megfogni.
271. eb pajan islemä mar kajrem. — én ma nem dolgozni mentem (nem azért hogy dolgozzam).
272. pajan isles mar piren. — ma nem kell dolgoznunk.
273. ep pajan kajas-šin mar-če. — én ma nem akartam vala menni. V. ö. 111.

257. islemi alá jegyezve : jobb ez : islemen. 260 „es : islemine (islemi-ne) rossz.“ 264. tidatče. 266. suvermä. virder 268. laih. 269. tit.

274. paras mar sirđen padem. — nem akartam vala adni, de már mégis adtam. V. ö. 190.
275. vul halzir-dan (*v. suv' mardan*) kilmäre. — nem jött, mert beteg volt.
276. vul okša nomajran kappajat. — ő kérkedik, mert sok pénze van.
277. okša kirle-žin isledep. — pénz kell, azért dolgozom (tkp. pénzkell-ért dolgozom).
278. eb sumar-žoh vul koleneh kiletče. — mikor beteg voltam, ő mindennap jó vala.
279. eb sumar-čen jalan korza ona, sumar polzan korman ona. — betegségemig (míg beteg nem lettem) mindig láttam őt; a mint beteg lettem, nem láttam őt (többé).
280. ep ham sumardan (*v. sumar vürtneran*) vara korman ona. — én betegségem (beteg feküdtem) óta nem láttam őt.
281. okša kirle mar-žin-da kajmasteš eb onda. — mivel pénz nem kell nekem, azért nem is megyek oda.
282. ep purmisra mar čoh por-de man-bada kiletčis. — mikor én nem voltam bíró (előljáró), mind hozzám jönnek vala.
283. ep sumar mar čoh onda kajza. — én oda mentem, mikor nem voltam beteg.
284. eb purmis poličen (*v. ep purmize kiričen*). — míg nem voltam bíró.
ep purmisran toghičen. — míg meg nem szüntem bíró lenni.
285. ep purmisran tohsan (ondan vara) korman ona. — miután megszüntem bírónak lenni, (azóta) nem láttam őt.
286. ep sumar mardan vara (*jobban : suvalneran vara*) onda jalan süredep. — mióta nem vagyok beteg (mióta meggyógyultam), mindig oda járok.
287. vul hunazam pordan kilmäre. — nem jött el, mert vendégei voltak.
288. larma vij šokran vürtsa voladep. — mivel nincs eröm ülésre, fekve olvasok.
289. šokpa süressi onda, porba süremä lajih. — semmivel oda jární, nem ér semmit; valamivel jární, jó (tkp. nincsen-nel — vanal. V. ö. 83.).

275. halzirdan. 276. oksa. 279. korman oni. 282. kiletčis. 284. tohičen. 288. scbran. 289. sokpa.

290. okša šok-pak nim-de ilmest. — semmit sem vesz meg, mintha nem volna pénze.
291. is šok čoh činmäre, is por čoh hal činet. — mikor nincs dolog, nem hitt; most mikor dolog van, hív.
292. ep kilde šok čoh nikama-da kürtmiš. — mikor nem vagyok otthon, senkit sem fognak beeresztteni.
293. okša por hožera kizen parep sana. — ha akkor jössz, mikor pénzem van, adni fogok neked.
294. vul pire pol šok sirä (v. virena) ize kajre. — ő bennünket olyan helyre vezetett (vitt), hol hal nincsen.
295. man okša šok polzan eb sandan činep vara. — ha nem lesz pénzem, tőled fogok akkor (azután) kérni.
296. man okša poličen küt (v. on-čen küt). — várj, míg pénzem lesz (v. addig várj stb.).
297. hunža man okša pole on-žoh kil. — mikor nekem pénzem lesz, akkor jőj.
298. kaš polorah (v. polorahpa) kiler. — mikor már közel az éj, jöjtek („jöjtek éj felé“).
299. jala siderehpe hüvel anžah larže. — a mint a faluhoz érni kezdék, a nap csak imént szállt le.
300. tobičen kajmebir kile. — míg meg nem találjuk, nem megyünk (nem fogunk menni) haza.
301. kaš poltibe kiler. — mikor este lesz, jöjtek.
302. eb jala sitribe kordem. — mikor a faluhoz értem, láttam (faluhoz ért[em]-vel).
303. utsam oja jarza kiledep. — a lovakat mezőre eresztettem és [most] jöväk.
304. vul kizen por-de hiberdetpir. — mikor ő jö, mindnyájan örülünk.
305. utsam jama kajadep, jarzan ki'lep. — megyek kieresztteni a lovakat; ha kieresztettem (eresztendem), megjövök (fogok jöni).
306. es piričen tidiš. — míg oda még, megfogják.
307. eb kona taza tada sirep. — én ezt még tisztára fogom írni.
308. eb kordem ona ir. — láttam öt reggel.

290. šokbak. 291. sok. *Az orosz fordítás tévedésből elcseréli az igéket, így: — hitt — nem hív, mintha a csuvasban ez volna: — činje — činmest.* 292. kürtmis. 294. virena. 295. okša sok. 296. okša. 306. piričen tidis.

309. eb p̄irettim-či-dā jerismestip. — én mennék [oda], de nem érkezem rá.
310. eb onda pornadep polzan hal man-bada kiličče. — ha én ott laknám (élek), most hozzám jönne.
311. vul mana hal okša parzan eb kajettim-če. — ha ő nekem most pénzt adna, én elmennék.
312. vul mana okša pana polzan, eb kajattem-če. — ha ő nekem pénzt adott volna, én elmentem volna (megyek vala).
313. vul pajan kilne-žoh eb sirattim-če. — mikor ő ma jött, én irók vala.
314. vul konda čohne eb virenettim-če. — mikor ő itt volt, én tanultam (tanulok vala).
315. šordazam šonassi? eb onda čohne šonatčeš. — a gyertyák égnek-e? mikor én ott voltam, égnek vala.
116. eb ilik virenettim-če, hal jerismestip. — én ezelőtt tanultam (tanulok vala), most nem érek rá.
317. vul kizessin eb šuverza turattim-če. — a mint ő jött, én felkelek vala (я встать).
318. vul kiličen külzettim-če. — mikor ő jött (míg ő jött), én már befogtam vala.
319. eb kajzattim-če, vul mana taverže. — már elmentem volt, de ő engem visszatéríte (visszahíva).
320. vul mana okša on-žoh parzačče, eb kajzattim-če. — ő nekem akkor pénzt adott volt, s én elmentem volt, [de stb.].
321. eb ilik perlastik virezettim-če, hal mandem. — ezelőtt egy keveset tanultam vala, de most elfelejtettem.
322. eb p̄irzattim-če on-žoh, sirin nikam-da kilde šok-če. — én voltam akkor nálatok, de senkitek nem vala otthon.
322. on-žoh pideredip (v. piderdem) ham ije. — akkor végzem (v. végeztem) az én dolgomat (a magam dolgát).
324. on-žohne eb kilde šok poladep. — akkor én nem leszek otthon.
325. atan (?) pajan atti kiles-če. — bár ma az atyám eljönne atan (?) man suvalas-če. — oh bárcsak meggyógyulnék.

309. -či-tā. 311. oksa. kajetim-če. 315. sorda. sonassi. sonatčeš. 320. oksa. 321. mandem. 322. pir-. ončoh. sok. 325. máshelyen atan' helyett aaj *interjectio*.

326. vīj bader. — [isten segítsen, „der himmel geleite dich“ (tehát körülbelül : isten veled. — tkp. adjon erőt).
327. vul onda pol tidagan. — talán halat fog ott.
328. vul jalan onda tidagan. — ő mindig ott halász (v. vadász, tkp. csak „fog“ s nincs kitéve, hogy halat-e vagy vadat).
329. hola pirin patran kornagan. — a város mitőlünk (innét, tkp. nálunktól) látható.
330. huvar onda, ondah uženagan. — hagyd ott, ott megmelegszik.
331. šav virendan kornagan-če. — azon helyről látható vala (meglátszik vala).
332. šav pürde sümürzen kornagan pole. — ha a házat lerombolják, látható lesz.
333. ut pirin-batra títne polje. — a ló minálunk fogatott el.
334. ebir onda kajzan, pire tidiš (*nem* : títne polebir). — (ha oda megyünk, bennünket elfognak).
335. eb títne poldem. — én lettem az, ki megfogta volna, *azaz* : mind rám mondták, mintha én fogtam volna meg.
336. vulzam sine kala, vulzam títne polčir, ebir mar. — ő reájok mondd, hogy ők legyenek, kik megfogták volna s nem mi.
337. kašpa virenep, iran kinegezireh pilep. — megtanulom az éjjel, holnap könyv nélkül fogom tudni.
338. iran eb ham-da pilep (*nem* : pilne polep). — holnap magam is fogom tudni.
339. jori, eppin iran pilne polep. — jól van, tehát holnap úgy fogok tenni, mintha tudtam volna (tkp. holnap tudott leszek).
340. eb sandan pilne polep. — azt fogom mondani, hogy töled tudtam meg.
341. kona eb tuza. — ezt én csináltam.
342. pazerah užonza eb. — csak imént melegedtem meg.
343. eb alik piderze, vul kirime. — bezártam az ajtót, nem mehet be.
344. eb korza, es piričen títsa. — én láttam, [hogy még] mielőtt oda jutottál, megfogták.
345. eb korza ona onda, vul suve. — én láttam őt ott, ő egészséges.

327. *Lásd NyK. I, 415. lp.* 331. sav. 332. sav pürde. 334. tidiš. 335. 336. títne. 337. kašpa. 344. piričen. títsa.

346. eb haphine piderzettim-če, vul kajlah ošre. — én a kaput bezártam vala, ő megint kinyitá.
347. vul šomur šuvičen külzečče. — ő [már] az eső előtt fogott vala be.
348. kirik-te minže hut kajna poldir, san min is? — akárhányszor ment legyen [is], neked mi közöd hozzá?
349. vulzam man lažana tortarza kilne. — ők elhozták az én lovamat.
350. vul kajne. — ő elment („ist abgefahren“).
351. eb kiličen turne vulzam. — az én jöttömkor [már] fölkeltek vala (az én jöttömig, v. jöttöm előtt).
352. on-žohne tatsa hone poše. — akkor [már] le lesz vágva és fölrakva.
353. es onda pīrzasen pīdārne poše. — ha te oda mégý, [már] el lesz végezve.
354. eb pīričen šonne-če. — míg én oda jutottam (до меня), elégett vala.
355. eb pīrzan šonže (*nem*: šonni-če). — (mikor ott voltam, elégett).
356. eb pīdem onda; starik kilde šok-če, vurmana kajni-če. — én oda mentem (ott voltam); az öreg nem vala otthon, az erdőbe ment vala.
357. eb kilin-žoh vulzam porne-de tuni-če. — mikor én jöttem, ők (már) megtettek vala mindent.
358. vul on-žoh titni-če ona, kajlah jaže. — ő akkor megfogta vala, [de] megint elereszté.
359. konba sirem laža vurlana polat. — evvel húsz lovat lopott (evvel [úgy] lesz [hogý] húsz l. l.).
360. konba sirem laža vurlana polam. — evvel húsz lovat lop-tam lesz.
361. eb šakna tuma polam. — ezt megcsinálni hozzáfogok.
362. onda isme poše kvas. — ott ihatni lesz kvaszt.
363. ittine tuma pošme, kona tuma poše. — a többi nem lesz megcsinálható, ez meg lesz csinálható.
364. užonmalla čobebir. — fussunk, hogy megmelegedjünk.
365. šapla tuver, mana titmalla poldir. — úgy tegyétek, [hogý] nekem meg lehessen fognom.

346. ošre. 347. somur. suvičen. 348. min. 353. pīrzasen. poše. 355. pīričen. soune. 358. titni. 361. šakna. 365. šapla.

366. on-ʒoh jarma polatče ona. — akkor lehet vala őt küldeni.
367. manen iner isles-če min kona. — nekem tegnap kell vala dolgozni ezt.
368. vul tuvassa prahre. — ő félben hagyta (eldobta) a csinálást.
369. eb pajan kajassa vul kize čarže. — én ma akartam menni, [s] ő eljövén visszatartott.
370. iran hüvel toghitsen vonna sohrem kajas-če. — holnap nap felkeltéig, tíz versztnyire kellene mennünk (v. hogy men-tünk legyen).
371. iran pıras-če onen onda. — holnap neki ott kellene lennie (oda mennie).
372. piren tidas-če ona. — nekünk őt meg kellene fognunk.
373. iner onen kiles polatče. — tegnap neki el kell vala jönie (kellett volna j.).
374. kona konda ize kiles polmas-če, ezer konda ize kilder. — ezt nem kell vala ide hozni, [s] tí [mégis] ide hoztátok.
375. manen pajan onda polas polat. — nekem ma ott kell lennem.
376. manen iran jaras poše. — nekem holnap kell (fog kelleni) ereszenem v. küldenem.
377. ep tuvas por, eb kilettim-če. — azon esetre, ha nekem kell csinálnom, eljönék.
378. es tuvas por, san kiles-če. — ha te akarnád csinálni, neked kellene eljöni.
379. es ona jıdas šok. — te azt nem bírod fölemelni.
380. is por-ʒoh es tuma šok, is šok čoh es por. — mikor van dolog, te nem vagy [itt] dolgozni; mikor nincs dolog, te [itt] vagy.
381. vul tarze. ku arman. ku šunuh. ku manen. — ő napszámos. ez malom. ez liszt. ez az enyım.
382. vul vurmanda. eb konda. vul isre. vul pičen. — ő az erdőben van. én itt vagyok. ő a munkában van. ő egyedül van.
383. ku ige hor turše. — ez két arsin hosszú.
384. eb pilik šit vurum. — én őt arasz hosszú vagyok.
385. ilik vul tarzi-čče. ilik ku arman-če. ilik ku manen-če. — ezelőtt ő napszámos vala. ezelőtt ez malom vala. ezelőtt ez enyım vala.
386. vul on-ʒoh vurmanda-čče, vagy : isleni sirde-čče, v. juver isre-

- čče. — ő akkor az erdőben vala, *vagy* : a munkában vala, *v.* nehéz munkában vala.
387. vul pajan čürgüre-čče. — ő ma a templomban vala.
388. eb on-žoh pičen-če (*v.* pičen anjah-če). — én akkor egyedül valék (*v.* csak egyedül valék).
389. vul pajan čürgüre mar-če, tolda-če. — ő ma nem vala a templomban, az udvaron (a templom mellett) vala.
390. eb saldak polep (*v.* polam). eb tarze polep. ku manen pole. — én katona leszek. napszámos leszek. ez az enyim lesz.
391. ik kondan holara polep. — két nap múlva a városban leszek.
392. hil pole inde. — tél lesz immár (nem soká).
393. eb sumar polep. eb pičen polep onda. — én beteg leszek. én egyedül leszek ott.
394. es kam konda? eb tarze poladep kondi. — te ki vagy itten? én itteni munkás vagyok.
395. eb on pižiš poladep (*azaz* : eb on pižiš). — én az ő testvére vagyok.
396. hil polat inde. — tél [most] már leszen (*azaz* : beáll, kezdődik. V. ö. 392.).
397. vul kize pirin-bada, eb on-žoh vurmanda polza. — ő hozzánk jött; én akkor az erdőben voltam.
398. es kilden on-žoh, vulzam vurmanda polne on-žoh. — te eljövél akkor, [de] ők az erdőben voltak akkor.
399. eb onda pırza pajan. — én ott voltam ma.
400. vul pıman (*v.* pırman) čergüvä. — ő nem volt a templomban.
401. eb šavın-žoh pırza-da onda, eb piledep vul vırena. — én akkor ott voltam, ismerem azt a helyet. [volt].
402. ebir vot totma kajza. — mi fát vágni voltunk (*azaz* : mentünk)
403. vul vurmana kajza (kajza-če). — ő az erdőbe ment vala.
404. šak pilik kona vul jalan vurmanda sürezä (*v.* poronza). — ezen öt nap ő mindig az erdőben járt (*v.* élt, tartózkodott).
405. vul pajan čürgüre šok-če (*v.* čürgüre koronmare). — ő ma nem vala a templomban (*v.* nem vala látható a templomban).
406. pajan ojar kon. pajan lapra. — ma derült nap van. ma sár (sáros idő) van.
407. pajan (lajih *v.* sive) šandalik. — ma szép (*v.* hideg) idő van.

408. manen okša nomaj. — „nekem sok pénzem van.“
 409. vul man šüliš. — ő olyan magas, mint én.
 410. iner šomur-če. — tegnap eső volt (eső vala).
 411. manen okša nomaj-če. — nekem pénzem sok vala.
 412. iran šomur pole. — holnap eső lesz.
 413. pajan lapra pole kajma. — ma sár lesz (sáros lesz) jární (járásra).
 414. pajan lapra mar. — ma nincs sár.
 415. manen pajan okša nomaj mar-če. — nekem ma pénzem sok nem vala.
 416. šaven-bak sinzan por. — vannak olyan emberek.
 417. ku-žal kajik nomaj por. — az idén vad sok van.
 418. man šüliš por vul. — van olyan magas mint én. V. ö. 409.
 419. man okša-bor. manen okša nomaj por, v. nomaj okša por. — nekem van pénzem. nekem pénzem sok van, v. sok pénzem van.
 420. iner šomur por-če. — tegnap eső vala. V. ö. 410.
 421. onda utsam šok, onda pulanzam anžah. — ott lovak nincsenek, ott csak szarvasok [vannak].
 422. pajan lapra šok. — ma nincs sár.
 423. eb šok polep onda. — én nem leszek ott.
 424. šu tolah pīrat. — a víz áradóban van („ist im steigen, geht in die fülle“).
 425. ebir juver šara kidemir. — mí nehéz nyomorúságba jutottunk.
 426. perlastik sūt tudine kiret. — egy kissé úgy ízlik mint tej (tej ízű).
 427. šu tolza sitre, oreh tolmast. — a víz legmagasabbra áradott, fölebb [már] nem árad.
 428. šar korebir. — nyomorúságot látunk (fogunk látni).
 429. alik ozelne. alik ozah turat. — az ajtó nyitva van. az ajtó nyitva áll.
 430. vul viles patneh sitre. — ő halálra beteg (tkp. halni-hoz ért).
 431. vul okša parzan, eb kajam v. jori-če. — ha ő pénzt ad, elmegek (fogok menni) v. jó volna.
 432. abat sizan pīrep san-bada. — ha megebédlendek, hozzád megyek.

408. oksa. 409. suliš. 410. 412. somur. 315. oksa. 417. ku-zal. 418. suliš. 422. 423. sok. 430. batneh. 431. oksa. 432. pīrep.

433. idet polzan, par ona. — ha kér, adj neki.
434. eb titrem polzan san min is? — ha én megfogtam, neked mi között hozzá (mi gondod rá)?
435. man atti pajan kizessin iran eb kajadep. — ha ma az atyám eljö, én holnap elmegyek.
436. vul kajzan kajikne títsan-če. — ha ő megy, bár fogna is [valami] vadat („hadd fogna meg, möchte er doch etwas fangen“).
437. eb tibe bin, min tuvas sanen? — bár fognék is, mi gondod rá?
438. volama virenin, lajih-če. — bár megtanúlna olvasni, jó volna.
439. vul sumar polje. polin, misker tuvas. — ő beteg lett. ha lett, nem tehetni róla (tkp. legyen bár, mit tenni?)
440. sürezen kajikne tidin-če. — ha (vadászatra) jár, bár egy madarat fogna [legalább].
441. kajikne tidin-če; kajikne títsan tada jaretim-če. — bár [legalább] egy madarat fogna; ha azt fogna, megint elereszteném.
442. títsa polzan ize kil. — ha fogtál, hozd el.
443. man atti kilne polzan san-bada jarep. — ha az atyám eljött, hozzád fogom küldeni.
444. eb sumar polzan, min tuvas man? — ha beteg leszek, mit tehetek?
445. vul sumar polzan, an kala ona. — ha ő beteg, ne mondd meg neki.
446. sumar polne polzan tuviman vul. — ha beteg volt, nem csinálhatta.
447. vadelin-de vadele sotmep. — hadd öregdjék, öregdjék, nem adom el (a lovat).
448. sumar polne polin, min is? — ha bár beteg volt is, mit teszen az?
449. man nomaj polin-če. — bár nekem sok volna.
450. man hamen nomaj polin-če (v. nomaj polzan), paretim-če. — ha nekem magamnak sok volna, adnék [neki].
451. vul korne polzan činah silenne. — ha ő meglátta, bizonyosan megharagudott.

433. idet. 434. titrem. min. 435. kizessin. 436. kajikne. títsan. 437. tibe bin. min 440. kajikne. tidin. 441. kajikne. tidin. títsan. 442. títsa. 443. atti. jamep. 448. min.

452. ezer čin pajan kajmazan, sire vul kore. — tí bizony, ha ma nem mentek, tikteket meg fog látni.
453. činah, eb sire pajan jamep. — bizony, én ma nem foglak ereszeni tikteket.
454. ves onda tagam kilet, šava vul pole, v. šava čin vul. — amott jő valaki, az ő lesz, v. az bizony ő.
455. es pamasten pole ona. — te alkalmasint nem adod neki.
456. ezer pajan kajmaster pole. — tí ma alkalmasint (bizony) nem mentek el.
457. vul korne polzan, silenne pole. — ha ő meglátta, talán megharagudott. V. ö. 451.
458. küs (v. küzeh) ügettim-če. — majdnem elesem vala.
459. üssür, aran (v. ararah) turat. — részeg, alig áll (tud állani).
460. perlastigah (v. pişikkeh) tidimarem. — kicsibe [múlt, hogy] meg nem fogtam.
461. čut vilärimäre. — alig (kicsi híja, чуть) hogy meg nem ölt.
462. pajan kajmast, kornat. — ma úgylátszik nem megyen (kocsin).
463. eb čudah tohsa kajattim-če vul kilin-žoh, v. vul kilže. — én épen már el akarok vala menni, mikor ő jött, v. [hát] ő jött.
464. eb šapla (tuvas) tärem. — én úgy mondtam (hogy tegyenek).
465. min tegen por. — mi van mondani való? (mit mondanak, mi újság?).
466. min temesse sinzam. — mit (mit mindenfélét) nem mondanak az emberek!
467. šava vuli-đen. — az talán ő (tkp. az ő-e, mondana bár [az ember]).
468. vul kili-đen. — talán (meglehet) eljő ő.
469. ezer pajan kajmasteri-đen. — tí ma talán nem mentek.
470. šava vul polabi-đen. — az talán ő lesz.
471. eb vul tärem. — gondoltam (azt véltem, tkp. mondtam [t. i. magamban]), hogy ő [az].
472. eb vul tärem, vul mar täre. — én mondtam [hogy] ő [az], [ő azt] mondta, [hogy] nem ő.

454. kilet. sava. 459. turat. 462. kajmast. 464. tärem. 365. min tegen. 467. 470. sava. 467. 470-re szól *Reguly ezen jegyzete*: „teben a te-s mondani ígének concessiv igeragozás szerint való (l. *NyK. I, 401.*) praesensbeli egyszámú 3. személyalakja, vagy ten ugyanannak futurumbeli egy. 3. személye, a kérdő szócska kitétele mellett, e jelentéssel vannak: talán, МОЖЕТЬ СТАТЬСЯ.“ 471. tärem.

473. eb kirle mar pole tezá. — én azt gondoltam, hogy talán nem kell.
474. eb sümürne tezá jatlat. — szid engem, mintha én eltörtem volna (tkp. 'én eltörtem' mondván, szid).
475. eb šokšlareme vul tezá. — én gondoltam, hogy ő az. V. ö. 471.
476. poplesse, vul kilmest tezá, *vagy* : vul kilmest tessé. — beszél-lik, hogy ő nem jó, *v.* azt mondják, ő nem jó.
477. eb pallimarem, te. — mondd, hogy meg nem ismertem.
478. poplesse, vul kilmest tet. — beszéllik, hogy ő nem jó.
479. te korne, te korman. — nem t'om, látott-e vagy nem látott?
480. eb tem kalarem sana. — én, nem tudom mondtam-e (gondol-nám, hogy mondtam) neked.
481. tem, pilmestep eb. — úgyhiszem (úgy gondolnám), nem tu-dom én.
482. tem, korman eb. — nem tudom (úgyhiszem, úgy rémlik) nem láttam én.
483. tem, kajas šok vul pajan. — nem tudom (gondolnám), ő nem megy el ma.
484. te jaras, tem. — vajjon el kell-e eresztetni vagy nem? (gondol-nám, azt gondolná [az ember, hogy] el kell eresztetni).
485. vul, tem. — úgy látszik (gondolnám, hogy) ő [az].
486. tem tes. — nem tudok mit mondani (valamit mondani kell). V. ö. 505.
487. šuvi ku? onni (*v.* oneni) ku? sumari vul? puzigi? — viz-e ez? az övé-e ez? beteg-e ő? nagy-e?
488. man attii vul virdagane? — atyám-e az, ki [ott] fekszik?
489. vül turi-đen. — nem ő csinálta-e? (talán ő csinálta).
490. čin nažarri' huže? — a legszegényebb melyik?
491. vul tuzaj, pižiš tuzaj kona? — ő csinálta-e vagy testvére?
492. vul sana huva paji (*nem* : paje) kona? — „ő maga adta ezt neked“?
493. es pırzaj, vul pırzaj? — te voltál-e ott vagy ő?
494. vül turi kona (*p. o.* ku pordavrine)? — ő csinálta ezt (*p. o.* ezt a fejsze-nyelet)?
495. vul túzaj? — ő csinálta (és *p. o.* nem vette)?

473. 474. tezá. 476. tessé. 479. „te, *futurumbeli egy. 3-dik személy.*“ 482. tem. 488. attii. virdagane. 493. pırzaj.

496. titreni? titrem-š *v.* titrem-ške. — megfogtad-e? meg biz [én].
497. vul juvis hidi? hidi-š *v.* hidi-ške. — az a fa kemény-e? kemény biz [a].
498. ku šuvi? šu-š *v.* šu-ške. — ez víz-e? az.
499. vul juvis hidi? hidi mar *v.* hidi mar-ške. — az a fa kemény-e? nem kemény *v.* nem kemény biz [a].
500. es ize. eb ilmen. — te vetted el. én nem vettem el.
501. es izei? ize-š. — te elvetted-e? el ám [én].
502. es kalamam pol-ške (*nem* : pol-š). — úgyhiszem (talán csak) nem mondtad meg.
503. siren por tuvagan. tumas-ške vul. — nektek van, ki megcsinálja. az nem csinálja ám meg.
504. vul kona tuvaske. — ő ezt megcsinálja ám.
505. tem (*v.* temsker) tuvas-ške. — valamit csak kell csinálni.
506. titrem-šha! — [valahára] mégis megfogtam.
507. es mana nihunja-da okša pamaren-šha. — te nekem [még] ugyan soha sem adtál pénzt.
508. es kalas šok-šha! — „még mondani se akarod.“
509. es okša-da paman-š hal mana. — te pénzt sem adtál még nekem.
510. tem (*v.* teminle) polat-ha. — nem tudom mi (*v.* milyen) lesz még.
511. tiv hal (*v.* tiv-ha) es mana, eb attia kalamebi? — „csak üss meg“, én [talán] nem mondom-e meg atyámnak? (*azaz* : ne hidd, hogy tán meg nem fogom mondani).
512. vul pilmen-ži (*v.* vul pilmen-ži hačen), kilmäre. — ő bizony (alkalmasint) meg nem tudta (*v.* meg nem tudta eddig), [hogy] nem jött el; *vagy* : vajjon meg nem tudta-e eddig, [hogy] stb.
513. vul pilne polzan hačen, kiličče. — ha megtudta volna eddig, eljöne.
514. nim tuza-da joramast : msker tuza jorattaram-ži eb ona? — akár mit teszek, nem tetszik neki : mit tegyek hát, hogy kedvét találjam?
515. tenepke jorattaren-ške es ona. — nem tudom mivel fogsz ám neki kedveskedni.
516. leple tuvas-ši kona? leple vul kona ture-ži? — hogy kell hát ezt csinálni? hogy csinálta hát ezt?

496. tit. 497. hidi-ške. 499. hidi marske. 503. tumas ske. 504. tuvaske. 505. temsker. ske. 506. titrem. 507. oksa. 508. sok. 409. hal. 510. tem. teminle. 514. tuze-de. joramast.

517. vul kalare (vit), kilep tezá. — ő (hiszen, вѣдь, вить) mondta,
 518. ku per-begeh polat. — hiszen ez mindegy. [hogy eljő.
 519. man kirik-te kam tuzan-da preh. — nekem akárki csinálja is,
 mindegy.
 520. vul silenmen pol-ške man sine. — [hiszen] tán csak nem hara-
 gudott meg én reám.
 521. vul ize kajni ara, es ona jatladen vul ize kajman? elvette-e hát,
 [hogy] őt vádolod (szidod), ő nem vette el?
 522. ara ma tavernden? — hát minek tértél vissza?
 523. ara ajda kajebir, min pole? — nosza hát menjünk, mi lesz?
 (menjünk hát, nem lesz baj).
 524. ara min pole onda kajne-žin? — hát mi lesz azért, hogy oda
 megyünk?
 525. vulzam kajriš; eppin ebir-de kajebir. — ők elmentek; tehát
 menjünk el mi is.
 526. vul eppin kilmäri. — „ő tehát nem jött [ide].“
 527. šapla eppin kilmest. — „úgy tehát ő nem jő.“
 528. parzam inde ona. — „add oda már neki“ (már csak add oda neki).
 529. nu tada popleden es! — no te még beszéllsz!
 530. nu tada min pileden? — no mit tudsz még?
 531. nu ka! nu kajč-ha (uzaz : kaj-če-ha) kondan! — no eredj el!
 no csak eredj el innét!
 532. eb onda kajza-da mana pamariš. enlaj! pamariš eppin. — én
 oda mentem, de nem adtak nekem. „úgy-e! nem adtak tehát.“
 533. vul hola sürezä; enlaj, hola kajza-ške san vali. — ő a városba
 járt; „úgy-e, ő te neked (a te számodra) megy a városba.“
 534. eä, eb kordem ona. — igenis, én láttam őt.
 535. eä, činah eb ona kordem. — igen, valóban láttam őt.
 536. šok, es mana oldalimen. — nem, te meg nem fogsz csalni.
 537. eä! es kalas šok-šha! — úgy! még meg sem akarod mondani!
 V. ö. 508.
 538. eä! vul tuza-š eppin. — úgy! ő csinálta tehát [ezt].
 539. eä! es mana šapren, eb sana huna šabam. — úgy [bizony], te
 engem ütöttél, én ütlek tégedet (magadat).

517. tezá. 518. polat. 520. polske. 523. kaebir. min. 524. min. 525. kaj-
 ris. eppin. kaebir. 526. eppin. 527. sapla. eppin. kilmest. 532. pamariš. šp-
 pin. 532. 533. enlaj. 557. sok. 539. sapren. sabam.

540. šapla mari, ilmen vul. — úgy-e bár (nicht wahr), ő nem vette.
541. hal-de manen nomaj vřdat. — [még] most is nálam sok fekszik.
542. ku sanen. hal-de man ku, leple vul konda kilne? — ez a tiéd. igen is az enyim ez, hogy [is] jött (került) ide?
543. es an-bar ona. eb hal-de pamastep ona. — „te ne adjál neki. én úgy sem adok neki.“
544. perne hal-de ize kajne, teberne pamastep. — „egyet úgyis már elvitt, a másikat [meg] nem adom.“
545. e (v. eä) hal-de, vulzen vul horondaš polat. — „igen! úgy is van, ő nekik atyjokfia“ (atyjokfia lesz).
546. manen on-zer posneh nomaj. — amúgy is elegendem van (tkp. azonkívül van nekem sok).
547. hal mana haman, süremä poldaradep. — most nekem könnyebb (jobban vagyok), [már] járhatok (azaz : bírom a járást).
548. tuma poldaras šok es. — te nem bírod (nem vagy képes) [ezt] csinálni.
549. vul süklemä poldarže, eb poldarimarem. — ő föl bírta emelni [de] én nem bírtam.
550. eb ona ize kilme poldarimarem, itla juver-če. — én nem bírtam elhozni, fölötte nehéz vala.
551. onen onda polma joramast. — ő neki ott lennie nem jó (не родится, taugt nicht).
552. min kirline špah parat. — a mi szükséges, mindent ad.
553. eb kirle poladep ona (kirledep ona). — én szükséges vagyok neki (kellek neki).
554. manen onda jama (v. jaras) kirli-če ona. — nekem szükséges volna (nekem kellene) oda küldeni őt.
555. huna leple kirle, šapla tu. — neked (magadnak) a hogy kell, úgy csináld.
556. jaras (nem : jama) tedip. — küldeni akarok.
557. ep-te onda polas tedip. — én is ott akarok lenni.
558. pıras tegen šok. — nem akarnak oda menni (tkp. oda menni kívánó nincs).
559. eb kajas temep on-žoh. — én nem akarok akkor menni.

540. sapla. 541. vřdat. 551. joramast. 552. min. parat. 556. 557. tedip. „tedip akarok, fārem akartam, tettim v. tettim-če akarok vala, težä, tene, te-gen, tezettim-če.“

560. manen sijas kilet. — nekem akaródzik ennem (ehetném).
561. manen ijih kilet. — akaródzik alunnom (alhatnám, álmom jő).
562. manen ize kiles kilet (v. kilmest) konda. — nekem kedvem van (v. nincs kedvem), öt ide hozni.
563. manen kagereš kilet (rossz : kagerza kilet). — bőfögésem van (bőfögök).
564. huna leple kilizet, šapla tu. — a mint neked (magadnak) teszszik, úgy csináld.
565. šintma pošlat, v. sivitmä pošlat. vireme kiret. — fagyni kezd, v. hideg kezd lenni, főni kezd.
566. iran isleme taprademir (v. pošlebir). — holnap elkezdünk dolgozni.
567. jorra tapratremir, v. jorra kajremir. — elkezdünk énekelni.
568. iran šokšlat kajma. — holnap szándékozik elmenni.
569. šomur šuma šokšlat (v. hetlanat). — eső akar esni.
570. vul pičeneh hetlanat. — ő egyedül (egymaga) próbálja (próbálja, megkísérli csinálni).
571. viremä čarinje. — megszűnt főni.
572. ohsa ohsa, ohsa-da šoralmare. — mostam, mosdogáltam (dörzsöltem, dörzsölgettem), mégsem lett fehér.
573. ilik saldak-če, ha! küdüze polje. — ezelőtt katona vala, most pásztor lett.
574. vul halzir polje. — ő beteg lett.
575. es saldak polottin-če, sana ilmiš. — te katona lennél (szeretnél lenni), [de] téged nem fognak bevenni.
576. vul kilet. vul polzan jorat. — ő eljő (ide). ha (itt) lesz, jó.
577. ep-te vulzamba onda poldim. — én is oda kerültem ő velök.
578. šav vughutrah polza. — épen akkor (ugyanakkor) történt.
579. ku jabala polmas-če pajan, eb ona turom. — ez a darab (munka) ma nem lett volna meg (nem lesz vala meg), [hát] én csináltam meg.
580. tuzan porde polat. — ha megcsinálja, mind meglesz (elkészül).

560. sias. kilet. 561. 562. 563. kilet. 564. kilizet. 565. šintma. pošlat. 568. šokšlat kaema. 569. somur suma šokšlat. hētlanat. 570. hētlanat. 575. polotin-če. *A conditionalis egyik mintája Reg.-nál ez : polotti'm-če, polottin-če, poličče, polotimir-če, polottir-če, poliččis. V. ő. NyK. I, 379.* 576. kilet. jorat. 577. vuhutrah.

581. iner šomur šuza-da lapra polma. — ha tegnap eső volt is, még sem lett sár.
582. polman (v. tuman) polzan, kirle mar (p. o. stel). — ha nem lett meg (v. nem csináltatott meg), [már] nem kell (p. o. az asztal).
583. sirla pismen polzan. — ha a bogyó nem ért meg.
584. vulzam tünze kajriš-de nim-de suzernmariš. — ők földöltek, de semmi bajok sem lett.
585. ku lajih polje ona. — „ez jól esett neki“ (jól jött neki, p. o. a verés).
586. eb ona vatrem, mana on-žin nim-de polmare. — én megvertem őt, [de] nekem azért nem lett semmi [bajom].
587. sana polatči-dä es kilimaren. — neked leszen vala (t. i. bajod, azaz : megvernek vala téged), de te nem jövél el.
588. eb ku ispe iran haderlenep. — én e dologgal holnap el fogok készülni.
589. pol teđen kire. — meglehet tán hal fog kerülni (bemenni, t. i. a hálóba).
590. hal juver šolzam poljiš (v. kiljiš). — most nehéz idők (tkp. évek) lettek (v. jöttek).
591. polagan onda issuer sin. — van ott dologtalan ember.
592. polat (v. polagan) islemi sin. — van anyag (dolgozni nem szerető) ember.
593. pīragan (v. pīrza) onda sinzam temze hut. — vannak (v. voltak) ott emberek egynehányszor.
594. man okša polzan lajih-če. — ha pénzem volna, jó volna.
595. onda polma min is man? — mi dolgom van nekem ott lenni? V. ő. 44.
596. mana onda polmalli šok. — nekem nem lehet ott lennem.
597. man pišej saldak vilje, vagy : man saldak pišej vilje. — katona testvérem meghalt (azaz : testvérem, ki katona volt).
598. man tos, ilihhi purmis (v. ilik purmisra sürege), kilje. — barátom, ki ezelőtt bíró volt, jött el.
599. tozem Ondri kilje, vagy : Ondri tos kilje. — barátom Endre (v. Endre barátom) jött el.
600. pirin poskil timirze (v. pirin timirze poskil) hola kajre. — a mi

581. somur. suza. 584. kajres. suzernmaris. 585. laih. 589. teden. 590. poljis. kiljis. 593. pirza. 594. oksa. 598. ilihhi.

- szomszédunk, a kovács (*v.* kovács szomszédunk), a városba ment.
601. hir aĵa, tuluh (*jobbán* : tuluh hir aĵa), aš amoš-ser pošne, kil tidas šok. — a leány, árva (*az árva leány*), atya anya nélkül, nem viheti [vala] a háztartást.
602. lajih telaran suhman (*v.* suhman lajih telaran) von-bilik som turat. — jó posztóból [való] kaftán tizenöt rúbelbe kerül.
603. per suhman postavran üslenine (*v.* tunine) padem. — egy posztóból varrt (*v.* csinált) kaftánt adtam [neki].
604. pelan tirinĵen takmak padem, *vagy* : takmak pelan tirinĵen tunine padem. — szarvas bőrből (készített) zsákot adtam [neki].
605. tela' suhmanlih (*v.* suhmanlih tela) ništa-da tobimarem. — kaftánnak való posztót sehol nem találtam.
606. onen per suhmanlih anĵah tela por-če. — neki csak egy kaftánra való posztója vala.
607. šuva kimelli virena tobimarem. — nem találtam a fürdő helyet, (a helyet, hol fürdeni lehet).
608. viren šuva kimelli tobimarem. — nem találtam fürdőhelyet.
609. eb süremelli tojana šoghatrem. — elvesztettem sétabotomat.
610. naĵar-žin vurlazan sileh šok. — ha szegénységből lop [valaki, abban] nincs vétek.
611. is-sir sinna šapma kalamasse. — hiába (ok nélkül, ártatlanul) az embert ütni nem szabad (tkp. nem mondják, nem parancsolják = tiltják).
612. pürt pirin attin visse bor. — „háza az atyánknak három van.“
613. pürtsem pirin attin por. — „házai az atyánknak vannak.“
614. pürĵe attin pre anĵah. — „háza az atyámnak csak egy van.“
615. laža (*v.* laži') man attin lajih. laža manen lajih. — lova az atyámnak jó [van]. lovam nekem jó [van].
616. ade ondan ilni (*v.* ilnizem) por-de ozal. — a tőle vett csizmák mind rosszak.
617. ade onen üsleni (*rossz* : ondan üsleni *v.* onba) üsleni por-de ozal. — az ő tőle varrt (ő varrta) csizmák mind rosszak.
618. laža man attiran ilni lajih. — az atyámtól vett ló jó.

601. tidas sok. 603. „üslenine nélkül nem jó.“ 607. virena. 608. viren. 609. šoghatrem. „tojana süremelline *v.* süremelli rossz.“ 611. šapma. 612. pürt. 612. 613. 615. attin.

619. on-banžen (v. ondan) ilni (v. titni) sinzam por-de lajih islesse.
— „az ő töle való (vett v. kapott) emberek mind jól dolgoznak.
620. huš on vali, šavna anjah jesse bar. — a mely neki való (számára való), csak azt vidd el.
621. huš on vali hadirlenine (v. ojrnine) jesse bar. — a mely neki (az ő számára) készített (v. elválasztott), azt vidd el.
622. lažazam on vali (v. lažazam huže on vali, vulzam) lajih, piren vali utsam ozaldarah. — az ő neki (ő számára) [szerzett] lovak jók, a mi számunkra való lovak kissé rosszak.
623. postav pilik somlighe lajih. — az öt rúbeles (öt rúbelbe kerülő) posztó jó.
624. sinzam ojra (v. ojri sinzam) por-de jibenžiš. — az emberek a mezőn (v. a mezőn való emberek) mind megáztak.
625. pirin pürt holara nomaj polmast lartni. — a mi házunk a városban nem rég építettet.
626. ojri sinžane špah jibetre šomurba. — a mezőn való embereket mind megáztatta az eső.
627. šak kinege manen. — ez a könyv itt (ihol ez a k.) az enyim.
628. huže šagenda virdagan kinegene ep sirza (v. kinege, ona ep sirza), vagy: šak kinege šagenda virdagana ep sirza, vagy: šagenda virdagan kinegene ep sirza. — a könyvet, mely itt fekszik, én irtam, vagy: az itt fekvő könyvet én irtam.
629. vul ut videri taganle mar. — az a ló, mely az istállóban van, nincs megpatkolva.
630. pirin vurmandi prevnizem (v. prevnizem pirin vurmandi) lajih-če, holari (v. holaran ize kilin) ozal-če. — az erdőkbeli gerendák jók valának, a városbeliek (v. a városból hozottak) rosszak.
631. pirin pala-turan holari (v. pirin holari pala-turan) konda hal. — a mi városi ismerősünk még itt van.
632. per aļa pirin jaldi šak hoda ize kilje. — egy falunkbeli fiú hozta ezt a levelet.
633. juvis kletke šinji kajiga (v. kajiga juvis kletke šinjine) ep titrem. — a fakalítkában való madarat én fogtam. V. ő. 710.

619. titni. 620. savna. 621. oirnine. jissa. 626. somurba. 627. sak. 628. agenda. 630. laih. *E helyett*: ozal-če megint ez volt: laih-če, a mi a fordítás szerint, csak az első lajih-če tollhibából becsúszott ismétlése. 632. sak. 633. titrem.

634. on-banĵi sinzam pre-de joral-mar. — az ő nála való emberek egy sem ér semmit.
635. čan šapnine ir iltrem, *vagy* : ir čan šapnine (v. irghi čan šapnine) iltrem. — a harangozást reggel hallottam, vagy : a reggel való (reggeli) harangozást hallottam.
636. šol šuba vurum. — az út vizen hosszú.
637. šol olihpa lajih-i? — jó-e az út a réten?
638. šav sin padakli' (v. kürükli) purmis, *vagy* : šav sin padakpa (kürükpe) turagan purmis. — amaz ember, a pálczás (v. bundás), a bíró, *vagy* : amaz ember, ki pálczával (bundával) van, a bíró.
639. šav soghalzer starik (v. šav starik soghalzer) saldakra sürezä. — ama szakáltalan öreg katona volt (katonaságban járt).
640. čuvaš tomdir (v. tomdir čuvašla) tobas šok konda. — csuvas (csuvas módra való) ruhát itt nem találni.
641. čuvaš majla (v. čuvašla majla) tomdir por. — csuvas módú ruha van.
642. man-bek pojan sin (v. sin man-bek pojan) jalda šok. — oly gazdag ember mint én nincs a faluban.
643. pirin-bek tomdir šok konda. — a miénkhez hasonló öltözet nincs itten.
644. man per ul, aslarahsi, alanza. — „egy fiam, az öregebbik (nagyobbik), házasa.“
645. otmol šolghi sin (v. sin otmol šolghi) inĵe mar kistenren. — „egy ember, ki hatvan esztendő“, nincs messze a sírtól.
646. agaj man purmiza kajni inär kilĵe. — néném, ki a bíróhoz ment férjhez (a bírónál van férjnél), eljött tegnap.
647. on-bak okša nomaj tidagan lajih poronma poldarat. — egy ember, kinek annyi pénze van mint neki, jól élhet.
648. a) onda ajalda. b) konda vurmanda. c) šalda pürtre. d) leš jenĵe ojra. e) tolda kil kardinĵe. — a) ott lent. b) itt az erdőben. c) bent a szobában. d) amaz oldalon a mezőn. e) künt az udvarban.
649. konda šala kürtre. — „ide be hozta.“
650. leren maldan kilĵe. — „onnét elülről jött“ (ondan maldan „annak előtte“).

651. ige hut, ir. — máskor, reggel.
 652. šapla man-bek tu. — így, az én módomra, csináld.
 653. stel sinje konda virdat. — itt fekszik az asztalon.
 654. lažazam kuzam (v. kuzam lažazam) on vali lajih. — ezek az ő számára [való] lovak jók.
 655. por-de kuzam piren jaldam (*sic!*). — mind ezek a mi falunk-beli [emberek].
 656. saldaksam por-de šuva kijiš. — a katonák mind fürödtek.
 657. eb porne-de leššine (v. vulzene) saplarem, huže man-batra isläriš. — én mind azoknak fizettem, kik nálam dolgoztak.
 658. sinzam huže huže kajriš onda. — az emberek közül némelyek elmentek oda (némely ember elment oda).
 659. piligin saldaksam (v. saldaksam piligen) kiljiš. — a katonák eljöttek öten (mindössze öt).
 660. mesker tuvagan por onda? — mi van ott (mi történik, mit csinálnak ott)?
 661. mesker tidagan kajik kilne? — mit fogó madár jött [itt]?
 662. es pane okša konda. — a te adtad pénz itt van.
 663. es pane okšana eb šoghatrem. — „a te adtad pénzt elvesztettem.“
 664. atti mana pane laža lajih manen. — van szép lovam, melyet az atyám adott.
 665. eb titne polla ize kajriš. — a halat, melyet én fogtam, elvitték.
 666. vul üslene ade joral-mar. — „az ő varrta csizmák rosszak“ (nem érnek semmit). V. ö. 617.
 667. vul poronne pürt šaga. — a ház, a melyben ő lakott, ez.
 668. vul hüvel anna sirelle kajre. — „ő napnyugat felé ment.“
 669. oramalla tohne alik panje turat. — az utczára nyíló ajtónál áll.
 670. šav sin šakna tuvagane, vilze, vagy : šakna tuvagan sin vilze. — azon ember, ki ezt csinálta, meghalt.
 671. mana paragan sin šava. — az ember, ki nekem adta, az.
 672. vul sin kajagane kilmäre. — az ember, ki [oda] elment, [még] nem jött meg.

656. soldaksam. 657. isläris. 658. kajris. 659. soldaksam. 662. oksa. 663. „rossz oksuna.“ oksana. soghatrem. 665. kajris. 667. saga. „rossz : on poronne viren lerä“ = a hely, hol lakott, ott [van]. 669. banje turat. 670. sav. sakna. 671. sava.

673. onda pornaganne špah ize kajriš. — az ottan lakókat mind elvitték.
674. vulzam ize kilni joramast. — a melyet ők hoztak, az nem ér semmit.
675. vul jabalazene tuza pidernine kile ize kiles, *vagy* : tune jabalazene kile ize kiles. — azon dolgokat (munkadarabokat), melyek [már] meg vannak csinálva, haza kell hozni.
676. es pani sümürlné. — a melyet te adtál, az eltört.
677. vul üsleni ade (*v. atti*) joral-mar. — az ő varrta csizma (*v. csizmája*) rossz.
678. on-žohne tatni pole. — akkor le lesz vágva.
679. sükleni vulzen saja kajre. — a mit ők czipeltek, elkölt (elhullott).
680. kanmali viren šok. — nincs hely pihenésre (pihenhető hely). V. ö. 46. 56.
681. kona tumali sin kajza. — az ember, ki ezt megcsinálhatja, elment.
682. utsene simalli korik por konda. — van itt fű a lovak számára (fű, melyet a lovak ehetnek).
683. šanmali sin šok. — nincs megbízható ember.
684. hramalli vurman šok konda. — félhető (félős) erdő nincs itt.
685. hramalli sin šok konda pirin. — félhető (tőle félhető) ember nincs köztünk. [fogni.]
686. hušne titmalline kīdardam. — megmutatom, [hogy] melyet kell
687. sotmalline onda huvar. — a melyet el kell adni, hagyd ott.
688. hušne tittaraganne kedardam. — megmutatom, melyiket lehet megfogni (mely megfogatja magát, meg hagyja magát fogni).
689. tuvassi sin šava. — az ember, kinek meg kell csinálnia (tennie), az.
690. ku ize pīmalli jabala. — ez a dolog (jószág, portéka), melyet oda kell vinni (a vinni való).
691. titmalli utne kedartrem (*nem* : tidassi utne). — megmutattam [neki] a lovat, melyet meg kell fogni (a megfogni való lovat).
692. huš utne tidassine kedartrem. — megmutattam, hogy mely lovat kell megfogni.

693. ku avenmalli juvis mar. — ez nem hajlékony fa.
694. vul itlemi sin. — ő engedetlen ember (szófogadatlan, ki senkire sem akar hallgatni).
695. tidagan mar sinne kedartrem. — megmutattam az embert, ki nem vadász.
696. islegen mar sin vul. — ő [egy olyan] ember, a ki nem dolgozik.
697. tittaragan marine (v. tittarmannine) kedartrem. — megmutattam azt, a melyik nem fogatja meg magát (mely meg nem fogható).
698. vul sin islemenni kajre. — azon ember, a ki nem dolgozott, elment.
699. titmalla marine (v. marne) kedartrem. — melyiket nem lehet megfogni.
700. tidas marine kedartrem. — megmutattam, a melyiket nem kell megfogni.
701. tumalla sin vul, *vagy* : vul kona tuvalla. — ő oly ember, a ki megcsinálhatja, *vagy* : ő ezt megcsinálhatja.
702. ona joramalla sin tobas šok konda. — neki való (haszna vehető) embert nem találni itt.
703. šumul virenmelle ašana ileb eb. — egy könnyen tanuló (tanulékony) fiút veszek [fől].
704. čas (*nem* : šumul) sümürmelle jabala. — könnyen eltörő holmi (portéka).
705. vul sindan hramalla. — attól az embertől félni lehet.
706. kona šanmalla. inenmelle kona. — lehet benne bizni. el lehet ezt hinni.
707. huš sotmalla jabaline, onda huvaras. — a portékát, a melyiket el lehet adni, ott kell hagyni.
708. vul pit joreze. vul pit usta. — ő nagy (tkp. igen, nagyon) énekes. ő nagy mester.
709. kam bor pirin jalda tose sin? — ki van falunkban barátságos ember?
710. kletke šinji kajiga ep titrem, *vagy* : huže kletke šinje larat, šav [kajiga ep] titrem. — a kalitkában levő madarat (v. a madarat, mely a kalitkában ül) én fogtam meg. V. ö. 633.

711. man ümüreh (*v.* ümüre) siđe ku jabala. — mind éltetre (holtomig) elég lesz ez a jószág (portéka).
712. hajghi jabalana kedart-ha! — mutasd csak az iménti (давешний) dolgot („melyet az úton most *v.* valamikor találtunk“) *v.* „azon *v.* azonos dolgot mutasd meg.“ V. ö. 932. és NyK. I, 268.
713. šav sin pada'ksere purmis. — amaz ember, a pálczátlan (ki pálcza nélkül van), a bíró. V. ö. 638.
714. šav sin sumarri' (*v.* pižiksi) čuvaš. — amaz ember, a beteg (*v.* a kicsiny), csuvas.
715. šav sin vaderahsi čuvaš. — amaz ember, ki [már] kissé öreg, csuvas.
716. šav horerahsi siripreh. — amaz, a feketés (a melyik kissé fekete), erősebb.
717. eb pazar kon kilep. — a vásár napján (vásári napon) fogok jöni.
718. vul holara arman čole izä. — ő a városban malomkövet vett.
719. todar šlapki (*v.* todar šlapka) tegenmast — nem tesz fel (nem hord) tatár kalapot.
720. šu sükleneren (*de* : vul šuva sükleneren) hol-bossi iradat. — a vízfordástól (*de* : e víz hordásától) fáj a vállam.
721. eb ondan oldalandem. — én ő tőle megcsalattattam.
722. vul ondan puzinže. — ő tőle megöletett („p. o. nő a férjétől halálra kinoztatott“).
723. pol tidenmast. tir sodenza. — hal nem fogódik. a gabna eladódott.
724. ku pürđe sodasse (*rossz* : pürt sodenat). — ezt a házat eladják (a ház eladatik).
725. eb onda kajzan mana tidiš. — ha oda megyek, megfognak engem.
726. eb onda tidenzan ezer mana šulza kelaras šok. — „ha én ott megfogatom“ (megfogódom, fogva esem), ti engem nem váltatok ki.
727. vul onda pre tidenza šar nomaj korže. — ő ott egyszer megfogtván sok nyomorúságot látott.
728. ona čuvaššam titriš (*nem* : vul čuvašran tidenže). — őt a csuvasok megfogták.
729. mana vižba pardaržiš šavna. — velem erővel adatták azt.

713. sav. 715. 716. sav. 719. tegenmast. 724. pürđe. pürt sodenat. 725. tidis. „tidenep határozottan mondvá: bizony megfogódom.“ 726. tid-. sulza kelaras sok. 727. tid-. 729. pardaržis. savna.

730. mana vjba pardarjîš olbuda. — engem erővel adattak az úrral.
 731. šav ut kone, tittaram. — ez a ló szelid, megfogatja magát (meg hagyja magát fogni). V. ö. 688. 697.
 732. eb ona tittaram (v. titma kalam). — „én megfogatom őt“ (v. megfogni mondom, parancsolom).
 733. vul huva tittarje, ezer šavenba ona titrir. — „meg hagyta magát fogni“, azért fogtátok meg.
 734. onda kvas istäriš pire. — ott kvaszt fognak velünk itatni.
 735. eb pijija jardardem onda per aja. — én testvéremmel „oda egy gyereket küldtettem.“
 736. eb per-per sinna jardaram onda. — „én küldetek oda valakit.“
 737. a) eb ona kalattaram b) eb ona kalaza jaram c) eb ona kalama kalam. — a) kényszerítem őt, hogy megmondja (megmondatom vele). b) megüzenem neki. c) parancsolom neki megmondani.
 738. eb omba varlanam. — „én vele megbékülök.“
 739. eb ombajatlazam. vulzam jatlazasse (v. vulzam omba jatlazasse). — én vele czivakodom. ök czivakodnak (v. ök vele czivakodnak).
 740. vulzam idalanza iljîš. — ök megölelték egymást (megölelköztek).
 741. jal vitre čopsa kajre (v. čopsa anje). — elfutott (v. lefelé futott) a falun át.
 742. šuva' kajza vilje. — vízbe fúlt (tkp. vízbe menve halt meg).
 743. šapsa vilärdem. perze vilärdem. — agyonütöttem (tkp. ütve öltem meg). agyon dobáltam.
 744. per tüldeh šavernza visse süreriš. — egy helyen körül röpdestek.
 745. šavna ize par. — add ide azt („vedd s add ide“).
 746. ku süzö pitne. — e kés [már] elkopott.
 747. hiderah prahsa andar, sümürlder. — erősebben dobd le, [hogy] eltörjék.
 748. lajih mar, šomur šuvat. — nem jó, [hogy] az eső esik.
 749. kolmalla, leple kalaza kedartre. — nevetséges (nevethető), a mint elbeszélte.
 750. kolmalla-če kalaza kedartne čoh. — nevetséges vala, mikor elbeszélte.
 751. onjol ize ernere-de piderimen. — annyi munkát egy hét alatt sem fogsz elvégezni.

730. pardarjîš. 731. sav. tit-. 732. tit-. 733. tit-. savenba. 740. iljîš. 743. sapsa. 744. savernza. sureris. 745. savna. 747. hiderah. 748. somur šuvat.

752. *šak* pürde nomaj polmast lartriš. — e házat nem rég építették.
753. eb kordem, vul onda kiže. — láttam, [hogy] ő oda bement.
754. eb ildem, vul hunja kile. — meghallom (meg fogom hallani), mikor jő.
755. šta vul pornat (*v.* vul šta pornat), eb piledep. — tudom, hol lakik.
756. eb piledep, huš vughutra vul kile. — tudom, mely időben jő (fog jöni).
757. eb piledep, vul leple ture. — tudom, hogyan csinálta.
758. mana kalaza kedartriš, leple vul hurare. — elbeszélték nekem, mennyire megijede.
759. ep turom, minžol vij sitni taran. — tettem [annyit], a mennyit bírtam (a mennyi erőmtől kivetl).
760. vul silenet, onda kajma činnesse. — haragszik [azért, hogy] nem hívják oda menni.
761. eb šaven-žin ona okša padem, vul utsam šuvarže (*v.* utsam šuvarne-žin). — azért adtam neki pénzt, hogy a lovakat megítatta.
762. vul korže piren uvennine, šavenba oreh isleme kalamare. — látta, hogy mi el vagyunk fáradva; azért nem parancsolt többet dolgozni.
763. vul šaven-žin silenže, ma eb ona kalarem-ži. — ő azért haragudott meg, miért nem mondtam meg neki.
764. vul šu orla kašre, šavenba hudelže. — a folyón (a vizen) átúszott, az által menekült meg.
765. vul küsle kalani čoh (*v.* kalazan), itleme (*v.* itleme-de) lajih. — mikor a „guszli“-n játszik, öröm (tkp. jó) hallgatni.
766. eb leple tuma pildem, šaven-bak turom. — a mint (csinálni) tudtam, úgy csináltam.
767. ezer sarlagarah tuver, oravaba süremelle poldir. — csináljátok kissé szélesebbé, [hogy] kocsival lehessen [rajta] jární.
768. kalazasse, iran saldaksam konda kilesse, težä. — azt mondják (egymás közt), [hogy] holnap katonák jönnek ide.
769. poplesse, vilne težä. — beszélnek, hogy meghalt.

770. ebir kalaremir ona, šol ozal tezá, šavenba vul onda kajman. — mondtuk neki, hogy az út rossz; azért nem ment ő oda.
771. vul sana okša parza jama kalare on vali. — parancsolta, hogy neked pénzt küldjek az ő számára.
772. vul kalare mana, on-žin okša parza jar, täre. — úgy mondta (parancsolta) nekem, hogy az ő számára pénzt küldjek.
773. it ondan, tada inžei hola? — kérdezd meg tőle, messze-e még a város?
774. ize kajri ten temesker, eb korman. — vajjon elvitt-e valamit, én nem láttam.
775. vul vulzene kičkerze onda pīma. — kiáltott nekik, hogy oda menjenek.
776. vul mana onda kajma kalare. — ő nekem mondta (parancsolta), hogy oda menjek.
777. vul hot sirza jaže, mana onda pīma kalat. — levelet irt; nekem mondja, hogy oda menjek.
778. vul mandan itre, pižiš kilebi tezá. — kérdezte tőlem, hogy eljő-e a testvérem.
779. eb ona pūrde kinine kordem, ten temsker ize kajre poše, eb ona korman. — én láttam őt a szobába bemenni; hogy vajjon elvitt-e talán valamit, azt nem láttam.
780. vul pirinden inže mar; te kilet tem konda, eb ona pilmestep. — ő nincs messze tőlünk; vajjon eljő-e ide, én azt nem tudom.
781. huš sin šak jabalane ture, šav sin konda poronmast. — a mely ember ezt a holmit megcsinálta, az nem lakik itt.
782. huže sin iter pire hiris polže, šav sin hot ize kilže. — a mely ember tegnap velünk találkozott, az levelet hozott.
783. huže (v. kam) sümürže, šav (v. vul) saple. — a ki eltörte, az fog fizetni.
784. eb vul sinna korza, huže (v. kam) sümürže, vagy: eb vul sinna korza sümüregenne. — én láttam azt az embert, a ki eltörte.
785. huže hirinže larat kime (v. huš kim hirinže larat), šav man. — a hajó, a melyik a parton áll, az enyim.
786. huže stel sinže virdagan kinegene (v. huže stel sinže virdat, šav

770. sol. tezá. šavenba. 771. 772. okša. 777. kalat. 778. tezá. 779. pūrde. ten. 781. sak. sav. 782. 783. 785. sav. 786. virdat. šav.

- kinegene) ep sirza. — a mely könyv az asztalon fekszik, azt én írtam.
787. huš sin šak jabalane tune, eb šav sinna paladep. — a mely ember ezt csinálta, én azt ismerem.
788. eb min-žin (v. min ispe) silinedep, vul-da šaven-žin (v. šav ispe) silenet. — a miért én haragszom, ő is azért haragszik.
789. eb huš jalda pornadep, onda čuvaššam-da bor. — a mely faluban én lakom, ott (abban) csuvasok is vannak.
790. šta mana šoratne, vul onda pırza. — a hol én születtem, ő ott volt.
791. huš jalda mana šoratne, vul jala vul pırza. — a mely faluban születtem, abban (a faluban) volt ő.
792. vul huš vughutra šidet, ep-te šav vughutra šidep. — a mely időben (mikor) ő érkezik, abban az időben (akkor) én is fogok érkezni.
793. hunža vul kile, on-žoh par. — mikor eljő, akkor add meg [neki].
794. vul hunža kile, eb on-žoh tin vurmana kajam. — mikor ő jó (eljövend), akkor én az erdőbe fogok menni.
795. hunža vul sumar virtre, šavin-žoh eb on-batne pırza. — mikor ő betegen feküdt, akkor én nála voltam.
796. eb minjol pırza onda, vul-da onjol pırza. — a hányszor én ott voltam, annyszor volt ő is.
797. minjol puzik, onjol lajih. — „mennél nagyobb, annál jobb.“
798. sottaragan šok onda. — nincs eladó ott (azaz : nincs eladás, nem adatnak el semmit).
799. siren sükleni mana piđe lajih mar. — a tí hordástok nekem nem igen jó (nem tetszik nagyon).
800. šu sükleni lajih mar konda. — a vízhordás nem jó itt.
801. kanma (v. kanmalli) konda pre-de šok. — pihenésre való itt semmi sincs.
802. šimalli por piren. — ennivalónk van nekünk.
803. eb iltmen sottaraganne onda. — én nem hallottam, hogy ott valaki eladat.
804. vul šokšlat sirä onda túl polma. — reményli, hogy titeket még ott talál (gondol veletek ott találkozni).

787. sav. 788. min. 790. 791. soratne. pırza. 795. virtre. pırza. 798. „csak tagadólag.“ 804. šokšlat. túl.

805. šogeš on tortsa iles. — szándéka, hogy elvegye (elczipelje).
806. šomur šuni lajih mar. — nem jó, hogy eső esik.
807. nomaj polat eb ona süklezä süreni. — „sok ideje annak, hogy én hordoztam ötöt [kezeimen].“
808. pirin pürf nomaj polmast lartni. — a mi házunk, nem rég, hogy fölléptetett.
809. eb kordem vul onda kinine. — én láttam, hogy ő oda bement.
810. vul pilze inžine, pire kalamare. — ő tudta, hogy messze [van], [de] nem mondta meg nekünk.
811. vul pilze es sumarine (v. sumar vürtnine). — ő tudta, hogy te beteg vagy (betegem fekszel).
812. vul pilze *a)* es kondine *v.* es konda porne; *b)* es on-žoh kondine. — ő tudta *a)* hogy te itt vagy; *b)* hogy te akkor itt voltál.
813. eb iltmen sottaramannine. — én nem hallottam, hogy nem adat el.
814. eb šavna kalane-žin vul silenže. — megharagudott, hogy azt mondtam neki.
815. vul min-žin pornat, ep-te šaven-žin pornadep. — a hogy (a mily árért) ő lakik, úgy (azért az árért) lakom én is.
816. vul šu orla kašneba (v. kašša) anjah hudelže. — csak az által menekült meg, hogy átúszott a vízen. V. ö. 764.
817. eb kordem kam kilnine. — láttam, hogy ki jött.
818. eb tobimarem min širanine. — nem találtam, a mit kerestem.
819. eb piledep *a)* vul ma hal kilnine; *b)* vul hunža kilnine; *c)* vul leple tunine. — tudom, *a)* ő miért jött most; *b)* ő mikor jött; *c)* ő hogyan csinálta. V. ö. 757.
820. eb pilmestep hal vul šta poronnine. — nem tudom, hol lakik ő most.
821. vul pürza mana šoratne jala. — ő ott volt az én szülő falvamban.
822. eb kildem šakna tune-žoh. — jöttem, mikor ezt csinálta.
823. eb konda porneren-ba korimastep ona. — mióta itt élek, nem látom őt.
824. eb vul kalane-bak turom. — úgy tettem, a mint ő mondta (parancsolta).

806. somur suni. 807. eb helyett tévedésből vul volt. süklezä. 808. pürf. 814. savna. 815. 818. min. 822. sakna.

825. sotn iličen eb ham tuvam. — mintsem megvenném, inkább magam csinálom meg.
826. onda sürze kajičen vul ize kajder. — inkább vigye el, sem hogy ott elrothadjon.
827. pirin jalda čazah toben itti jal šinže tobičen. — a mi falunkban hamarább fogsz találni, mintsem a több falvakban (találnál).
828. šav sin konda poronmast, šak jabalana tuvagane. — az az ember nem lakik itt, a ki ezt megcsinálta. V. ö. 781.
829. eb piledep šav sinna, šak jabalana tuvaganne, *vagy* : šak jabalana tuvagan sinne eb piledep. — ismerem az embert, a ki ezt megcsinálta.
830. eb vul vughuda piledep, huš tülde kilessine. — tudom az időt, a melyben jönne kell.
831. vul šaven-žin silenže, ma vul ona kalane-ži. — ő azért haragudott meg, miért nem mondta meg neki. V. ö. 763.
832. vul šavenba silenže ona činmen-žin. — azért haragudott meg, hogy nem hitták meg őt. V. ö. 760.
833. ona jane-žin vul šavenba silenže. — azért, hogy őt küldték, megharagudott.
834. vul šavenba hurare, tüttüm polneran. — ő azért félt, hogy sötétség lett.
835. vul onda šuverza, ezer šta šuverne. — ő ott hált (aludt), hol tí háltatok.
836. eb ondan horane-bak attiran onjol horamastep. — a mint ő töle félek, annyira az atyámtól sem félek.
837. kil kardi tolinže jolže. — az udvaron kívül maradt.
838. šu turuh tuvalla vizi kon kajasse. — a folyó (víz) hosszában fölfelé három napig mennek.
839. kaj jenžen kilže. — hátúlról (hátúlsó oldalról) jött.
840. šoldan ajikra pornat. — az úttól félre lakik.
841. jiri tavra huna kilne. — köröskörül (minden oldalról) jöttek vendégek.
842. man nomaj ize, ernere pidärme polme. — nekem sok dolgom (munkám) van : egy hét alatt nem lehet elvégezni. V. ö. 751.

826. kajičen. 827. jal sinže. 828. 829. sav. sak. 830. vuhuda. tülde. 831. 832. 833. 834. saven-. 835. suver-. 838. kajasse, *de a fordításban* ИДУТЬ = kajasse. 840. soldan.

843. onʒol nomaj ize ilne, ernere piderime. — annyi sok munkát vállalt, [hogy] egy hét alatt nem fogja elvégezni.
844. ize por-da isleme ürgenedep. — munka van, de dolgozni nincs kedvem (hanyag vagyok, restellek).
845. pojandan por on (v. por vul). — van neki gazdagsága (ő gazdag).
846. pojandan tohre inde. — elszegényedett már (már kiment a gazdagságból).
847. on pojanʒen min horas? — az ő gazdagsága miatt (ha oly gazdag), mit kell [neki] félnie?
848. man pojan nomaja pıras ʒok. — az én gazdagságom sok [idő]-re nem fog menni (nem fog soká tartani, mert „elpazarolják“).
849. min sumah por sinteren? — mi újság van? (mi szó v. beszéd van az újból)
850. küpçemerem por. — van neki kövérsége (tkp. kövérségből : kövér ember).
851. vonne krenkä aʒ ildem. — tíz font húst vettem.
852. on onʒol tire por. — „ő neki annyi gabonája van.“
853. man onʒol tirra ʒta horas? — annyi gabonát hová tegyek?
854. man tire (v. tir) piðe nomaj, taʒta homa viren tobas. — nekem nagyon sok gabonám van; nem tudom, hol találjak helyet azt lerakni.
855. ebir porzemir-de naʒar (nem : naʒarzam). — „mi mind szegények vagyunk.“
856. kuzam porʒ-te per ʒolghi. — ezek mind egy évbeliek.
857. manen vis ut (nem : utsam); vagy : man utsam vis. — nekem három lovam van. lovam van három.
858. ebir tora mar, pilmestpir. — mi nem vagyunk isten, nem tudjuk.
859. vul pojandarah sin, ebir naʒardarah sin. — ő gazdagabb ember, mi kissé szegényebb emberek vagyunk.
860. vulzam pojandarah halih, ebir naʒardarah. — ők gazdagabb nép, mi kissé szegényebb [nép vagyunk].
861. pri kilʒe, itti (v. ittizem) jolʒiʒ. — egyik jött, a többi elmaradtak.
862. kuzam joral-mar (nem : joral-marzam). — ezek nem jók (nem érnek semmit).

847. 849. min. 852. tire. 853. tirra. 854. tire. tir. 856. ʒolghi. 861. jolʒis.

863. ku jorat, itti joramast. — ez jó (ér valamit), a többi nem ér semmit.
864. ondan ize kilne jabalana (v. jabalazene) porne-de kajlah jesse bar. — az ő tőle hozott portékákat vidd vissza mind.
865. von sin (nem : sinzam) kilje (v. kiljise). — tíz ember jött.
866. vonnen sinzam kajriš. — tízen (mindössze tíz) mentek el az emberek.
867. nomaj sin kajre, vilje (v. sinzam kajriš, viljise). — sok ember elment, meghalt.
868. onda nomaj sin sana pološmalli, vagy : onda nomaj sinzam sana pološmallizem. — ott sok ember van, kik neked segíthetnek.
869. eb pižibe jalan perle isledep. b) ebir pižibe jalan perle isletpir. — én testvéremmel mindig együtt dolgozom. b) mi testvérünkkel mindig együtt dolgozunk.
870. pri pirat onda pirin. — „egyike a miéinknek meggy oda.“
871. pri pırebir onda (pirin-batran). — egyik (tőlünk, közlünk = egyikünk) fog oda menni (tkp. egyik fogunk oda menni).
872. por-de iljise isliksene (poš sinjen). — mind levették a kalapot (fejökről).
873. per perne šapma tapatriš. — egymást kezdék ütni.
874. eb hama ham tıttaram. — magam magamat megfogatom.
875. süze süzin tıtsa (v. tıdissa) vurzasse. — egymás haját fogván, verekednek.
876. pri prin hıssin turza kajir. — egymás után (mögé) állva menjete.
877. hire hirš turza (v. larza) poplesse. — egymás ellenében (egymással szemben) állva (v. ülve) beszélnek.
878. vize vizin visse kajasse. — egyik a másik után röptülnek.
879. hut hut süremä jerimestip. — minduntalan (egyszer a másik után) járnı, nincs ráérkezésem.
880. tısle tısle jabala vırdat. — mindenféle (különb-különbféle) portéka fekszik [ott].
881. aj-aj! man attin kiles-še pajan. — hejbár eljöne ma az atyám.
882. aj-aj! ku pit lajih (v. čiber). — ej! ez nagyon jó (v. szép).

863. jorat. 864. jissa bar. 865. kiljis. 866. kajris. 867. kajris, viljis. 870. pirat. 872. iljis. 873. šapma tapatriš. 874. tit-. 875. tit-, tid-. 879. sürema. 880. tısle. vırdat.

883. aj-aj (v. oj-uj)! iradat. — jaj, jaj! fáj.
884. ej! an kaj. ej! an tiv es ona. — hej, megállj! hej, ne bántsod őt!
885. a! vul kizessin (v. kizen) kajebir. — no, ha ő eljö, megyünk (fogunk menni).
886. aj-aj inđe, es ma tiven ona? (v. tek tivet ona). — „na már v. ej már, ugyan mit bántod őt? (v. egyre bántja őt).
887. appa, leple polne? appa, misker ku? — hajh, hogy történt [ez]? hajh, micsoda ez?
888. čim hal tuhta-ha! — no csak, várj csak [még]!
889. čim-aj pıradep. — várj csak, megyek [mindjárt].
890. a'ge konda turat. — ime, itt áll.
891. ak šapla tuvas polat. — ime így kell csinálni.
892. ves kajat. — amott megyen (ott megyen, a!).
893. orohne činze kil. — mást hívj el.
894. ebir uvenzačče, šavenba vul pire oroh isleme nim-de kalamare. — elfáradtunk vala, azért ő nekünk mást semmit sem parancsolt dolgozni. V. ö. 762.
895. süm pičeň pornat. — egészen egyedül (egyedül) lakik.
896. süm vurman. süm ojba tohremir. — csupa erdő (mindenütt csak erdő). csupa mezőn mentünk ki („hol mezőn kívül épenséggel nem láthatni egyebet“).
897. süm košne kize kedartmare. — épenséggel szemét sem mutatta (eljövén) (azaz : „nem jött el“).
898. süm-de pilmest. — épenséggel (határozottan) nem tud semmit.
899. per süm sip par. — egy „szál“ fonalat adj.
900. man-žol pole. — akkora lesz mint én.
901. šagin-žol puzikš šok. — nincs akkora (tkp. nincs annyi nagy).
902. ik šit-čol pole. — „két arasznyi.“
903. ik šit vurumiš (nem jó: ik šit-čol vurumiš). per šit vurumiš. — „két arasz hosszú“ (tkp. hossza). egy arasznyi.
904. ik šol-čen porondem onda. — közel két évig laktam (v. élttem) ott.
905. eb kajranghi kon-čineh kütröm. — az utolsó napig vártam.
906. vonne ut patneh side pıratče. — tíz lóig ér vala (azaz : közel v. körülbelül tíz ló vala).

885. kizesin. kaebir. 886. inđe. tivet. 889. pıradep. 890. a'gē. turat. 891. sapla. polat. 897. kosne. 899. „egy aršin hossza; hajról nem mondatik süm.“ 902. 903. šit. „a per-t nem lehet kihagyni.“ 904. sol.

907. jolaški-batne siditsineh lajih-če, jolaški pri ozal polže. — az utolsóig [mind] jó volt, egyedül az utolsó rossz volt.
908. ik sür taran (v. ik sür taran-čen) sin por-če. — két százig való ember vala [ott] (tkp. két százat [ki]-futó v. [ki]-futóig ember).
909. minjol vij sítini taran (v. taran-čen), turom. — a mennyire erőm ért (a mennyit bírtam), [annyit] tettem. V. ö. 759.
910. man aĵazam por-de konda (vagy : por-de man aĵazam konda). — minden gyermekeim itt vannak.
911. vul mana per püdüm űukkur paĵe. — ő nekem egy egész kegyeret adott.
912. ku itlašši ut. űav uda il, itlašši vul. — ez fölös ló. azt a lovat vedd, fölös az.
913. vul mana per mĵijih űunuh paĵe. — nekem egy zsák lisztet adott.
914. ige put iraš sotrem. put iraš sotrem. — két mérő rozst adtam el. [egy] mérő rozst adtam el.
915. ige put ĉires (jobbán : ĉirespe) iraš sotrem. — két mérő rozst adtam el (v. eladtam rozst két mérővel).
916. per rumka erege (v. per nélküül : rumka erege) padem ona. — egy kis pohár (рюмка) pálinkát adtam neki.
917. ku ut lajih, ittĵ joral-mar. — ez a ló jó, a többi nem ér semmit.
918. vul pirin aĵaba kilĵe, vagy : vul pirinbe kilĵe. — a mi gyermekünkkel jött, v. a miénkkel jött.
919. olbudenne ize kil. — az úrét hozd ide.
920. man utsam kilĵiš. manen-da (nem : manzam-da) kilĵiš. — az én lovaim eljöttek. az enyéim is eljöttek.
921. porde humba-i? hamenba. — nálad van-e a fejsze? nálam.
922. eb ham sumardan (rossz : manen sumardan) vara korman ona. — betegségem óta nem láttam őt.
vul huva sumar virtneran vara kilmen. — a mióta (maga) betegem fekszik (betegsége óta), nem jött.
923. püdümbeh hamah hune. — egészen én hozzám hasonlít (énreám, magamra hajtott, én reám ütött).
924. hamerzennä (v. hamerinzennä) korimarem. — „a magunkéit nem láttam.

911. sukkur. 912. sav. 913. „sunuh. mana mĵijih űunuh paĵe est tenné : nekem zsákot lisztet adott; ez : mana mĵijih űunughe paĵe = nekem a zsák lisztjét adta.“ 917. laih. 920. kilĵis. 924. hamerzennä.

925. ku hazat hamen. — „ez tulajdon magamé“ (saját magamé).
926. hurah a'de anjah toprem. — csak az egyik csizmát találtam (hurah = egyik kettő közül).
927. hurahhine ilje, hurahhi jolje (p. o. toban). — az egyikét elvette, az egyik megmaradt (p. o. szántalp).
928. leple jorattaras? — kogy kell [ezt] elintézni (rendbe hozni)?
929. leplehe (v. lepleb:h) joramast, leple-de polzan isne tuvas polat. — a ,hogyan'-nal (csak a módról való gondolással) el nem intéződik, akárhogy is meg kell tenni a dolgot.
930. ku šolda šaplah vul činze. — az idén egyre (bce) hitt.
931. hajghi čohne ebir min kordemir, kalaza kedart-ha. — „akkoros időben mit láttunk, beszélld el.“
932. hajghine kedart-ha. — „azonost mutasd ide“ („melyet p. o. találtunk az úton“). V. ö. 712. és NyK. I, 268.
933. eb prinžen anjah čindem. — csak egytől kértem.
934. es kam konda? es min sin konda? — „te mi vagy itt“? te mi[csoda] ember vagy itt?
935. min is on? min kon kile? — mi dolga van neki? mi (mely) napon jö (fog jöni)?
936. misker polje? min polje? — „mivé lett, v. micsoda történt“? „mi történt“?
937. es minle sin konda? eb tarze kondine (sic). eb purmis. — „te micsoda vagy itt“? én munkás vagyok, itteni. én bíró vagyok.
938. ku miskerle kibä? — „micsodás ümög ez“ (miféle ing ez)?
939. mine paden? soma padem. — „mennyiért (miért) adtad oda“? egy rübelért adtam.
940. tem mä v. tem mä-ške? — nem tudom miért? („ma v. mä = miért; min ma = mi miért“).
941. šta hoje? štalla kajre? — hova tette? hova ment el?
942. hunžaran vara (v. csak hunžaran) es konda? — mióta vagy itt?
943. min-čen (v. min vughut-čen) konda pornaden? — „meddig maradsz (élsz) itt“?
944. minžen kiljiš? — „hányan jöttek“?
945. minžeren per sin iljiš? — hánytól vettek (szedtek) egy embert (katonának)?

927. hurahhine jolje, hurahhine jolje. 929. joramast. polat. 931. min. 935. min. 940. tem. ske. 943. min. vuhut. 944. kiljiš. 945. iljiš.

946. minjola paden? minjol-žin ilden? — mennyiért adtad oda? mennyiért vetted?
947. minjollih por viren? — mennyiért való van ott hely?
948. minjol-žer kirenki'? — hogy fontja? (tkp. mennyi-mennyi fontja)?
949. minjol-žer kiledin? — mennyiest kérsz? (azaz p. o. fontja hogy legyen, v. ö. 948.).
950. minjol-žer sin otsa pižiš? vis-šeren. — hány-hány ember (hány emberenként) mentek? hárman-hárman.
951. minje hut (v. csak : minje) činden? — hányszor hittál?
952. minje hut piserme side? — hányszor lesz elég főzni (hányszor kell főzni, hányszori főzés lesz elég)?
953. lepleh siderze baras? — hogy kell őt kielégíteni?
954. minženle vulzam? piligenli? — „hányasok ők (testvérek-ujoncozásra, v. család)? ötösek-e“?
955. ku hot minjollih (v. minjollo süret)? — e bankjegy „mennyis“ (v. mennyiért jár)?
956. per na'žar sinna padem. — „egy szegény embernek adtam.“
957. manen iner isles-če min kona. — nekem tegnap holmit kellett dolgoznom.
958. iner tuza horas min siren. — [még] tegnap kell vala [vala]mit végeznetek.
959. huže tuvas-šin, huže tuvas-šin mar. — némelyik akarja, némelyik (v. másik) nem akarja (t. i. tenni). V. ö. 109. 111.
960. huže kilje, huže kiliman. — „némelyik jött, némelyik [meg] nem jött.
961. huš sirde por, huš sirde šok. — némely helyen van, némely helyen (v. más helyen) nincs.
962. kam pilegenne par. — add oda valakinek, a ki tud hozzá.
963. prinbe anjah kajri. — csak egygyel ment el (t. i. egy lóval).
964. prezir vonne. — egy hijával tíz (azaz : kilencz).
965. pri juvisran, pri timerden. — „egyike fából, egyike vasból van.“
966. pri ize, pri ilmen. — az egyik vett, a másik nem vett.
967. pri kilje, pri-de kilje, tepri-de kilje. — egyik jött, a másik is jött, a harmadik is jött.

968. perle huza kildemir. perle kajremir. — együtt hajtottunk (nyáját). együtt mentünk el.
969. ik küdü perle hodošne. — a két nyáj egybe keveredett.
970. vulzam ikš perda'n. — ők mind a ketten egyenlők (egymértékűek).
971. ebir ikkin šüliš perdan. — mi ketten magasságra egyenlők vagyunk.
972. ikke perbek laža tobimarem. — két egyenlő (egyképen való) lovat nem találtam.
973. kuzam ikš perbegeh. — ez a kettő egyenlő.
974. perbek preškel sidinesse. — egészen egyenlőn (egyformán) nőnek.
975. per majla poplesse. — egyképen (egymódon) beszélnek.
976. mana špah preh poše. — nekem mindegy (lesz).
977. pre pırza eb onda. — egyszer ott voltam.
978. eb nimsker-de (v. nim-de) korman. — én semmit sem láttam.
979. nikš-te polešmariš. — egyik sem segített.
980. nikšne-de pama aprarem. — egyiknek sem adhattam
981. nikam kilmen. miš is šok. — senki sem jött. semmi munka nincs.
982. nim sin-de (v. nim is-te) šok. — „semmi ember (v. munka) sincs.”
983. nim popleme-de aprarem (v. popleme-de pilmärem). — semmit sem bírtam (v. tudtam) neki beszélni.
984. nim isleme-de kalamare. isleme nim-de kalamare. — semmi dolgot (dolgozást) sem parancsolt. dolgozni semmit sem parancsolt (mondott).
985. on tuni (v. on popleni) nim-de mar. — az ő munkája (v. beszéde) sehol sem ér semmit (tkp. munkája, beszéde semmi).
986. nimme'-de pamarem. — semmiért sem adtam oda.
987. mim-žin-de silenmestep. — semmiért sem haragszom.
988. ku nikšinžen lajih. — ez minden többinél jobb.
989. ku laža nikšinžen ojrem turat. — ez a ló minden többinél különb (tkp. -től külön áll, kiválik közülök).
990. pri-de kilmäre. b) prine-de tidimarem. c) prinžen-de ilmärem. d) perne-de pamarem. — egy (egyik) sem jött. b) egyet sem fogtam. c) egytől sem vettem. d) egynek sem adtam.

971. ikin suliš. 980. abtrarem. 981. min. sok. 983. abtrarem. 989. turat. 990. tidimarem.

991. pre-de korman eb ona. — egyszer sem láttam őt.
992. es pirin-bada takšan (v. takšan-da) kilmen. — te mi hozzánk soha semm jöttél.
993. kam pilet, šoldalikran tašta polep? — ki tudja, egy év múlva hol leszek?
994. takšan-čen jolat konda. — nem tudom meddig marad itt (valamely ideig).
995. tahšandan vara pornat vul onda. — nem tudom mióta lakik ott (valamely idő óta).
996. temskerle sinna parza. — nem tudom mily embernek adtam (valamely embernek).
997. kirik-te minže hut kajder (v. kajna poldir), san min is? — „akárhányszor menjen is (v. ment legyen is), neked mi gondod rá“?
998. per per sinna par. mana per per is par. — valamely embernek add. nekem valamely munkát adj.
999. huš huš sin šokšlat, kirle mar pole težä. — némelyik azt gondolja, hogy (tán) nem szükséges.
1000. huže huže kiljšiš, huže huže kilimariš. — némelyek jöttek, némelyek nem (jöttek).
1001. pri pri iliš onda. — valamelyik elveszi (el fogja venni) ott.
1002. per perne koren onda, par. — valamelyiket ott fogod látni, [azt] add oda.
1003. per per sirdä virdat pole. huš huš sirdä topma pole. — valamely helyen fekszik talán. egynéhány helyen találni lehet.
1004. pre pre jersen kil. — valamikor, ha ráérsz, jőj el.
1005. por sinzam-da konda. — minden ember itt van.
1006. hajber sinna-da paras kirle. — mindenik (mindegyik) embernek kell adni.
1007. por túsle-de tuza pihrem. — „mindenfélékép“ próbáltam.
1008. vis kil kardinže širaza tobimarem, tuvatta šinže toprem. — három udvarban keresve nem találtam, a negyedikben találtam.
1009. visse šinžen tuvatt-šinže toprem. — a negyedikben találtam.
1010. hirinži šonaran tuvatta sine pih. — a szélsőtől a negyedik szánra nézz (tkp. a szélső szántól a négy-re).

992. taksan. 993. pilet. soldalikran. 997. taksan. 995. tahsan. 999. šokšlat. težä. 1000. kiljšis. kilimaris. 1003. virdat. 1010. sonaran.

1011. tuvát kil kardine (v. jálne) tin topremir. — a negyedik udvarba (v. faluba) érve csak imént találtuk meg.
1012. vis šona hizinje (v. šona ominje) tuvatta šinje virdat. — három szán mögött (v. előtt, t. i. a mint vagy elülről vagy hátulról számítják) a negyedikben fekszik.
1013. vis šonaran (v. šona) irtsen tuvatta šinje (v. teprinje) virdat. — három szán mellett haladva el a negyedikben (v. másokban, következőben) fekszik.
1014. vis kil kardi irtsen tuvatta šinje toprem. — a negyedik udvarban találtam.
1015. vis posma kartlaškinjen irtsen teprinje virdat. — a negyedik lépcsőn fekszik.
1016. vis kil kardi orla tuvatta šinje toprem. — három udvaron át a negyedikben találtam.
1017. vis jal orla kajzan tuvát ešne kir. — három falun átmenvén, a negyedikbe térj be.
1018. vis šonaran tuvatta šinje virdat. — a negyedik szánban fekszik.
1019. vonne šohremran (v. šohrem tülünžen) kasma pošlaremir, sirim šohrema siđerdemir. — a tizedik versztől kezdtünk vágni, [s] kivágtuk a huszadikig (a fát, erdőt).
1020. vonne šohrem tulinje vurmana kasremir. — a tizedik versztnél kivágtuk az erdőt.
1021. vonne šohrem tulinje tur. — a tizedik verszten állj meg.
1022. vonne šohrem hoššinje (*tkp.* tuhhur šohrem irtsen vonne šohrem šinje) nomaj juvis kassa piderne. — a tizedik verszt között (*tkp.* kilencz verszten túl a tizedik verszten) sok fa van kivágva.
1023. per šohremran pojslaza vonne šohrema (v. šohrem tülne siđitsen) nomaj juvis kassa piderne. — V. ö. 1019.
1024. vonne šohremra hiris poldemir. — a tizedik veszten (versztenben) szemközt találkoztunk.
1025. tuvát posma kartlaški šinje virdat. — a negyedik lépcsőn fekszik.
1026. tuvatta kil kardine sitrem. — a negyedik udvarra értem.

1012. 1013. sona. hizinje. virdat. 1015. virdat. 1017. kaissan. 1018. sona. virdat. 1019—21. sohrem-. tül-. 1022. sohrem. 1023. sohrem. pošlaza. tülne. 1024. sohrem. 1025. virdat.

1027. kizin šuvarne irtsen (*v. hrenernine kirzen*) vis ernerer armana kajrem. — kis zsiros-hét után (*v. bőjt kezdetétől*) negyed hétre a malomba mentem.
1028. vis kondan vurmana kajza, *vagy* : vis kon irtsen tuvat kon šinže vurmana kajza. — (három nap múlva) a negyedik napon az erdőbe ment.
1029. ik hirinžine kasremir, hoššinži (*v. hoženži, v. voda serdi*) jolže. — „a két szélsőt levágtuk, a középső megmaradt.“
1030. eb jolaški poldom (*v. kildem*). — én az utolsó lettem (*v. jöttem*).
1031. jolaškine vulzam anjah jolžiš (*v. vul anjah jolže*). — „maradéknak“ csak ezek maradtak meg (*v. csak az maradt*).
1032. vissire aran kilde tül poldom. — harmad ízben alig találtam otthon.
1033. perveghine par, kajranghi kirle mar. — az elsőt add, az utolsó nem kell.
1034. iranghinže-de šok polat vul. — holnap sem lesz otthon.
1035. tuvat tüberen ik tübe mana tivre. — négy részből két rész (két negyed) nekem jutott.
1036. vulzam vis pižiš konda. — „ők három testvérek itten.“
1937. porne-de von-žer bus padem. — mindeniknek tíz-tíz kopékát adtam.
1038. jaldan prer sin ildemir. — [mindenik] faluból egy-egy embert vettünk (szedtünk).
1039. pilik-šer somlah (*v. pilik somlah*) ik hot okša bor. — öt rubeles két bankóm van.
1040. jal siren sin-žer ildemir. kileren pot-šer šunuh pažiš (*jobb* : prer sin, prer pot šunuh). — falvanként egy-egy embert vettünk. [minden] háztól egy-egy púd lisztet adtak.
1041. prer mužur-žer (*jobb* : prer mužur) ildemir. — egy-egy párt vettünk.
1042. ik-šer hut kildemir san-bada. — kétszer-kétszer jöttünk hozzád.
1043. ikkin jona-žar lardemir. — ketten soronként (sorjában ketten) ültünk.

1027. suvarne. 1031. polžis. 1032. tul poldom. 1033. pervehine. kajrahine. 1034. iranhinžede. 1040. sunuh. pažis.

1044. per hut anjah tegen. — csak egyesén (egy, egyrendbeli ruhába) öltözzél.
1045. ik hužibeh tegenza kajre vul, kürük suhmanibeh. — kettősen öltözve ment el, subában [és] kaftánban.
1046. iksemir hožera ojrebir. — kettőnk között el fogjuk osztani.
1047. eb vissišne kalarem kilme. — hármuknak mondtam (parancsoltam), hogy jöjjenek.
1048. vulzam nomajen-če. — „ők sokan voltak.“
1049. eb ona pojan turom. vul pojan polje. — gazdaggá tettem őt. gazdag lett.
1050. jor šu polje. — a hó vízzé lett.
1051. soldaga badem. — katonának adtam (hogy katona legyen).
1052. purmiza ügerjšiš. — bíróvá választották v. jelölték ki.
1053. ku juvis vurum sidinje (v. vuruma kajre). — ez a fa magasra nőtt.
1054. irašran erege tuvasse. — rozsból bort (pálinkát) csinálnak.
1055. tarseran hoža polje. — munkából (napszámóból) kereskedő lett.
1056. šoreran hora polje. puzikran pižikke turom. — fehérből fekete lett. nagyból kicsinyé csináltam.
1057. korok silomram (v. silomba) jibä. — a fű nedves a harmattól.
1058. vujlihsam abat saghaldan najjarlanjšiš. — a marhák eleség hía (kevés volta) miatt elsoványodtak.
1059. vujlih užeran ništa kajza kimä pilmest. — a marha a hőség-től (hőség miatt) nem tud hova lenni (sehova se tud menni).
1060. siveren čideret. — reszket a hidegtől (hideg miatt).
1061. šomurdan (v. lapraran) kajmariš. — az eső (v. a sár) miatt nem mentek el (kocsin, nem hajtottak el).
1062. es kameran (v. kamba) hot parza jaden? — kitől küldtél levelet?
1063. vul huva lažizenžen (v. lažizenbä) okša nomaj topre. — ő a maga lovaival sok pénzt keresett.
1064. küle šinje šomurdan (v. šomurba) šu tolje. — a tóban az esőtől (eső által) növekedett a víz.

1046. ojremir. 1052. ügerčis. 1054. tuvassi. 1055. tarseran hoža. 1056. pižike. 1059. pilmest. 1060. čideret. 1061. somur-. kajmaris. 1062. hod. 1064. sinje.

1065. hideran nikama-da pamast. — fösvényéségből senkineksem ad.
1066. huva hīde-žin (*v.* hīderan) pamastep. — a maga fösvényéséért (fösvényésége miatt) nem adok [neki].
1067. tora-žin po'loš. — az istenért segíts!
1068. ašše-žin anjah čidadep. — csak atyjáért (atyja kedvéért) tűröm.
1069. abaj ilmä kalan-žin (*v.* kalaneran) ildem. — csak azért vettem, mert anyám mondta, hogy vegyem meg.
1070. olbut aži-žin (*v.* aži turuh) anjah konda pornadep. — csak az úrfiért (az úrfi kedvéért) élek itt.
1071. vurlana-žin (*v.* vurlaneran) ona titriš. — lopásért (lopás miatt) fogták el őt.
1072. eb kona on hodinžen (*v.* hodinženeh) piledep. — én ezt az ő leveléből tudom.
1073. eb on popleninženeh čohlarem. — én az ő beszédéből vettem észre.
1074. eb on kneginžen sirza ildem. — az ő könyvéből írtam ki.
1075. eb kona per starik popleninžen (*v.* popleze kedartninžen) piledep. — ezt egy öreg beszédéből (elbeszéléseéből) tudom.
1076. eb ona kibinžen (*v.* sassinžen, *vagy* : kiberen, sazeran) palarem. — ingéről (*v.* hangjáról, *vagy* : az ingről, a hangról) ismertem meg.
1077. šak palli sinžen palarem. — ezen jelről ismertem meg.
1078. vul poplenibe onda nikam-da poronmast. — az ő beszéde szerint ott senki sem él.
1079. šak silbe kašmalla mar adel orla. — ezen széllel nem lehet a Volgán átkelni. V. ö. 1211.
1080. šav šomurba por-de jibenžiš. — azon esőben mind megáztak.
1081. eb on oksi sinžen ildem. — az ő pénzén vettem.
1082. šak ut-šin sür som parat vul. — ezen lóért száz rúbelt ad ő.
1083. totter-žin (*v.* ku tottera) som badem. — a kendőért (e kendőért) egy rúbelt adtam.
1084. abaj-žin pir ize badem. — az anyám helyett vásznat vettem.

1065. hideran. 1066. hīde-. pamasteb. 1067. polož. 1071. titris. 1076. kiberen. 1077. sak. 1078. poronmast. 1079. sak. kasmalla. 1080. sav somur-. 1082. sur som. 1083. toter-.

1085. vul mana hinäre, eb šaven turuh (v. šavenba) silendem. — ő engem megvert; én azért megharagudtam.
1086. ik kürök ilmä okša badem. — két subát venni adtam [neki] pénzt.
1087. kona on vali parza jarep ep. — ezt az ő számára küldöm.
1088. man sülü šok ham utsam vali. — nincs zabom lovaim számára.
1089. ul vali-žin mar ham vali-žin-de šok. — nem csak hogy fiam számára, [de] magam számára sincs.
1090. ige buslih ildem. — két kopékaért valót vettem.
1091. eb okša-žin isledep. — pénzért dolgozom.
1092. eb okša batne (v. okša-žin) kildem. voda batne kajadep. — a pénzért jöttem. fáért megyek.
1093. vođa-žin kajni anjah. — csak fáért ment (az erdőbe kocsival).
1094. vul sumahsam sine pit silenje vul. — e szavakra nagyon megharagudott.
1095. vul jalan čuvaššam sinžen poplet. — ő mindig a csuvasokról beszélt.
1096. suhman hoššinžen (v. hudinžen) toprem. — a kaftán között (közéből, ha t. i. kettős) találtam.
1097. šogha hutne tir hona. — gallerra (gallérnak) [bárány]-bört vettek (tettek, posuerunt).
1098. on-žen huda kires (v. huda süres) mana. — ő érte kell nekem ügyekezniem, bajlódnom.
1099. purmis hutne tuje vul. — a bíróért állott v. ügyekezett.
1100. on-birghi (v. san-birghi) mana vatriš. — ő érte (v. te érted, az ő kedvéért v. a te kedvéért) engem megverték.
1101. okšam šok. udum lajih-če. — „pénzem nincs. lovam jó volt.“
1102. hva-žen mana jaže. totter-žen islik paže. — maga helyett engem küldött. kendő helyett kalapot adott.
1103. ojba (v. ojzamba) sürärem. — a mezőn (v. mezőkön) jártam.
1104. šol vurmanba kajat. — az út az erdőn megyen.
1105. eb šuba (v. tibebe) kildem. — én a vizen (v. a szárazon) jöttem.

1086. oksa. 1189. vališinde. 1091. oksa. 1092. batne. oksa. 1095. poplet. 1097. sogha. 1099. pormis. 1100. vatriš. 1102. toter-. 1104. kajat.

1106. hüvel toghisnelle pïghat. — „napkeletnek (kelet felé) fordült“ (tkp. néz).
1107. holalla vitreh (hola jenelle) kajre. — a város felé ment.
1108. islik eze pozulne. — a kalap béle (belseje) elromlott.
1109. šunuh šnä' ügärje. — a lisztbe ejtette.
1110. vude šnä hor. šav vuda hor. — a szénába tedd. azt a szénát tedd (valahová).
1111. vurman eššin tohrem. — az erdőbe kimentem.
1112. utsam viďä šinje (v. viďere) turasse. — a lovak az ólban állanak.
1113. horan šinje (v. horanra) viref. — a katlanban fő.
1114. šak totter šne čurga. — e kendőbe göngyöld be.
1115. hodaža jadem. hodaža hodem. hodaš šne hodem. — a zsákba eresztettem. a zsákot tettem (vhová). a zsákba tettem.
1116. sūt si (v. sūt sije) šinna. — a tej-fel (tej felje) megfagyott (megaludt).
1117. juvis sinje larat. — a fán ül.
1118. man sira larat. man sija hor. — én rajtam ül. én reám tedd (rakd).
1119. man siran v. man sin (vagy: voda sin) kasše kajre. — én rajtam (vagy: a fán) által ment.
1120. sine suhman on-sinje pajan. — „új kaftánja van rajta ma.“
1121. šu aje čollo. — „a víz alja (feneke) köves.“
1122. stel ajinje virdat. stel ajinžen tortsa kela'r. — az asztal alatt fekszik. „húzd ki az asztal alól.“
1123. šu ajin (nem: ajbe) tohre. — „a víz alól kijött.“
1124. san aja horam. — te alád teszem (fogom tenni).
1125. ut ome sarlaga. kübe ome šonje. — a ló eleje (szügye) széles. az ing előrésze megégett.
1126. oma sapan šak. — köss fel előkötöt (tkp. запонъ-t, azaz: „kötény, mely a mellet is fűdi“; [magad] elé előkötöt aggass).
1127. man omra tuje. — elöttem állott.
1128. suhman hje sidilne. — „a kaftán háta elszakadt.“
1129. juvis hīsne tuje. — egy fa mögé állt.

1106. pïghat. 1114. sak totter. 1122. ain-. virdat. kela'r. 1123. ain. 1125. sonje. 1126. sak. 1128. hīze.

1130. jal hīzibe (*v.* jal hīssin) irtse kajrem. — a falu mögött hajtot-
tam el.
1131. pirin jal šome šulla vīren. — a mi falunk melléke vizes hely.
1132. juvis šomne turatrem. — a fa mellé állattam (a fához támasz-
tottam).
1133. man ale šomne sibisre. — kezemhez ragadt.
1134. juvis šominže (*v.* juvis ajikinže) šaksa turat. — fán függ (tkp.
a fa mellett, *v.* oldalán).
1135. oreh tavraš šomne hodem. — egyéb szerszámhoz tettem.
1136. kumaga šominže turat (*v.* vīrdat). — a kályha mellett áll (*v.*
fekszik).
1137. hort kardi šomin kildem. — a méhkert mellett el jöttem.
1138. pirin šomra pornat. vul man patra pornat. — mi mellettünk
lakik. ő nálam lakik.
1139. vul man šoma kize tuže. — ő mellém jött s megállott.
1140. oreh utsam šomne küldöm. oreh utsam-batne jadem. — más
lovak mellé fogtam be. más lovakhoz eresztettem.
1141. man šomra (*v.* man-bala, *rossz* : man patra) okša bor. — ná-
lam pénz van.
1142. vul san patran man-bada kilže. — te töled én hozzám jött.
1143. pirin pūrt pačšen čopsa kajre. — a mi házunknál futott el.
1144. man ajka' (*v.* man šoma) larže. — én mellém ült.
1145. šol ajkibe küdü sidarza süret. — az út mellett legeltet.
1146. juvis ajkine pīdanza larže. — egy fa mellé rejtezett el.
1147. vurman hiribe sūrārem. — az erdő szélén jártam.
1148. hola jenžen kilže. — a város felől jött.
1149. hüve'l jenä šavernže. — „nap felé fordúlt.“
1150. man jenä pih, kondalla. — „én felém nézz, ide.“
1151. hujzem jenä kajasse. — magok felé (haza) mennek.
1152. sinzam hoššibe čopsa kajre. — az emberek között futott el.
1153. ik juvis hoššine šakrem. — két fa közé akasztottam.
1154. voda hoššinže topre. — a fa között találta.
1155. pūrt vedi sirinže turat. veda' sirdi larat. — a ház (*v.* szoba)
közepén áll. középen ül.

1130. hizibe. hīssin. 1132. somne. 1133. somnē. 1134. som-. saksa. 1135.
somne. 1136. som-. vīrdat. 1137. somin. 1138—41. som-. oksa. 1142. kiljis.
1143. pūrt paččen (pattschen). 1145. sol. 1149. jenä savernže. 1151. kajas-
sa. 1153. sakrem. 1155. pūrt vėdi. vėda'.

1156. şol vedi siribe kaj. — az út közepén menj.
1157. eb čürgö-batne sitrem. čürgö-batne siditsineh şu turat. — a templomig jöttem (értem). mind a templomig áll a víz.
1158. vul man-bada sitre. san-bada siditsen kildem. — el én hozzám jött (én hozzám-ig). el te hozzád (te hozzád-ig) jöttem.
1159. ves şav juvis tülinşe turagan sin. — ahol, a fa irányában álló ember.
1160. şav juvis tülibe pih. — azon fa iránt nézz.
1161. eb juvis tülne tudom, şavenba vul mana korimare. -- a fa mögé (tkp. a fa irányába) álltam, azért ő engem nem látott.
1162. pirin tülde hizalda tuşe. — mögöttünk állt, hátul (hátunk mögött állt, tkp. irányunkban, hátul).
1163. eb şol sinşe vulzam jale tülinşe toprem. — az úton, az ő falvok irányában (falvokkal szemközt) találtam.
1164. per vurman possinşen kirze, teber posne kaş polorah aran tohsa. — egyik végéről bement az erdőbe, a másikon alig ért ki estére.
1165. per oram possinşen kirze teber possinşen tohrem. — egyik utcza-végén bementem, a másik végén kimentem.
1166. vurman varibe konibeh süräremir. — egész nap erdő között (erdő közepette) jártunk.
1167. ebir tüpren konda pornatpir. — mi elejétől fogva (tőtől) itt lakunk (tűs lakók vagyunk).
1168. tübäreneh (v. tübemi v. tübemiah) tır toldarne. — egész te-
tőig tele van rakva gabnával (a csűr; tkp. egész a tetőről föl van töltve gabona).
1169. ku şura korman eb ona. — e nyáron nem láttam őt.
1170. kiles şuva side. — jövő nyárra meg fog érni.
1171. pilderghi şuran korman. — tavali nyár óta nem láttam.
1172. eb on-banşe ku-şal şuvibe islärem. — ő nála az idén egész nyáron (nyáron át) dolgoztam.
1173. ku şu'ven piderebir leple-de polzan. — e nyáron akárhogy is el fogjuk végezni.
1174. ku şuven uşşi şok. — e nyáron nincs hőség.

1156. vëdi. 1157. turat. 1159—61. sav-. tül-. 1162. 1163. tül-. 1164. 1165. posinşen. kas. 1171. pilderhi. 1172. şuvibe. 1173. şu'ven. 1174. şuven. sok.

1175. šak hüzepe kil. hüzepsir šoratre. — ez időben jőj. idéetlenül (nem jó idején) szült.
1176. vul šav vughutra kilje, pirin nigam kilde šok-če. — olyan időben (olyankor, akkor) jött, [mikor] közülünk senki sem vala itthon.
1177. tır vırne vughutra (v. tır vughedinže) kilet. — aratáskor jő el.
1178. sive vughut siđiman hal. — a hideg ideje még nem érkezett el.
1179. ku juver samanda leple pornas? — hogyan élni ily nehéz időkbén?
1180. vughutla ture, larat. — épen jókorának csinálta, [jól] ül (jól illik).
[lassan].“
1181. vughutle sūrārem. — középszerűen mentem („se sebesen se
1182. vughutpa (v. vughut vughučēibe) kiles-te polat. — némelykor (időről időre, hébe-hóba) fog kelleni, hogy el is jöjünk.
1183. iranba pajan islebir. — ma és holnap dolgozni fogunk.
1184. iranghi konba isleme pošlebir. (v. pdg : čarnebir). — a holnapi nappal elkezdünk (v. pdg : megszűnünk) dolgozni.
1185. erteren suvale. vis kondan tuve. ik kondan kajre. — egy hét múlva meggyógyul. három nap múlva meg fogja csinálni. két nap múlva elmegy.
1186. simik čoh kilep. mun-gon čoh kajre. — szemik-kor eljövök. húsvétkor elment.
1187. simik-čen onda pornadep. kaš-čen vıjlaremir. — szemikig ott lakom. estig játszottunk.
1188. simikren-be sumar vırdat. — szemik óta betegen fekszik.
1189. kürden-bā korman eb ona. — ősz óta nem láttam őt.
1190. abat sina hožera kalare. — ebéd (ebédevés) közben mondta.
1191. abat sine hošša sitrem. — ebéd közé érkeztem.
1192. san omen kalaza kedartre. — épen te előtted (azaz : épen mielőtt jöttél) mondta meg.
1193. abat sijas omen kordem. — ebéd előtt láttam.
1194. vul šomur hıssin kajre. — az eső után ment el (hajtott el).
1195. abat sine hıssin kordem. — ebéd után láttam.

1175. sak. soratre. 1176. sav vuhutra. šok. 1177. tır vırne vuhutra, tır vuhedinže kilet. 1180. 1181. vuhut-. vuhučēibe. 1184. iranhi 1187. kaščen vıjlaremir. 1188 vırdat. 1193. sias. 1194. somur hisin. 1195. hisin.

1196. vul kajri-de ik kon hissin kajlah kilje. — elment, [de] két nap múlva megint visszajött.
1197. mun-gon tülne kilet. — „húsvét felé megjő.“
1198. simik tülünje kilimare vul. — szemik táján nem jött el.
1199. mun-gon tülünjen kajre vul. — körülbelül húsvétkor (h. tájától) ment el.
1200. šava tüle (v. šaven tülne) kil. — azon idő körül jő (a tájra, a tájára).
1201. es leple pornaden? (v. san lepleni pornis? v. leplene es)? — „hogy vagy? (wie steht's, wie geht's)“?
1202. is pīrat hal. is turat. — a munka megyen (foly) most. a munka áll.
1203. tavar kajat. tavar turat. — „der handel geht. der handel steht.“
1204. ik erne irtne sirde tuza sidere vul. — két hét alatt (két hét elfolytában) el fogja végezni.
1205. ku hil irtne sirde sūr-zom ildem. — e tél folytában száz rúbelt kerestem (tkp. vettem).
1206. šak tibe irtne sirä kilet. šak erne irtne sirä hader pole. — e böjt végére eljő. e hét végére kész lesz.
1207. ik kon irtsen kil. — két nap múlva jőj.
1208. hil kajitsen visse kordem. — egész télen át háromszor láttam.
1209. ep hil kašne sirde anjah kilje vul. — csak mikor a télen túl voltam, jött el ő.
1210. hil kašne sirä aran kilje. — tél végére (tél átkeltére) alig jött el.
1211. on-bak silde kašmalla mar adelda. olyan szélben nem lehet a Volgán átkelni. V. ö. 1079.
1212. eb on-bak vujlana sire pīrza. — én voltam olyan játéknál.
1213. vul tippe' kirzeneh kize-če konda. — ő böjt kezdetén itt volt (eljött vala ide).
1214. šuvarnia kirzen sumar polje. — zsiros-hét kezdetén beteg lett.
1215. šuvarniran vara sumar vīrdat. — zsiros-hét kezdete óta beteg fekszik.
1216. kirzeneh (v. maldan kirzeneh, v. pervej kirzeneh) juver-če,

1196. hišin kailah. 1197. tülne. 1198. 1199. tül-. 1200. sav-. tül-. 1201. 1203. pīrat hal. turat. kajat. 1204. sirde. 1206. kilet. 1209. kašne. 1211. kašmalla. 1212. pīrza. 1214. suvarnia. 1215. suvarniran. vīrdat.

- kajran šumullanje. — eleinte (kezdetben) nehéz vala, azután könnyebb lett.
1217. vuda kiričen (v. tir vurma kiričen) jolje. — szénakaszálásig (v. aratásig) maradt [ott].
1218. ku ernene kirzessin šandalik pit ozal-če. — e hét kezdetén az idő (wetter) igen rossz vala.
1219. vuda šolma pojslazanah šandalik lajih-če. — szénakaszálás kezdetén az idő jó (szép) vala.
1220. tibe sima pojsličén suvi-če vul. — míg nem kezdtünk böjtölni (böjt kezdetéig) egészséges vala.
1221. pogha poghonma pojslazasnah kilje. — a mint a' sokadalom (jahrmarkt) összegyűlni kezdett, eljött.
1222. ku ojih poličen (v. ojih tuvičen) kilje. — eljött [még] e hónap előtt.
1223. tir polzanah kilje. — a mint a gabona ért, eljött.
1224. ku erne pitne sirä kilet. — e hét végére eljő.
1225. ti'be piderzen kajebir. — a böjt végével (böjt vége után) fogunk menni.
1226. ilik vul man-batra poronza. — ezelőtt ő nálam lakott.
1227. vara kil. vara tuvam. — valamivel később jő (kis idő múlva). majd (későbbben) megcsinálom.
1228. ülüm es tu jalan. — ezentúl (jövöben) mindig te csináld.
1229. ülüm sana šanmep. — ezentúl nem hiszek neked (nem bízom benned).
1230. hal okša šok polje, eb ona ülüm kilme kalarem. — most elfogyott a pénzem, mondtam hogy jövöben [más valamikor] jöjjön.
1231. aval ut aš siza. — hajdan lóhúst ettek.
1232. vughutra kilmären-de, tin san vali šok inde. — nem jöttél jókor, most már nincs számodra.
1233. tin vughutra kilden. tin anjah kajre. hal anjah jaje. — alig hogy még (épen még) jókor jöttél. csak most (imént) mene el. csak most küldte.
1234. eb šuzattim-če anjah, vul ügerze laberdare. — én csak imént mostam vala ki, s ő leejtette a porba.

1217. tir. 1218. ernene. sandalik. 1219. solma. pois-. sandalik. laih. 220. poisličén. 1221. pogonma pois-. 1223. tir. 1224. erne. kilet. 1230. hal okša sok. 1232. 1233. vuhutra. tin. 1234. suzattim.

1235. vul čas kilimare, eber šor sir-čen kütremir. — későre jött, éjfélig vártuk.
1236. vul onda nomaj pornat. vul kilni nomaj polat. — már régen lakik ott. már rég hogy eljött.
1237. nomajran-ba eb ona piledep. — régóta ismerem őt.
1238. nomaj polmast vul konda-če. — nem régen vala itt.
1239. küs kile, vüs kile kütrem-de kilimare. — perczről perczre vártam, de nem jött el (tkp. majd jó, majd jó, vártam).
1240. kašpa isličen kon šudibe isles. — mintsem éjjel (tkp. este) dolgozni, jobb nappal („nap világával“) dolgozni.
1241. maldan hire kilje, on hüssin jevižezem kiljiš, vulzenžen kajran kačče kilje, kačče hüssin hunazam kiljiš. — először a menyasszony jött, azután a nászleányok jöttek, azután a völegény jött, a völegény után a vendégek jöttek.
1242. kajranghine vughutra kilje. — végre (utoljára) jókor jött.
1243. uba sinla (v. sin-bak) turza pihre. — a medve emberként (ember módjára) föllálva nézett.
1244. on pürt puzikš šok onda, v. on-bak puzik pürt šok oreh. — nincs ott (más) oly nagy ház mint az övé.
1245. ige hor sarlagiš postav. — két rőf széles(-ségű) posztó. V. ö. 903.
1246. tolaš on hirle. tolaššinžen manne-škeleh. — külseje szép (kívülről szép). kívülről olyan, mint az enyim.
1247. inžeren šoren korinže. uden kornat. čirelle kornat. — messziről fehérnek látszott. lónak látszik. szorgalmasnak látszik.
1248. eb ona ašan korza. eb ona aremen ilem. — én őt még mint gyermeket láttam. én őt feleségül veszem.
1249. mana-škal pojan šogi? — nincsen-e oly gazdag mint én?
1250. vulzen ažizem špah amešne-škel polne. — gyermekei mind az anya szerint lettek (olyanok mint az anyjok).
1251. manne-škeleh on tomdir. — az ő öltözete ép olyan mint az enyim.
1252. sumar sin-bak irganlanne. — sovány mint egy beteg.
1253. avalghi-bek torra' pošabatpir. avalghi-bek kil tuma kala-

1238. polmast. 1241. hisin. hüssin. kačč. kiljiš. 1242. kajranghine vuhutra. 1244. sok. 1246. tolaššinžen. 1249. sozi.

- masse. — régi módra imádkozunk istenhez. tiltanak régi módra imádkozni.
1254. huva ul-begeh mana joradat. — szeret engem mint a maga fiát.
1255. erege-bek šerš kiret. — úgy szaglik mint bor.
1256. on-bek tašlat. — az ő módjára tánczol.
1257. tūsne-de (v. košne-de) kize kidartmast. — a [maga] formáját (v. szemét) sem mutatja. V. ö. 897.
1258. ašši-bek tumast, jalan oreh tūsle tuvat. — nem csinálja úgy mint atyja, mindig más módon csinálja.
1259. manen tūsle ku jabala. — az enyimhez hasonlít (az enyim-forma) e portéka.
1260. tüslüh parza jar. — mintául (valót) adj nekem (egy darabot).
1261. šolzer siren šol majla kajat. — út nélkül [egészen] út szerint megyen.
1262. manen majla pol. — érettem igyekezzél, v. az én részemre tartsd magadat.
1263. šarماس majla tomlanje. — cseremisiz módra öltözködött.
1264. jalen pohsa (v. jalen jalen pohsa) turatre. — falvanként csoportokba állította.
1265. konen saplep eb ona. — nap szerint (a hány napot dolgozott), fogok neki fizetni.
1266. jabalan pihsa parep. — darabonként megnézem s átadom (neked).
1267. sagaden volat vul. hoden volat. — órák szerint olvassa. papirosanként (minden papirost egyenként) olvassa.
1268. eb okšan pamap sana, tavaren (v. tavarba) parep. — nem adom neked pénzben, hanem árúban (árúval).
1269. jal siren von-žer sin turatriš. — falvanként tíz-tíz embert állítottak.
1270. sin-zeren (v. sindan) prer som paratpir. — minden embertől egy-egy rúbelt adunk. V. ö. 1040.
1271. kil siren (v. kileren) süret. — házanként (házzól házzra) jár.
1272. koban koban tijaža kildem. kabanibe (v. kobibe, kobibeh) ti-

1254. ul. 1255. šers kiret. 1258. 1259. tūsle. 1260. tüslüh. 1264. poksa. 1268. oksan. 1272. taze kildem, taze kilne. *Az ige Reg.-nál tija-s, Visn.-nél tija-a.*

- jaza kilne. — asztagonként (fölrakva) hoztam el (kocsin).
 egész asztagját (asztagjával) hozta haza.
1273. šummi jabalibe siza jane. — csontostól mindenestül megette.
1274. vizim (v. vizimeh) kilesse kondan. vizimeh konda pornat. —
 egyre (szakadatlanúl) mennek innen. mindig (egyre) itt él.
1275. vize vizin otsa kajasse. — egyik a másik után mennek. V.
 ö. 878.
1276. ti'bille (v. tip) šar kordom. — hiába (ok nélkül) estem nyomorúságba.
1277. čoh šotla sūrāremir. — épen illően (se nem sebesen se nem
 lassan) jártunk.
1278. hva meghelbā kilet. — lassan, a maga rendével jő.
1279. man kilni-de virenle. — ha jöttem is, nem hiába [volt] nekem
 (nem is hiába jöttem).
1280. jirgibā omla hišla kajasse. — sorjában egyik a másik után
 mennek.
1281. vul kizebe sin, kirle mar. — ő hiába [való] ember, nem kell.
1282. kizebe (v. hizebe) ma poplen? per hizebe an kil. — hiába (ok
 nélkül) minek beszéllsz? egyre (szakadatlanúl, безпрестанно)
 ne jőj.
1283. šočēibe miňol toghe, anžol parep. — számszerint (счетомъ)
 a mennyi kijő, annyit fogok adni.
1284. jabala šočēibe saplat. — darab számra fizet.
1285. jirbā toprem sirā. — nyom után találtalak titeket.
1286. tadik-ser kilde pornat. vīrin-zer otsa sūrārem. — szakadatla-
 núl otthon van. hiába (nem jó idején) jártam.
1287. čarenmazerah pajan islārem. — szünet nélkül dolgoztam ma.
1288. jilt anjah kordem. sizim jilt jalt sziet. — csak villanatnyira
 láttam (csak fölvillant, мелькнуло). villám villan meg.
1289. jiber jaber kajza kilem. — lélekkel futok (mindjárt, hamarjá-
 ban megjövök).
1290. toliah toldardem. tollih visse paže. — teli raktam (töltöttem).
 teljesen mért ki [nekem].
1291. tollighah (v. tolmallah) saplare. — teljesen (tökéletesen) meg-
 fizette.

1275. „állatokról s madarakról mondható.“ 1278. kilet. 1279. virenle. 1283.
 1284. šočēibe.

1292. es takluh onda kajaden, vulzam onda ilmesse. — hiába még yoda, ök ott nem veszik meg.
1293. eb ona aghal padem. — ingyen adtam neki.
1294. aghal (*v. takluh, v. kizebe*) kilne vul, is-ser. — csak úgy hiába jött, dolog nélkül („multságúl“).
1295. kuluh (*v. kuluh hizebe*) an pople itlašši. — hiába ne beszélj fölöst.
1296. sazardek kiskerje. — egyszerre (hirtelen) fölkiáltott.
1297. jager poštarza kaj. jagerah ize kaj. szedd el mind (egészen, mindenestül). vidd el egészen.
1298. vul jori mana šapre. — szánt szándékkal ütött engem (pofon).
1299. vurah sirä küdessi polje. vurahrah kaj. — soká kellett rátok várni. csak lassabban haladj.
1300. vura'ghen islet. vurah polje, čas toghimarem. — késlelve (lassan) dolgozik. hosszadalmas lett, (későn jöttem ki).
1301. tek an kil. tegeh pirin-bada kilet. — ne jőj mindig (minduntalan). minduntalan hozzánk jő.
1302. čohhum sot. čohhumba ildem. — általában (gondolomra, méretlenül) add el. csak úgy méretlenül (csupa látásra) vettem.
1303. sile hirs kildemir. vul mana hirs kilje. — a szélnek ellenébe jöttünk. nekem előmbe jött.
1304. ep stariga hirs lardem. ep huna' hiris poldem. — az öregnek ellenében ültem. a vendégnek átellenébe kerültem.
1305. ikkeš hire hirs poljis. ep hunaba hirs (*v. hire hirs*) lardem, *v. iken* hire hirs lardemir. — a kettő egymásnak ellenébe került. én a vendéggel szemközt ültem, *v. én s a vendég* egymással szemközt ültünk.
1306. ep vulzam hunine hirs (*v. hunibe hire hirs*) poldim. — én az ő vendégökkel szemközt kerültem.
1307. šol turuh juvissam turasse. jal turuh (*v. jal sirin*) süret. — az út mentében fák állanak. falvanként (faluról falura) jár.
1308. porne turuh volat. jabala turuh šotlaza parep. — az újjakon számlál (olvas). (darabonként megszámlálva fogom oda adni).
1309. iksemir-dä harzah sitse tudomir. — mindketten egyszerre érkeztünk meg (kocsival).

1310. šu orla išre. karda orla sikre. — átúszott a vízen. átugrott a kerítésen.
1311. huma vi'ter pižalba pežc. kandik vi'ter kordem. — átlőtt a deszkán. láttam az ablakon át.
1312. vul pižis hizinže poronže. — ő a testvére mögött élt (azaz : „semmiről nem gondoskodik v. aggódik, hanem testvére intéz el mindent“).
1313. čoghah polže sana (v. čoh sana). čoh kilže. — jól történt (esett) neked (úgy kellett neked, p. o. „ha megverték“). jókor (jó idején) jött.
1314. man sumahpa čoh tune. — az én szavam szerint (szavammal egyezően) csinálta.
1315. čohran ize kajre vul. čohrah üslenc. — jókorán vitte el. anyyira mennyire jól (összeillően) van varrva.
1316. šu'ven torat šok. — a víznek nincs ága.
1317. suren šu asle mar. — a Szura-folyó vize nem nagy (magas).
1318. ku pükükü'n ongi šok. — e дыра-n nincs karika.
1319. ku tır hal torera (v. tor-alinže). to'roba kilžiš. — e gabona még istennél (v. isten kezében) van. isten[kép]-pel jöttek.
1320. šav voragalla (v. voraga) čut ügetče. — majdnem belé esett a verembe.
1321. kuzova (v. kuzovalla) jadem v. hodem. — a kuzovba (kis kosárba) eresztettem v. tettem.
1322. utra-da bor edemre-de bor lajih. — a lóban is az emberben is van jó.
1323. šojtanra[n] iles šok. šajtanalla kaj. — az ördögtől nem kaphatni. eredj pokolba (tkp. zum teufel).
1324. vul man okšama (de : okšameran) ilže. — „ő az én pénzemet vette el (de : az én pénzemből vett).“
1325. ku man u'lemen (nem : eb ulemen). — „ez az én fiamé.“
1326. man okšamba oslam tuvat. huva oksi-žin pit magerže. — az én pénzemmél kereskedik. „pénzéért igen sirt.“
1327. šav piren jal (nem : jalzam). ku oj piren jalzen. — „az a mi falunk.“ „ez a föld a mi falunké.“
1328. ku sin pirin jalzam (sic!). — ez az ember a mi falunkbeli („falunki“).

1329. sumarla ize kiljış. — betegen (mint beteget) hozták [ide].
1330. şamreklah lodirgarem. — még fiatalon (mint fiataalt) fogtam be (a lovat, tkp. fárasztottam munkával, мучилъ).
1331. sumar-sker odımast. — beteg (ember) nem járhat.
1332. sumardan min ċines? sumara min sima baras? — betegtől mit lehet kívánni (kérni)? betegnek mit kell adni enni?
1333. şak kinege sagendah virdat. — e könyv csak itt (folyvást itt) fekszik.
1334. iner kilogene şavah sin. sava sinah ize kajre. — a ki tegnap jött, ugyanazon ember. ugyanazon ember vitte el.
1335. şaven-żinah silenže vul. — ugyanazért (épen azért) haragudott meg.
1336. eb ondah lartrem ilihhi virena. — ugyanoda tettem, hol előbb feküdt (előbbi helyére).
1337. eb ildem, on-żohneh (v. ildem şav sagatrah) pusrem. — vettem (p. o. marhát), [s] ugyanakkor (v. azonnal) levágtam (öltem).
1338. simikren-beh sumar virdat. şomur hişsinah kajre. — szemik óta egyre (ugyancsak sz. óta) betegen fekszik. épen az eső után ment el.
1339. toj tülneh kilže. ċan şapne tüldeh kildemir. — épen a lakadalomra jött. épen misére harangoztak, mikor eljöttünk.
1340. şoldan şolah vadelah (v. pdg. pojanlanah) pırat. kondan konah şumulen (v. şumuldaraghen) tojenat (v. şumalanah pırat). — évről évre öregebb (v. pdg. gazdagabb) lesz. napról napra könnyebben érzi magát (v. könnyebbül).
1341. ebir sürezä pırtren pırde (nem : pırbeh). — házról házra jártunk.
1342. ċuvaşlah pit pilmest. — csuvasul ugyan nem igen tud.
1343. utsam-zerah jolže vul. kinege-zireh pilep. — ugyan lovak nélkül maradt. könyv nélkül fogom tudni.
1344. on puzigižeh şok konda. — nincs itt akkora mint ő. V. ő. 901.
1345. eb ona aĵannah korza. — én őt még mint gyermeket láttam. V. ő. 1248.

1329. kiljış. 1330. „lah : a h még-et jelent.“ 1332. min. 1333. sak. sagen-
 1334. 1335. sav-. 1336. ilihhi virena. 1337. şav. 1338. virdat. şomur hişsinah.
 1339. tül-. 1340. sol-. şumul-. 1341. pırde.

1346. eb ona aremenah ilem (v. ö. 1248). šavenda udenah kornat (1247.).
1347. eb sana okšannah pamap, tavarenah parep. (v. ö. 1268.).
1348. kobannah tortarza piderdem. kobibeh tįjaza kildem. — asztagonként húzattam át. egész asztagját hoztam. V. ö. 1272.
1349. var turughah tohrem. — a mélyút mentében mentem ki.
1350. labah virdat. labah jorat. — egészen a földön (egészen lent) fekszik. épen befér, beillik (tok lyukába).
1351. kuzam ikš preh. — e kettő egyféle. V. ö. 973.
1352. ikš mar kirle, pilik kirle. — nem kettő kell, [hanem] öt kell.
1353. ebir-de ikkineh kildemir. — mi is (csak) ketten jöttünk.
1354. prelighe kajar ona. — első ízben (első ízre) bocsáss meg neki.
1355. teprehseh kirle, v. tada tepre anįah kirle. — még csak egy kell.
1356. onįolah šok. — nincs akkora.
1357. ture ture'h. tumare tumare'h. — „csinálta hát, ugyan csinálta.“ nem csinálta, ugyan nem csinálta.
1358. por pora'h. šok šogah. — van [olyan], van. nincs [olyan], nincs.
1359. hunįa-da polzan tidep tidebah. — valamikor csak megfogom (akármikor, de csak megfogom).
1360. vul hıde hıdah. joman itti juvisran sirip siribeh. — ő fősvény, de fősvény. a cserfa a több fáknál ugyancsak keményebb (erősebb).
1361. vadah mar. pit te nomajah ilmārem. — még nem oly [igen] öreg. úgylátszik (talán) nem nagyon sokat vettem.
1362. per sinnah mar pırza onda. manenah mar šoghalne. — nem csak egy ember volt ott. nem csak nekem veszett el (valamim).
1363. pit tidaganah šok. — nagy vadász nincs.
1364. vot totmah kajri vul onda? — vajjon csak fát vágni ment oda?
1365. kil kardıne tazatsah tur. — az udvart mindig tisztítsd (tisz-tán tartsd).
1366. mana tazatsah ize kajriš. — engem [mindenemből] kitisztítottak (engem ugyancsak tisztítva, elvitték).
1367. šomur čarenzasnah kajre. — csak mikor az eső megszűnt, ment el.

1346. savenda. kornat. 1347. oksa-. 1348. tortarza. taze. 1359. tideb tidebah. 1360. siribeh. 1362. pırza. soghalne. 1364. vod. 1366. kajris. 1367. somur.

1368. perlastik požatsan şumuldarah pole. — egy kicsit kiürítve (ha kiürítjük) könnyebb lesz (a kocsi).
1369. şagen-bak vuraghendarah kaj. — így „lassacskán“ (kissé lassan) menj.
1370. hal vul vireslaharah pornat. — ő most inkább orosz módra él (orosz hithez tartja magát).
1371. şanarah turat san sine. — bízik némileg te hozzád.
1372. pirin hoşşarah hor. — tedd inkább (beljebb) mí közénk.
1373. ilikreh ma kilmären? — miért nem jöttél előbb?
1374. hal irdereh polat, eb kajmasteş. — „még korán van“, nem megyek.
1375. ustarah sin kam por konda? — mesterebb ember (ügyesebb mester, ki a közönségesnél jobb munkát csinálhat) ki van itt?
1376. jala siderehpe iltrem kiskerne sas. — mikor már a faluhoz közel értem, kiáltást hallottam.
1377. kaş polorahpa kildem. — mikor már este kezdett lenni, eljöttem.
1378. eb ondan maldarahran (v. kajrandarahran) kildem. — én ő nála valamivel előbb (v. később) jöttem.
1379. vul mandan nomaj usta (v. mandan itlaharah usta). — ő nálamnál több mester (nagyobb mester, ügyesebb).
1380. vul mandan şak ije itlaharah pileş. — ő e dolgot inkább (jobban) érti mint én.
1381. eb ondan itlaharah (v. nomajrah) horadep. — én jobban félek mint ő.
1382. eb abajran horane-bak attiran horamasteş, vagy : eb attiran onşol horamasteş, abajran horadep. — jobban félek az anyámtól mintsem az atyámtól. V. ö. 836.
1383. mana pit kirle. pişeh kirle mar hal. — nekem igen kell. nem igen kell most.
1384. vulzen pit naşarri şav anşah. vulzen pit naşar sin şok. — „ő nekik igen szegényük“ csak az. igen szegény emberök nincsen.
1385. ebir piligin-şe pişele şelimle, čin vatti ebi-şe. — öten valánk testvérek, a legöregebb én valék.
1386. vulzinşen čin pojanni şava. — közülök a leggazdagabb amaz.

1387. čin kajran kilže. čin maldah turat. — legutól jött. legelül áll.
1388. perlastkah man-žol ize kilimare. — majdnem annyit hozott mint én.
1389. perlastik ašše sine bor. — egy kissé hasonlít atyjához.
1390. kilebi-ben tuhta perlastik. — talán eljő, várj egy kicsit.
1391. eb pižikkeš šindem. eb pižikke šinne-bak poldom. — kissé fázom. mintha egy kicsit fáznám.
1392. eb pižikke kütse turam konda. — egy kicsit várni fogok itt.
1393. vul mandan čilaj vade. — ő nálamnál sokkal öregebb.
1394. čilaj irdereh piderdemir vulzinžen. — sokkal korábban végeztük mint ők.
1395. čilaj nomaj parza jane. čilaj titni. — elég sokat (jó sokat) küldött. eleget (jó számmal) fogtak (halat).
1396. vul čilaj man-begeh viresla pilet. — jóformán úgy tud oroszul mint én.
1397. vul mandan pajdah inže kajza. — ő tőlem „elég messze“ (jó messze), v. „nálamnál elég messzebb“ (jóval messzebb) ment.
1398. pajdah polat ebir piderni. — már elég [ideje] (jó ideje), hogy elvégeztük.
1399. pajdah maldan kilže vulzinžen. — jóval előbb jött mint ők.
1400. sinzam pajdah kilni-če onda. — ember elég (elég sok) jött vala oda.
1401. eb kordem pit hīde čopsa (v. huvalaza) kajre. — láttam, [hogy] igen erősen futott (v. hajtott).
1402. hīde sījat v. islet. — erősen (sokat) eszik v. dolgozik.
1403. hīde silenže on sine. — erősen megharagudott ő reá.
1404. vul pide hīde huraza čidireze tuže. — nagyon erősen megijedt, reszketett.
1405. eb ona lajighah vatrem, azene vul mana. — jól megvertem, emlékezni fog reám.
1406. ut sine virlihah five'r. — a lovat erősebben üsd.
1407. ku puže virle sibismalla. — ez ostor erősen ragad (az ütött bőréhez).
1408. pusnine virlihah sorza baras. — a megrontottat (t. i. lovat), va-

1395. titni. 1396. viresla pilet. 1401. pit. 1403. sine. 1404. pide hīde. čitireze. 1408. pussnine.

lamivel erősebben kell наговорить (besprechen, igézni), (t. i. hogy hamarabb meggyógyuljon; tkp. megköpni).

1409. ket tügünzesneh ükre. — alig (egy kicsit) érintvén meg, leesett.
1410. ket sirtsa anjah ildem. ket anjah il. — csak alig egy keveset haraptam le. csak egy keveset végy.
1411. ket-te tügünmelle mar. — keveset sem (cseppet sem) lehet hozzáérni.
1412. it man-žolah islemast vul. — annyit mint én nem dolgozik ő.
1413. idah kirle polzan, eb param sana. — ha fölötte szükséges, oda adom neked.
1414. itla eze mohtanaden. — szerfölött (fölösen) dicséred magadat.
1415. vul pire kondan itla isleme (v. tuma) kalamare. — ő nekünk nem parancsolt ennél többet (ezen fölül valót) dolgozni v. csinálni.
1416. eb attiran onžol horamastep, ondan itlarah horadep. — az atyámtól nem oly igen (nem annyira) félek, őtöle inkább (jobban) félek. V. ö. 1382.
1417. utsam šaldah uvenne (*nem jó* : püdümbeh uvenne). šaldah tazatrem. — a lovak egészen el vannak fáradva. egészen (tökéletesen) kitisztítottam.
1418. eb püdümbeh manza kajza. — egészen (merőben) elfelejtettem.
1419. či man pižiah kilet. či vughutrah kildem. — épen [a mint] az én testvérem jó. épen jókor jöttél.
1420. taza (v. püdümbeh) ašše-begeh tune. — egészen (tisztán, merőben) úgy csinálta mint az atyja.
1421. ebir taverndemir, vulzam tada malalla (v. tada jala siditsen) kajriš. — mí megfordúltunk, [de] ők még tovább (v. még a faluig) mentek.
1422. vul mandan nomaj tada usta. — ő nálamnál még nagyobb mester.
1423. vul hola kajne-da kiliman hal. — ő a városba ment, s még nem jött meg.
1424. vul hal-de kiliman. vul tada hal-de (v. hal-de tada) kilmen. — most sem jött [még] el. még most sem jött meg.

1425. onen pildereh saplas polatče, vul hal-de saplaman. — neki még taval kell vala fizetnie, s [még] most sem fizetett.
1426. onen ir kiles polatče, vul hal-de šok. — neki [már] reggel kell vala jönne s [még] most sincs [itt].
1426. pre anjah lajihhi, ittizem pri-de lajihhi šok. — csak egy [van] jó, a többi egy sincs jó.
1428. vul pire per tadik-ta šukkur paman. — nekünk egy darab kenyeret sem adott.
1429. pımassereneh vul mana paratče. — mind annyszer hogy oda megyek, ő nekem ad vala.
1430. ep kajza piham, kildei kilde mari vul. — megyek, megnézem, otthon [van]-e vagy nincs.
1431. pajani irani pole (hader). — ma vagy holnap lesz kész.
1432. kajebri jolebri, pilmestep eb hale. — menjünk-e vagy maradjunk, még nem tudom most.
1433. vul ku hilde holara porni, amiš patne kaji. — ő e télen vagy a városban fog lakni, vagy anyjához megy.
1434. sodebi ham puzebi (v. sodepri hamer puzepri). — vagy el fogom (v. fogjuk adni), vagy magam (v. magunk) levágni.
1435. pajan poli hader, iran poli hader. eb kajebi, vul kaji. — vagy ma, vagy holnap lesz kész. vagy én (megyek), vagy ő fog menni.
1436. vul hort kardinje poli, ojra poli. — vagy a méhkertben vagy a mezőn lesz.
1437. kili kilmi? eb ondan itrem, kileđi kilmesti teza. — eljö-e vagy nem? kérdeztem tőle, hogy jó-e vagy nem.
1438. te vul kajat, te ašše on kajat. — nem tudom, ő megyen-e vagy az atyja.
1439. pajan te tuvas, te tuvas mar. — ma, nem tudom, vajjon kell-e tenni vagy nem.
1440. vul pojan, šavenba ondan itrem pološ. — ő gazdag, azért ő tőle kértem segítséget.
1441. eb kajmestep, šol ozal (v. utsam kilde šok). — én nem megyek, [mert] az út rossz (v. lovaim nincsenek itthon).

1427. anjah laihi. laihhi sok. 1433. 1435. kajji. 1437. teza. 1440. savenba. 1441. sol.

1442. piren pajan kajas kirle, iran irdereh siðes. — ma kell elindúlnunk, [hogy] holnap korábban érkezünk.
1443. alikne oş, vulzam kiččir. — nyisd ki az ajtót, [hogy] ők be-menjenek.
1444. kedart ona şol, vul an şoghaldir. — mutasd meg neki az útat, [hogy] el ne tévedjen.
1445. ebir vaskatpir, iran pirin pideres-če kona. — sietünk, [mert] holnap ezt el kellene végeznünk.
1446. mana şol kedartsa jar, manen şaghalas mar-če. — mutasd meg nekem az útat, [hogy] el ne kelljen tévednem.
1447. eb ona pilder tezá jori kalarem. — megmondtam neki különösen, hogy [ugyancsak] tudná.
1448. eb piderdem alik, vulzam an kiččir tezá. — bezártam az ajtót, hogy ők be ne menjenek.
1449. ükter tezá, jadem. — eleresztettem, hogy leessék.
1450. nikama-da ozal es an tu, sana-da ozal tuvagan polme. — senkinek se tégy rosszat, [s] neked sem fognak rosszat tenni.
1451. eb čindem ona, vul kilje. vul kalamare tuma, eb tumarem. — hittam őt, [s] ő eljött. ő nem mondta (ő tiltotta) tenni, [hát] nem is tettem.
1452. es kajas-şin-če, kajah. on kajas kilet polzan, kajder vul. — te menni akarsz, [hát] menj. ha neki kedve van elmenni, [hát] menjen.
1453. sürle tüttüm polje, kajmalla polmare. — az éjjel sötét lett, nem lehetett elindúlni.
1454. şomur hiðe şuvatče, şaplah kajriş. — erősen esik vala az eső, mindazáltal elindúltak.
1455. vaskas kirle, aghalen kile siðimebir. — sietni kell, különben nem érünk haza.
1456. eb čindem ona, vul kilmäre. — hittam őt, [de] ő nem jött.
1457. eb tomlandem, isleme kajrem. vul pürde kişe, eb oramra kütse tudom. — öltöztem, [s] mentem dolgozni. ő bement a házba, én az utcán vártam.
1458. eb itrem ondan, vul mana paşe. pri kilde, tepri vurmanda. —

1443. os. 1444. kedard ona sol. soghaldir. 1446. sol. 1447—49. tezá.
1454. somur. suvat. kajris. 1457. pürde. 1458. tepri.

- kértem tőle, [s] ő nekem adott. az egyik otthon [van], a másik az erdőben.
1459. eb külem, vul larza süre onba. — én befogom [a lovat], [s] ő fog vele jární.
1460. eb ildem i pusrem. eb ildem da pusrem. eb širarem da toprem. — („Ezekben az orosz и és да van használva.“). V. ö. 1471.
1461. mana isleme hozasse, ittizem vjjeze süresse. — engem dolgoztatnak, [s] a többiek játszanak.
1462. ilik tose-če, hal silenze pornatpir. — ezelőtt barátok valánk, most „haragban élünk.“
1463. perne ize kildem, teberne huvardem. — egyet elhoztam, a másikat ott hagytam.
1464. eb piledep ona, es pilmesten ona. eb jalda pornadep, holara mar. — én ismerem, [de] te nem ismered őt. én a faluban lakom, [s] nem a városban.
1465. eb holara mar pornadep (v. holara poronmastep), eb jalda pornadep. — én nem a városban lakom, hanem falun.
1466. manba ona anjah pajš. — csak nekem és neki adtak.
1467. tunibe tumanni preh mar. — csinált és nem csinált nem mindegy.
1468. šak kinegebe šav kinegene ikkišne-de eb sirdem. — eme könyvet és ama könyvet mindkettőt én írtam.
1469. irbe kaš anjah sijat. attibebe man hožera larje. — csak reggel és este eszik. én köztem és átyám között ült.
1470. kirze kale vul onda, vacy : vul onda kire, kale ona. — ő oda be fog menni, és meg fogja mondani.
1471. eb širarem toprem, vacy : eb širaza toprem. — én kerestem, és megtaláltam.
1472. eb širaza tobimarem, v. širarem (v. sirarem-da) tobimarem. — kerestem, de nem találtam.
1473. ebe, atti, Andri, on pijš, tada man jímik pírza (ep pírza, atti pírza stb.). — én, az atyám, Endre, a bátyja, meg a hugom is ott voltak.
1474. vul pírza Hozana, Šobaškara, Šürbüvä. — ő volt Kazanban, Csebokszarban, és Czivilszkben.
1475. ir vul tuje, ora sírje, abat sire, tomlanje, vurmana kajre. —

1466. pajš. 1468. sak. sav. 1469. kas. sijat. 1474. pírza.

- reggel ő felkelt, lábravalót öltött, reggelit evett, fölöltözött, [s] az erdőbe ment.
1476. atti man vade, tada horavzahrah. — az atyám öreg, meg beteges is.
1477. ir kilet-te kaš kilet. — reggel is jő, este [is] jő.
1478. pirin šok polže, lapkara-da pitne túl polže. — nekünk nem lett [már] (elfogyott), a boltban is nem lett [már semmi] (a boltban is elfogyta adta magát elő).
1479. mana kirle mar, manen hamen-da nomaj. — „nekem nem kell, magamnak is elég van.“
1480. eb onžoh pırza-da onda, ondan vara piledep šav virena. — én akkor ott voltam, [s] azóta ismerem azon helyet.
1481. eb pirin tezä (v. tezä-de), pirin polmariš. eb pirin tärem, piri-neh polžiš. gondoltam, hogy a miéink, [s csakugyan] a miéink lettek.
1482. es iner kiles tären-de (v. tären) kilmären. eb kiles tärem-de kildem. — te tegnap akartál jöni, [s v. de] nem jöttél. én ígértem hogy jövök, s jöttem is.
1483. eb iner kildem-de sirin-bada, ezer kilde šok. — voltam is tegnap nálatok, [de] ti nem valátok otthon.
1484. mana-da ona pažiš, ittizene pamariš. mana-da ona-da pažiš. — csak nekem meg neki adtak, a többinek nem adtak. nekem is neki is adtak.
1485. ebe-de tarze-da hola pırza. holara'-da jalda'-da por pürt onen. — én is a munkás is voltunk a városban. a városban is a faluban is van neki háza.
1486. jaldan tura-da anatra-da kimizem turasse. — a falun fölül is alúl is hajók állnak.
1487. šuba-da tibibe-de kiliš. iri-de kaš-ta kilet. — vizen is szárazon is fognak jöni. reggel is este is jő.
1488. vul pire isterje-de sidarje-de, tada okša paže-de : šaven-žin ona ir sumah kalas mari? — ő bennünket itatott is etetett is, még pénzt is adott : azért nem kell-e neki jó szót mondani?
1489. ep-te vul-da pıman onda. — se én [nem voltam] se ő nem volt ott.

1475. sirže. 1477. kilet. kas. 1478. sok. túl. 1481. polmaris. tärem. poljis. 1484. pažis. pamaris. 1485. pırza. pürt. 1487. kilis. kilet. 1488. oksa. šaven. 1489. pıman.

1490. ašše mar (*v.* mar anjah), ameš-te kilne. — nem csak az atyja, az anyja is eljött.
1491. ebireh mar (*v.* ebir anjah mar) korza, vulzam-da korza. vul vireslah mar poplet, todarla-da poplet. — nem csak mi láttuk,ők is látták. nem csak oroszúl, [de] tatárúl is beszéll.
1492. eb šulla mar anjah pirza, eb hille-de pirza. — én nem csak nyáron, hanem télen is ott voltam.
1493. titma mar, pre-de korimaremír. — nem hogy fogtunk volna, de még egyet sem láttunk (*p. o.* madarat).
1494. eb ona pilme mar, tose pornatpir omba. — nem [csak] hogy ismerem őt, de barátok vagyunk.
1495. eb ilme mar kize, eb sotma kize. — nem venni jöttem, hanem eladni.
1496. korma (*v.* koras-šin) mar anjah kajza, ep poplemä kajza. — nem csak látni, hanem beszéllni mentem.
1497. vul mana pama mar, kedartmari-dä. — nem csak hogy nekem nem adta, de még meg sem mutatta.
1498. vul mana kedartma mar, paži-dä ona. — ő nekem nem csak hogy megmutatta, hanem ide is adta.
1499. orabi (*nem* : oraba) ozaldarah-da, leple-de polzan larza pírér. — ha a kocsi kissé rossz is, de [már csak] üljetekek valahogy.
1500. vul purmis polin-de, eb ona horamastep. — ha bíró is, nem félek tőle.
1501. eb izä-i, mana jatladen? — vajjon én vettem-e el, [hogy] engem szidsz?
1502. parabi tada? ebir itmezireh ilebir. — vajjon adja-e még? mi el fogjuk venni, a nélkül hogy kérdeznök.
1503. eb sana sümürmä (*v.* sümürmäškin) tuza pademi? — vajjon arra csináltam-e meg neked, hogy eltörjed?
1504. ona hune kirle (*v.* huvana kirle polzan), sana vul parabi? — neki magának kell (*v.* ha neki magának kell), vajjon oda adja-e neked?
1505. eb ham tuma pilmestep polzan, vul mana virentter-če. — ha én nem tudnám magam csinálni, hadd tanítson meg engem rá (bár megtanítana rá).

1506. tidazah (tidas) mar polzan, titnebir. — ha nem kell megfogni, [hát] nem fogjuk megfogni.
1507. es huva ozal tumazan sana-da ozal tumiš. — ha magad nem teszesz rosszat, neked sem fognak rosszat tenni.
1508. vul sana parzan, il. — ha neked adja, vedd el.
1509. ebir kalamazan-da, vul pile. — ha mí meg nem mondjuk is, ő [mégis] meg fogja tudni.
1510. kirik-te kam kilder, nikama-da an jar. — akárki jőjön, senkit se ereszs be.
1511. kirik-te šta pidarzan-da, ebir tobebir. — akárhova rejtőzik is el, mí meg fogjuk találni.
1512. kirik-te hunja kil, eb hader polep. — akármikor jőj, én kész leszek.
1513. perne izen-de, tebernc huvardir-če man vali. — ha az egyiket elveszi is, hagyná meg nekem [legalább] a másikat.
1514. mana per konlah (anjah) parzan-da, síbe. — ha nekem (csak) egy napra ideadja is, elég.
1515. mana per konlah anjah pader, vara síbe. — nekem csak egy napra adja ide, aztán [már] elég.
1516. huva hoja polin-de šaplah islet. — bár maga gazda is, mindazáltal dolgozik.
1517. vade-lin-de, šaplah isletče. — habár öreg vala is, mégis dolgozik vala.
1518. vul mandan pojan-lin-de, man onjen vilih nomaj. — bár nálamnál gazdagabb, mindazáltal nekem több marhám van mint neki.
1519. vul pideres teri-de piderimare (*v. pdg* : pidärje). — el akarta végezni, de nem végezhette (*v. pdg* : s el is végezte).
1520. vul mana paras täri-de paže. — megígérte nekem adni, s meg is adta.
1521. laža lajih šamrik vul okša turat. — jó s fiatal ló annyi pénzbe kerül.
1522. laža lajih, šamrik anjah. — a ló jó, csakhogy fiatal.
1523. vul ize kiles täre, mannc anjah. — el akarta hozni, csak elfelejtette.
1524. vul kilje on-batne, man atti batnc, man-bada-da kilje (*v. pdg* :

1506. tida-. tit-. 1507. tumis. 1511. pidarzan. 1513. tebernc. 1516. saplah islet. 1521. 1522. samrik. 1523. täre.

- man-bada anjah kilmäre). — jött ő hozzám, atyámhoz, s én hozzám is jött (*v. pdg*: csak én hozzám nem jött).
1525. pide sumar-če, otma-da poldarimas-če. — igen beteg vala, még járnai sem bír vala.
1526. ilik on pürji-de šok-če, hal vul lajih pomat. — ezelőtt háza sem vala, most [nagyon] jól él.
1527. manen konda pilik ine, (vulzam-zer posne) tada tepre atti-ban-že. — nekem van itt öt tehenem, s (azokon kívül) még egy az atyámnál.
1528. leple vul ize ile? onen sinzam šok, utsam saghal tada, on-batne tada huva isne pit pilimast. — hogy fog ő vállalkozni erre a munkára? neki nincsenek emberei, meg lova is kevés van, s a mellett még a maga munkáját sem igen tudja.
1529. vul pire isterje, sidarje, sinžen (*v. sinžen tada*) prer som okša paže. — ő bennünket itatott, etetett, s ezen fölül még egy-egy rúbel pénzt adott.
1530. ebir onda vurmanda šol šoghatremir; sürle polza, sil, sive; sinžen tada šomur šuma pošlare. — mi ott az erdőben eltévedtünk; éjjel lett, szél, hideg; s ezen fölül még eső is kezdett esni.
1531. vul man pürde vurlama kilni-če, šavinžen eb ona titrem. — az én házamat meglopni jött vala, azért én őt megfogtam.
1532. vul kizesneh vulzam-batne kajre. — mihelyt megérkezett, mindjárt hozzájok ment.
1533. vul konda čohne sirma virendem. — mikor ő itt volt, megtanultam írni.
1534. teber konna vurmana kajrem, on-žohne vul man-bada kilne. — másnap az erdőbe mentem, akkor ő hozzám jött.
1535. iran erege ize param ona parne, *vagy*: iran erege ilem, parne param ona. — holnap bort veszek s ajándékba adom neki.
1536. vul ilik jalan onda süretče. — „ő előbb mindig oda jár vo“lt (jár vala).
1537. kam tuvat kona? ep tuvattem-či-dä, joral polme kornat. — ki csinálja ezt? én csinálom vala, de ügylatszük nem jó lesz.
1538. tuhta, kibe oghattim-če hal. — várj, inget mosok vala (akarok [vala mosni] most).

1525. pide. 1526. sok. 1527. tepre. 1528. sok. pilimast. 1530. sol sog-emir. somur šum pošlare.

1539. vul kize huva küldir, v. vul huva kize küldir. — jöjön ő s fogjon be maga, v. jöjön s fogjon be maga.
1540. ep ham okša sinjen ildem. — a magam pénzén vettem.
1541. sin man šola sitsen čopma joratmast. — az én korombeli ember (tkp. ember, ha az én évemhez ért) nem szeret szaladni.
1542. vul sin manba per šolghi (v. per šolda). — amaz ember én velem egy évbeli.
1543. eb tuzattem-či-dä joral polmare. — megcsináltam vala, de nem ért semmit (nem lett jó, valamit érő). V. ö. 1537.
1544. het sine het kive, šavah mari? — akár új akár ócska, nem mindegy-e?
1545. het kaječčir het an kaječčir, eb kajmastep. — akár menjenek, akár ne menjenek, én nem megyek.
1546. kivi polzan-da sini polzan-da iledep, vagy: kivine-de sinine-de iledep. — ha ócska is, ha új is, megveszem.
1547. kivi-de sini-de preh mana. — ócska is új is (akár ócska akár új), nekem mindegy.
1548. šta olbut panže pornat, šta oreh jalda, kilde sajra pornat. — hol az úrnál van, hol más faluban, otthon keveset (ritkán) tartózkodik.
1549. per suhmane šor telaran, tepri hora telaran üslene. — egyik kaftán fehér posztóból, a másik feketéből van varrva.
1550. eb piren sinzam kilesse tezä, kajran pih (v. pih-ta) pirin sinzam polmariš. — azt gondoltam, hogy a mi embereink jönnek, aztán nézd (v. nézd-sze) nem a miéink voltak.

1540. oksa. 1541. 1542. sol-. 1543. tuzattemčitä. 1545. savah. 1549. pornat. 1550. tepri.
